

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Серія «Наука»

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
СТУДЕНТІВ НФаУ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ**

Матеріали науково-практичної конференції з практики
студентів НФаУ та коледжу НФаУ

16 квітня 2015 року

м. Харків

Харків

НФаУ

2015

УДК 615.1:37.091.33-027.22

А 43

Редакційна колегія: проф. В. П. Черних, проф. А. А. Котвіцька,
доц. С. В. Огарь, О. Я. Барковська

Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ
А 43 в Україні та за кордоном : матер. наук.-практ. конф. з практики
студ. НФаУ та коледжу НФаУ (16 квіт. 2015 р., м. Харків). –
Х. : НФаУ, 2015. – 112 с. – (Серія «Наука»).

Збірник містить матеріали науково-практичної конференції з практики студентів Національного фармацевтичного університету та коледжу НФаУ. Розглянуті вимоги до системи професійних знань, умінь, навичок, особистісних, професійних якостей майбутніх фахівців фармації. Представлені сучасні тенденції розвитку молодіжних програм у фармації, напрями співробітництва університету з підприємствами, установами, організаціями фармацевтичної галузі з питань підвищення якості професійно-практичної підготовки фахівців фармації. Наведені результати проходження практики студентів НФаУ та коледжу НФаУ. Висвітлені проблемні аспекти виробничої практики як важливої складової навчального процесу.

Для викладачів, студентів НФаУ, практичних представників фармації.

Матеріали подаються мовою оригіналу.

УДК 615.1:37.091.33-027.22

© НФаУ, 2015

УДК:615.15:978:005.6:37.091.33-027.22

ВИМОГИ ПРАКТИЧНОЇ ФАРМАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

*Гриценко С.В., Гриценко О.А., Губанова М.Є.,
Іваніщева І.С., Канівцова Я.С., Тимофєєва А.А.*

*Комунальне підприємство охорони здоров'я
Центральна районна аптека № 63, м. Куп'янськ*

Сучасний етап розвитку роздрібного фармацевтичного ринку в Україні характеризується великим масивом інформації. В зв'язку з чим, провізору необхідно володіти різносторонніми знаннями та навичками. Кожне аптечне підприємство хоче отримати підготовленого фахівця, який повинен за найкоротший термін приступити до повноцінної роботи. Найкращими способами досягнення такої цілі можуть бути: надання можливості студентам НФаУ і коледжу проходити практику та інтернатуру на базі аптеки або отримання фармацевтичної освіти та диплому фахівця без відриву від основної роботи в аптеці.

Які ж основні вимоги практичної фармації сьогодні до підготовки провізора і фармацевта?

Це перш за все, гарні знання лікарських засобів, діючих речовин, що входять до їх складу, приналежність до фармакологічних груп. Для спеціаліста, який безпосередньо займається відпуском лікарських засобів, конче необхідні знання фармакотерапії і уміння спілкуватися з різними категоріями відвідувачів аптеки.

По друге, знання фізико-хімічних властивостей лікарських препаратів, технології їх виготовлення та приготування допоможе організувати їх правильне зберігання і застосування.

По-третє: сучасний спеціаліст повинен в повному обсязі володіти комп'ютерною та офісною технікою, мати досвід роботи з основними комп'ютерними програмами. Такі уміння і навички дозволять оперативно отримувати інформацію, що стосується, як лікарських засобів, так і нормативно-правових документів, що регулюють фармацевтичну діяльність.

А головне – молодий спеціаліст або майбутній фахівець фармацевтичної галузі повинен мати звичку та здібності до постійного навчання, підвищення власної кваліфікації та бажання щоденно удосконалювати свою роботу.

Як видно з перерахованих вимог, ефективною підготовка майбутнього фахівця може бути тільки при поєднанні теоретичної освіти у стінах навчальних закладів з отриманням практичних навичок безпосередньо на робочому місці в умовах повноцінної виробничої аптеки, якою являється КП ОЗ ЦРА №63 м. Куп'янська.

УДК: 614.2: 615.1

**ОСОБИСТІ ЯКОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНІ НАВИЧКИ,
ЯКІ МОЖНА ЗДОБУТИ ПІД ЧАС РОБОТИ
У РЕЦЕПТУРНО-ВИРОБНИЧОМУ ВІДДІЛІ АПТЕКИ**

к.ф.н. Красуля О.І.

Клінічна лікарня «Феофанія», м. Київ

У маєтках польської шляхти XVIII – XIX століть існували домашні аптеки, які займали окрему кімнату. Опікувалась здоров'ям родини господиня дому або аптечна панна. Звичай ведення домашніх аптек протримався до кінця XIX століття. Найпростіші ліки почали купувати у професійних аптеках.

Робота сучасних фармацевтів та аптечних панн має багато спільного. Сьогодні аптека займається виготовленням ліків, їх збутом, інформуванням пацієнта, як треба застосовувати ліки і як вони діють. Приблизно так само працювали жінки у домашніх аптеках. Хоча тоді значно більше уваги приділялося саме виготовленню ліків. А в XIX столітті фармацевтами дозволялося працювати тільки чоловікам. Жінок до цієї професії тривалий час не допускали.

Підготовка аптекарів складалася з двох ступенів навчань учня і підмайстра (помічника аптекаря). Щоб здобути звання аптекаря, потрібно було набути практичні навички в аптеці, скласти іспит, помічник аптекаря

мав пройти теоретичну підготовку у фармацевтичній школі, після чого він отримував звання асистента (провізора) і право заміщення посади аптекаря – власника. Здобуття титулу магістра фармації вимагало декількох років практики і складання магістерського іспиту при університеті.

Сьогодні, здобуваючи диплом провізора, потрібно теж набути певних практичних навичок. Теорія – це фундамент для практики, але те, що людина робить власноруч залишається в пам'яті довше. З практики формується досвід. Саме з цією метою наш структурний підрозділ лікарні «Феофанія» проводить телемости в режимі «online», щоб продемонструвати виготовлення лікарських засобів в умовах аптеки. За останній рік це були демонстрації виготовлення, контролю якості та фасування до відпуску порошків, настоїв та відварів, супозиторіїв. Після демонстрації студенти мають можливість задати питання провізорам і фармацевтам та отримати на них відповіді. Така співпраця дає можливість стати рецептурному виготовленню ліків ближчими та зрозумілішими для студентів.

Останнім часом складається тенденція до працевлаштування молодих спеціалістів у комерційні фармацевтичні мережі. Рецептурні відділи державних аптек випускники ВУЗів вважають не перспективними для роботи. Але ще за часів раннього середньовіччя саме алхіміки, які володіли технологією хімічних робіт, впровадили методи перегонки, фільтрування, кристалізації та інші способи очищення, виділення й поділу речовин.

У середині XVII століття гамбурзький алхімік Хенніг Бранд у пошуках філософського каменя, переганяючи людську мочу, виявив, що при прожарюванні осаду останній світиться у темряві. Це було нове та незвичайне! Цей фокус Бранд показував любителям та отримував за це плату, а потім продав свій «секрет» гамбурзькому алхіміку Юганну Крафту. Майже сто років існувала фосфорна спекуляція, оскільки спосіб його отримання тримався усіма в секреті. Тільки у 1743 р. німецький хімік Андреас Сигізмунд Маргграф (1709-1782) знайшов більш досконалий спосіб отримання фосфору та опублікував його. Після цього почалося вивчення фосфору та його сполук.

Повертаючись до сьогодення, хочу сказати, що й зараз можна працювати над створенням нових лікарських засобів в рецептурно-виробничому

відділі аптеки. Доказом цього є захищена у 2015 році у Національному фармацевтичному університеті магістерська робота провізором нашої аптеки.

Позитивними моментами в роботі спеціаліста, який обрав не комерційний вид діяльності, а виробничу аптеку є:

- нормований 8-годинний робочий день;
- своєчасна виплата заробітної плати;
- гарантована 31-денна відпустка;
- оплачуваний листок непрацездатності.

В державних установах передбачено проходження курсів стажування та підвищення кваліфікації за рахунок закладу, в якому працює спеціаліст.

Під час проходження практики або при оформленні на роботу за молодим спеціалістом закріплюється провізор, який буде відповідати за стажування (навчати та передавати досвід роботи). Стажування триває 3 місяці. Тобто, як сказав Марк Воронов: «У молодих є час, необхідний для набуття досвіду, у літніх є досвід, набутий у свій час». Багаторічний досвід показує, що для провізора-практика необхідні наступні риси характеру:

- здатність постійно навчатись;
- потрапивши у надзвичайну ситуацію приймати розумні рішення;
- систематично підвищувати свій кваліфікаційний рівень;
- координування дій (уміння працювати в команді);
- ділення за спеціалізацією (кожен виконую свою ділянку роботи);
- зусилля підпорядковуються загальному завданню.

Хочу зазначити, що в природі за вище переліченими правилами існує складний і досить умілий організм – *мурашник*. Спостерігачами за мурашником та життєдіяльністю мурах було досліджено, що в компанії собі подібних, тобто в мурашнику, мураха працює ефективніше і живе довше. Втрачаючи зв'язок з мурашником, вона втрачає сенс свого існування – роботу на загальне благо – і швидко гине.

Підсумовуючи вищевикладене можна зробити наступні **висновки**:

1. Найцінніше, що ми отримуємо під час навчання – це досвід.
2. Досвід можна здобути під час практики. Те, що людина робить особисто своїми руками, засвоюється швидше.

3. Досвід переймається:

- вивчаючи минуле;
- під час спільної праці з більш досвідченими спеціалістами фармацевтичної галузі;
- спостерігаючи за навколишнім середовищем.

Джерело нашої мудрості – наш досвід. Джерело нашого досвіду – наша дурість. © Свіш Гітрі

Якщо чоловіка називають дурнем, він ображається, бо вважає себе ображеним. А насправді, коли людина дурна, але намагається навчитися або розібратися в тому питанні, якого не розуміє, то це робить їй честь. Він пізнає світ через свою ж дурість. Адже дурний – це той, який не знає. Історія довела, що дурні, які не знали, що це неможливо, здійснювали найяскравіші відкриття в науці. Дурість – не порок. Порок, скоріше, – небажання вчитися.

Література:

1. Бенюх Наталя Ф. Історія фармації Галичини (XIII-XX ст.): Навч. посібник для студ. фармац. вузів та фарм. ф-тів мед. вузів освіти III-IV рівнів акредитації. – Л., 1999. – 215с.

2. Богатирьова Р. Історія фармації України. – Х. : Прапор, 1999. – 799 с.

3. Історія медицини та охорона здоров'я в Україні: Наук.-допоміж. покажчик літ. / Державна наукова медична бібліотека / Р.І. Павленко (ред.)Світлана Євгеніївна... Бадрук (скл.) – К. – 80 с.

4. Історія медицини: Метод. посібник для студ. 1 курсу / Чернівецький держ. медичний ін-т / Борис Якович Дробніс (уклад.), Сергій Дмитрович Кобилянський (уклад.). – Чернівці, 1996. – 62 с.

5. Строкань А. Вступ до фаху (історія фармації): Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Київський національний ун-т технологій та дизайну. – К. : КНУТД, 2004. – 132с.

6. Сятиня Михайло Л. Історія фармації: Навч. посібник для вищих навч. закл. / О.П. Реєнт (відп.ред.). – Л., 2002. – 660с.

7. Харкевич Д.А. – Фармакологія: учебник – М.: Медицина, 1993.

8. Шегедин М. Історія медицини та медсестринства: Підручник для студ. вищих мед. навч. закл. I-II рівнів акредитації. – Т. : Укрмедкнига, 2003. – 328с.

9. Дорожовець Х. Під опікою аптечної панни – Аптека Галицька, 2013.

10. Дугельная Т. Звучание истины. Начни осознанность с себя – 2013. – с.61, 42.

УДК:615.1:378:37.091.33-027.22

ПОГЛИБЛЕННЯ ЗВ'ЯЗКІВ МІЖ ОСВІТОЮ І ПРАКТИКОЮ У ФАРМАЦЕВТИЧНІЙ ГАЛУЗІ

Рижова О.В.

Консалтингова компанія «ФАРМА ПЕРСОНАЛ», м. Київ

Якщо говорити про програму навчання, то Україні впроваджується система навчання за кредитно-модульною (Болонською) системою, яка передбачає поділ дисциплін на окремі модулі, кредити. Це робить студентів мобільнішими і дозволяє переводитися з одного вузу в інший з урахуванням уже складених модулів.

Узагалі Болонська система передбачає більшу ступінь самостійності студентів, самонавчання. Вважається, що студент повинен приходити на заняття, вже володіючи певними знаннями, а викладачі курирують і перевіряють його роботу. Наскільки це доцільно – питання дискусійне.

Практичні навички та самостійність дуже важливі, але вони не можуть замінити глибоких теоретичних знань. Суттєво змінив навчальний процес розвиток інформаційних технологій. Навіть у сфері контролю знань без сучасних методів не обійтися. На кожному занятті студент обов'язково повинен отримати оцінку, інакше до закінчення модуля він не набере потрібну кількість балів для подальшого навчання. Для цього розроблена система тестування початкового, проміжного й кінцевого контролю. Результати тестів обробляються автоматично.

Крім того, є ліцензована система контролю «Крок-1» і «Крок-2» – випробування, що проводить Міністерство охорони здоров'я України.

Скласти їх було б неможливо без навчання в комп'ютерних класах, без вивчення бази даних, яка для фармацевтів становить більше 5 тисяч питань. Цього року багато викладачів пройшли навчання на курсах, що дають право впроваджувати у фармацевтичну освіту елементи дистанційного навчання. Це дозволить не знижувати якість навчання при невеликій кількості аудиторних годин. Звичайно, дистанційне навчання не може повністю замінити спілкування з викладачем і тим більше практичні заняття. Однак воно значно покращує якість самостійної роботи студентів.

Щоб студенти могли стати надалі затребуваними фахівцями, викладачам потрібно постійно вводити в навчальний процес усе те нове, що впроваджують у свою роботу передові фармпідприємства.

Отримання дипломів міжнародного зразка відкриє перед випускниками ще більш широкі перспективи з працевлаштування не лише в Україні, а й за її межами. Вже зараз наші колишні студенти успішно працюють у Великобританії, Норвегії, Іспанії, США. Зрозуміло, що випускнику необхідно пройти процедуру підтвердження своєї кваліфікації, прийняту в тій країні, де вони хочуть працювати за фахом. В кожній державі свої особливості допуску до роботи в системі охорони здоров'я та фармації, але, наші випускники без проблем проходять всі формальності й адекватно себе почувують у професії з отриманою в Україні освітою.

З працевлаштуванням в Україні взагалі проблем немає, хоча вимоги роботодавців до випускників стали більш жорсткішими. Фармацевтична галузь зараз повністю комерціалізована, і ніхто не хоче платити заробітну плату малоєфективним співробітникам із низьким рівнем компетенції. Раніше теж цінували професіоналів, але все-таки були більш лояльними до новоспечених фахівців, не вимагали від кожного найвищого рівня кваліфікації.

Відповідно змінилися і вимоги до працівників. Раніше потрібно було досить багато асистентів із навичками приготування та аналізу лікарських препаратів в аптеці. Тепер акцент змістився в бік маркетингу, компетенції в галузі клінічної фармації, комунікації.

Нове покоління фармацевтів дуже неоднорідне. Те, що працювати з молодими фахівцями перспективно і цікаво, зрозуміли в багатьох фарма-

цевтичних компаніях, де діє спеціальна програма по роботі зі студентами та випускниками.

Працездатне населення в нашій країні старіє, впродовж минулих років спостерігався демографічний спад. Відповідно буде відчуватися нестача кваліфікованих фахівців. Згідно з прогнозами експертів, фармринок буде зростати, а з ним – і потреба в енергійних мотивованих співробітниках на різних дільницях. Низка фармацевтичних компаній прагне брати людей досвідчених. Але таку кадрову політику проводять далеко не всі. Інша їх частина готова набирати молодих, недосвідчених фахівців і навчати їх у процесі роботи. Як правило, це невеликі компанії або такі, що розвиваються й не пропонують дуже високих зарплат, але дають можливість спробувати себе на практиці, почати робити кар'єру. Для таких підприємств студенти фармфакультетів – найкращий трудовий ресурс.

Сьогодні багато фармацевтичних компаній роблять ставку на інновації, пошук нових ідей – у виробництві, маркетингу, логістиці і т. д. Чим молодший спеціаліст, тим більше він відкритий новому, здатний пропонувати нестандартні ідеї, творчо підходити до роботи. Сучасні студенти дуже мобільні, вони практично всі є «просунутими» користувачами Інтернету, активно спілкуються по скайпу і в соціальних мережах, навіть співбесіду можна проводити, не запрошуючи людину в офіс, а скориставшись сучасними засобами зв'язку. Це не тільки виклик, а й перевага молоді.

Аптечний сегмент довгий час вважався досить консервативним. Але останнім часом і в ньому спостерігаються кардинальні зміни. В аптеках використовують сучасне програмне забезпечення, рекламні матеріали, застосовують нові маркетингові технології. Випускники фармфакультетів дуже сприйнятливі до таких нововведень і можуть бути корисними більш досвідченим співробітникам, які менш адаптовані до інформаційних технологій.

Особливість і складність працевлаштування випускників полягає в тому, щоб оцінити їх як професіоналів. Спеціаліст із досвідом здатен показати, що він уміє, чого зміг досягти на попередніх робочих місцях, надати рекомендації. Вчорашній студент нічого цього не має, тому при прийо-

мі його на роботу не підходить стандартна методика співбесід. Потрібно в основному оцінювати потенціал, а не реальні навички. Замість того, щоб засновувати враження на минулому, тут слід дивитися в майбутнє.

Сучасні студенти дуже мобільні, вони практично всі є «просунутими» користувачами інтернету, активно спілкуються по скайпу і в соціальних мережах, навіть співбесіду можна проводити, не запрошуючи людину в офіс, а скориставшись сучасними засобами зв'язку. Це не тільки виклик, а й перевага молоді. Аптечний сегмент довгий час вважався досить консервативним. Але останнім часом і в ньому спостерігаються кардинальні зміни. В аптеках використовують сучасне програмне забезпечення, рекламні матеріали, застосовують нові маркетингові технології. Випускники фармацевтичних факультетів дуже сприйнятливі до таких нововведень і можуть бути корисними більш досвідченим співробітникам, які менш адаптовані до інформаційних технологій.

Нове покоління разюче відрізняється від своїх попередників. Молоді люди народилися й виростили в умовах «електронного буму». В них інші сприйняття та цінності, пов'язані з роботою. Тому багато усталених прийомів і методів менеджменту виявляються неактуальними. Не «працюють» і стандартні методики освіти. Потрібно шукати нові способи взаємодії, комунікації, канали впливу.

УДК:615.15:615.12

ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЕ НАВЫКИ И ЛИЧНОСТНЫЕ КАЧЕСТВА ПРОВИЗОРА-ПЕРВОСТОЛЬНИКА СЕТИ АПТЕК «9-1-1»

Севрюков А.В.

Сеть Аптек «9-1-1», г. Харьков

Для будущих провизоров-первостольников очень важным являются знания фармакологических свойств лекарственных средств и действующих веществ. Провизоры должны знать, как адекватно заменить лекарственное средство, а также, в обязательном порядке, знать совместимость приема различных препаратов.

Навыки и знания ежедневно нужно использовать в работе. Поэтому первостольник должен обладать такими навыками как анализ и синтез

информации, получаемой от клиента для совершения оптимальной продажи.

Также немало важно умение и навыки комплексных продаж, а это возможность продать дополнительные или сопутствующие товары клиенту. Скорость обслуживания – важный параметр качества обслуживания и удовлетворенности клиента.

Один из самых важных это контроль действий окружающих – коллег и клиентов, соблюдение стандартов компании по обслуживанию, кассовой дисциплине, по приему, хранению и отпуску препаратов.

Для того чтобы клиент приходил именно в эту аптеку играет роль не только качество профессионализма, обслуживания и помощи в выборе лекарств, при необходимости, но и личные качества первостольника.

Общий набор личных качеств это интерес к познанию нового, самодисциплина, ответственность за свои действия, коммуникативные навыки, уровень эмоционального интеллекта, визуализация причинно-следственных связей.

И самым важным умением любого сотрудника это грамотное использование возможностей, предоставляемых компанией. В сети аптек «9-1-1» существует Call-centre, работающий не только для клиентов, но и для сотрудников торговых точек.

Таким образом, провизор-первостольник сети аптек «9-1-1» должен обладать определённым набором профессиональных навыков и личных качеств, которые влияют на лояльное отношение к аптеке и провизору в частности.

УДК:615.1:371.388

СУЧАСНІ КРИТЕРІЇ ВІДБОРУ БАЗ ПРАКТИКИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ФАРМАЦІЯ»

Барковська О.Я.

Відділ практики та сприяння працевлаштуванню НФаУ

У системі підготовки фахівців для фармацевтичної галузі важлива роль відводиться навчально-виробничій практиці, в період якої інтенсифікується процес професійного становлення фахівця, апробуються накопи-

чені за час навчання і поглиблюються в реальній виробничій ситуації теоретичні знання, активізується формування професійних умінь і навичок за відповідною спеціальністю.

В обов'язковому порядку проходження практики відбувається на базах, що забезпечують виконання програми практики і визначаються кафедрою на основі аналізу виробничих та економічних можливостей підприємств, установ, організацій щодо їх придатності до проведення відповідної практики студентів та їх подальшого працевлаштування.

Аптечні заклади та фармацевтичні підприємства, що визначені як бази практики мають створити необхідні умови для виконання програми практики: безпосередній керівник керує практикою студентів на робочих місцях, контролює дотримання студентами правил внутрішнього розпорядку, техніки безпеки, веде облік присутності, характеризує виробничу діяльність студента під час проходження практики.

До сучасних критеріїв відбору баз практики відносяться:

- високий рівень зацікавленості бази практики щодо участі в реалізації освітньої програми в галузі фармації;
- здатність бази практики приймати групу студентів, що, у свою чергу, створило б можливість для студентів допомагати і підтримувати одне одного в процесі оволодіння практичним досвідом;
- готовність бази практики відводити достатнього багато часу для забезпечення супроводу практики студентів;
- готовність бази практики надавати великий обсяг навчального досвіду високої якості, що, у свою чергу, дозволить студентам досягти пізнавальних цілей проходження навчальної практики;
- готовність бази практики співпрацювати з керівниками практики від університету – викладачами кафедр з метою підвищення якості практичної підготовки і фахової в цілому.
- база практики повинна бути відповідальним роботодавцем, дотримуватися корпоративних цінностей відкритості, чесності, відповідальності, якості та професіоналізму.

Слід відмітити, що потенційні роботодавці, а це, як правило – лідери галузі, зацікавлені у підвищенні якості навчання студентів і вже зараз

упроводжують програми допомоги ВНЗ, пропонуючи додаткові фахові тренінги, надаючи можливість проходження практики та стажування у своїх компаніях і підтримуючи кращих студентів. Студенти, що проходять практику в таких компаніях, мають можливість не тільки отримати практичні навички, а й відчутти зацікавленість до майбутньої професії та знайти власний шлях компетентного фахівця фармації.

Література:

1. Барковська О. Я. Методологічні засади організації виробничої практики студентів галузі знань «Фармація» / О. Я. Барковська, С. В. Огарь // Фармацевтичний часопис. – 2013. – Вип. 4. – С. 116 – 120.
2. Черних В. П. Положення про практику в Національному фармацевтичному університеті / В. П. Черних, В. М. Толочко, С. В. Огарь та ін. – Х : Вид-во НФаУ, 2004. – 16 с.

УДК 615.2 : 615.45 : 37.091.33 – 027.22

ПРОИЗВОДСТВЕННАЯ ПРАКТИКА ПО АПТЕЧНОЙ ТЕХНОЛОГИИ ЛЕКАРСТВЕННЫХ ПРЕПАРАТОВ – ШАГ НАВСТРЕЧУ БУДУЩЕЙ ПРОФЕССИИ

Лазова К.Е., доц. Зубченко Т.Н., проф. Вишневская Л.И.

Кафедра аптечной технологии лекарств им. Д.П. Сала

Производственная практика по аптечной технологии лекарственных препаратов в аптеке способствует расширению и углублению теоретических знаний, полученных в процессе обучения в университете, развитию и закреплению практических навыков по изготовлению лекарств, а также получению студентами практических знаний и умений по специальности в условиях будущей работы.

Я проходила практику по аптечной технологии лекарств в межбольничной аптеке № 110 коммунального предприятия «Фармация» г. Николаев. Приступив к прохождению практики, я познакомилась с аптекой, производственными помещениями, организационно-правовой документацией и требованиями, предъявляемые к работе аптек, изучила должностные инструкции и организацию рабочих мест фармацевтического персонала,

ознакомилась с организацией приема рецептов и отпуска лекарственных препаратов в аптеке, организацией товарного обеспечения и ассортимента, проследила условия и правила поступления и хранения товаров. Особое внимание было уделено изучению организации работы аптеки по приему амбулаторных рецептов и отпуску лекарств.

Порядок прохождения практики соответствовал календарному плану. Для ее прохождения были предоставлены все условия.

За период прохождения практики мною были закреплены навыки дозирования по массе и объему при изготовлении твердых (порошки, сборы), жидких (микстуры, настои и отвары, растворы для наружного применения), мягких (мази, линименты, суппозитории) препаратов.

Закреплению практических навыков способствовало применение на базе практики средств малой механизации : ложки-дозатора для дозирования порошков, устройства для обжима алюминиевых колпачков, прибора для измельчения жировых основ, дозатора жидкостей и пресса для изготовления суппозиторий.

Межбольничная аптека № 110, в которой я проходила практику, входит в состав ПО «Фармация». Одна из основных задач в рамках комплексной программы «Здоровье нации» это обеспечение населения медикаментами и медицинскими изделиями, в том числе, и удовлетворения спроса больниц в необходимых лекарственных средствах. К сожалению, на сегодняшний день в ней из обязательного ассортимента в наличии только пятая часть необходимых населению лекарственных препаратов. Из-за недостатка современного оборудования, сырья и субстанций на базе аптек ПО «Фармация» снизились возможности изготовления экстенпоральных препаратов.

Основные виды деятельности ПО «Фармация» — розничная торговля медицинскими, фармацевтическими и ортопедическими препаратами.

Таким образом, в результате прохождения практики я ознакомилась с порядком организации работы аптечной организации, требованиями к специалистам, работе с материальным (товарным) потоком, общими правилами отпуска лекарственных препаратов, закрепила практические навы-

ки по изготовлению экстемпоральных лекарственных средств и аптечных заготовок.

УДК 615.014.2. : 615.12(477)

**ПРОБЛЕМИ ПРИГОТУВАННЯ ЕКСТЕМПОРАЛЬНИХ
ЛІКАРСЬКИХ ПРЕПАРАТІВ В УКРАЇНІ**

Забара І.П., доц. Зуйкіна С.С., проф. Вишневська Л.І.

Кафедра аптечної технології ліків ім. Д.П. Сала

Екстемпоральна рецептура за ДФУ – це прописи на лікарські препарати, призначені для індивідуального застосування і виготовлені в аптеці за рецептами лікарів або вимоги лікувально-профілактичних закладів. Пропис визначає склад лікарського препарату.

На разі, екстемпоральна рецептура користується широким попитом у населення та лікувально-профілактичних закладів. У низці випадків, навіть не існує аналогів серед готових лікарських препаратів на сучасному фармацевтичному ринку.

На мою думку, екстемпоральні лікарські засоби – це перспективний напрямок фармакотерапії найрізноманітніших захворювань.

За час проходження практики в аптеці № 90, у місті Суми, я звернула увагу на те, що відвідувачі аптеки часто надають перевагу екстемпоральним лікам у порівнянні з препаратами промислового виробництва, відмічають їх високу ефективність, економічну обґрунтованість та відсутність побічних реакцій.

Екстемпоральна рецептура сприяє рішення наступних проблем:

– можливість виготовлення лікарських засобів без консервантів, барвників, пролонгаторів, які часто можуть стати причиною розвитку алергійних реакцій;

– виключення, або заміна інгредієнтів, зміна кількості діючих речовин, корегування дози;

– можливість виготовлення лікарських форм з врахуванням анамнезу та індивідуальних особливостей хворого.

На жаль, екстемпоральна рецептура зустрічається все рідше, оскільки кількість аптек, які мають ліцензію на виготовлення лікарських засобів за індивідуальними прописами з кожним роком скорочується.

Власники аптек часто недооцінюють даний напрям, як можливість отримання додаткового прибутку. Звичайно є обмеження :

- наявність ліцензії на право виготовлення лікарських засобів в умовах аптеки;
- наявність матеріально-технічної бази (обладнання, посуду, приміщень, які мають ряд вимог);
- відсутність певних субстанцій, або досить висока їх вартість.

Для удосконалення сучасної системи виготовлення лікарських форм за індивідуальними прописами, необхідно :

- детальне вивчення сучасної рецептури;
- визначення перспективних лікарських форм;
- вдосконалення технології прописів, які вийшли з вжитку, але мають ряд переваг (наприклад, пілюлі);
- розширення асортименту внутрішньоаптечних заготовок, напівфабрикатів (особливо, стосовно мазевих та супозиторних основ);
- використання засобів малої механізації;
- розширення асортименту лікарських та допоміжних речовин вітчизняного виробництва;
- використання нових експресних та економічних методів перевірки якості лікарського засобу.

УДК 615.014.2:615.12:37.091.33–027.22

НОМЕНКЛАТУРА ЕКСТЕМПОРАЛЬНИХ ЛІКАРСЬКИХ ПРЕПАРАТІВ В АПТЕКАХ м. ХАРКОВА

Марфутіна Т.О, проф. Вишневська Л.І., доц. Богуцька О.Є.

Кафедра аптечної технології ліків ім. Д.П. Сала

Студенти університету направляються для проходження виробничої практики з аптечної технології ліків в аптеки м. Харкова та області, які

мають ліцензію на приготування лікарських препаратів. В аптеках є виробничі приміщення, необхідне оснащення, нормативна документація для виробництва екстемпоральних лікарських препаратів. Незважаючи на загальну позитивну оцінку умов проходження практики, вважаємо за необхідне поділитися деякими проблемами, які мають аптеки, і з якими стикається студент при проходженні практики. Ми проаналізували номенклатуру екстемпоральних лікарських препаратів в аптеках м. Харкова та області. На жаль, на разі кількість екстемпоральних лікарських препаратів у багатьох аптеках обмежена від кількох одиниць до декількох десятків. Частіше це порошки для внутрішнього застосування або присипки, збори, рідкі лікарські форми, мазі, очні краплі. При прописуванні рецепту лікарі частіше обмежуються прописуванням лікарських форм, до складу яких входять 1-2 інгредієнти. Наприклад, в аптеках готують розчини етакридину лактату, фурациліну, кислоти борної, хлоргексидину, калію йодиду, новокаїну та ін. Основна причина – недостатній асортимент субстанцій, що виробляються в Україні. Крім того, більшість аптек взагалі не мають виробничих приміщень навіть для виготовлення нестерильних екстемпоральних лікарських форм, тому рідко аптеки виготовляють розчини для ін'єкцій, хоча асортимент готових лікарських препаратів даної групи обмежений і не може задовольнити усіх потреб медицини, особливо в нашій країні.

В сучасних умовах розвитку ІТ- технологій, збільшення кількості людей похилого віку потреба, наприклад, в очних лікарських препаратах, зокрема очних краплях постійно зростає. Важко знайти аптеку де готують очні краплі. Наприклад, загально відомі вітамінні краплі, фармакологічна дія яких перевірена не одним десятиріччям, аптеки практично не виготовляють, пояснюючи це відсутністю інгредієнтів. В аптеках мало виготовляють лікарських форм для людей похилого віку та дітей. Останні потребують спеціальних умов приготування, яких немає у багатьох аптек.

Таким чином, в аптеках України потрібно розширювати номенклатуру екстемпоральних лікарських форм, наладжувати виробництво вітчизняних субстанцій, створювати нову нормативну базу.

УДК: 378.147:37.091.33-027.22

РОЛЬ ОЗНАЙОМЛЮВАЛЬНОЇ БІОТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ПІДГОТОВЦІ БІОТЕХНОЛОГІВ

*проф. Стрельников Л.С., проф. Стрілець О.П.,
доц. Калюжная О.С., ас. Рибалкін М.В., ас. Івахненко О.Л.*

Кафедра біотехнології

Якісна практична підготовка студентів вищих навчальних закладів є складовою навчального процесу та необхідною передумовою працевлаштування випускників і спрямовується на їх захист від безробіття. Висока конкуренція на ринку праці змушує вищі навчальні заклади розробляти механізми співпраці з галузевими підприємствами задля підвищення ефективності навчання. Метою освітніх закладів є не тільки підготовка кадрів з ґрунтовними знаннями, але і глибоко мотивованих фахівців з розвиненими професійними навичками, готових до виконання відповідних до фаху розумових чи фізичних дій, творчих здібностей, здатних аналізувати соціально-економічні зміни в суспільстві та розробляти перспективні програми розвитку як окремо взятого підприємства, так і галузі.

На першому курсі студенти спеціальності 6.051401 «Біотехнологія» проходять тижневу навчальну ознайомлювальну біотехнологічну практику. Під час цієї практики студенти у вигляді екскурсій відвідують і знайомляться з роботою заводів і наукових лабораторій біотехнологічного профілю, фармацевтичних підприємств тощо. Даний вид практики є логічним продовженням вивчення дисципліни «Вступ до фаху», де студенти набувають знань щодо об'єктів біотехнології, виробництва продуктів харчування та технології виробництва фармацевтичних препаратів, зокрема імунобіологічних.

Навчальна біотехнологічна практика спрямована на формування у студентів практичних професійних умінь, придбання первинного практичного досвіду за основними видами професійної діяльності для подальшого освоєння ними загальних і професіональних компетенцій за спеціальністю.

У ході практики у студентів закріплюються теоретичні знання, формується розуміння необхідності їх удосконалювати; вони отримують уявлення про різноманітність завдань і напрямків роботи в біотехнологічній галузі, що викликає більш стійкий інтерес до майбутньої спеціальності.

Під час проходження ознайомлювальної біотехнологічної практики у лютому 2015 року студенти спеціальності «Біотехнологія» відвідали компанію ABInBev «САН ІнБев Україна» (Харківське відділення). На сьогоднішній день це молода та динамічна компанія, наслідник і гідний продовжувач багатовікових традицій найбільшої міжнародної пивоварної компанії Anheuser-Busch InBev на українському ринку. Під час цієї практики студенти ознайомились з історією та структурою компанії, з сировинною та матеріально-технічною базою, технологією пивоваріння, обладнанням, спеціалізацією цехів і дільниць, контролем якості продукції, що випускається.

Навчальна ознайомлювальна біотехнологічна практика є базовою ланкою для дисциплін професійного циклу та подальшої фахової підготовки бакалаврів-біотехнологів у вигляді виробничих практик і підготовки кваліфікаційної бакалаврської роботи.

УДК 615.32:371.388:378.146/.147

РОЛЬ НАВЧАЛЬНО-ПОЛЬОВОЇ ПРАКТИКИ З БОТАНІКИ У НАУКОВІЙ РОБОТІ СТУДЕНТІВ

Шевченко Є.О., доц. Сіра Л.М., доц. Гапоненко В.П.

Кафедра ботаніки

Невід'ємною і ефективною складовою навчального процесу з фармацевтичної ботаніки є навчальна польова практика. Вона розширює, поглиблює набуті теоретичні знання та навички щодо ідентифікації та визначення рослин, а також розвиває вміння застосовувати їх у вирішенні професійно спрямованих практичних, інформаційно-пошукових, ресурсознавчих та інших завдань профільних дисциплін. Певну категорію молоді ботанічна практика спонукає до виконання дослідницьких робіт у науковому

ботанічному гуртку. Починаючи з ботанічних спостережень, експериментів в польових умовах, у природі та в наукових лабораторіях, студенти, що мають на меті займатися науковим пошуком, продовжують започатковану роботу на старших курсах, в магістратурі та аспірантурі.

Під час навчально-польової практики здійснюється безпосереднє знайомство з умовами зростання видів у природних та штучних екосистемах, впливом на них фенологічних та інших екологічних чинників. Під керівництвом викладачів студенти збирають рослинний матеріал, який упорядковується та служить сировиною для фітохімічного, макро- і мікроскопічного аналізу.

Екскурсії у природні рослинні угруповання – ліс, прибережні зони, луки, а також штучні угруповання – ботанічні сади, парки, оранжереї, рослинницькі господарства, дозволяють зосередити увагу на об'єктах, що окреслені тематикою кафедри. До одного із напрямів експериментальних досліджень належить вивчення рослин, що є або можуть стати джерелами інуліну, ефірної олії, поліфенольних сполук.

За останні роки членами студентського наукового товариства визначено, заготовлено і досліджено близько 65 представників природних фітоценозів. Це види родини *айстрові* родів *хамоміла*, *череда*, *лопух*, *козельці*, *стокротки*, *котячі лапки*, родини *шорстколисті* – *бораго лікарське*, *медунка лікарська*, *синяк звичайний*; родів *фіалка*, *півники*, *гравілат*, *лепеха*, *вероніка*, *сосна* та інші.

Згідно з вимогами Європейської фармакопеї та Державної фармакопеї України до стандартизації лікарської рослинної сировини за якісним складом і кількісним вмістом, значна увага приділяється питанням культивування лікарських рослин. Саме цим завданням приділяється в певній мірі увага гуртківців під час польової практики. На базі дослідницьких ділянок ботанічного саду НФаУ вивчаються можливості та особливості вирощування таких поширених в Україні дикоросів, як *лепеха звичайна*, *гірчак альпійський*, *гравілат міський*, *звіробій звичайний*, *звіробій плямистий*, *медунка лікарська*, *синяк звичайний*, *живокіст лікарський*. Закладено ділянки сортів *соняшника бульбистого*, *жоржини німфейної*, *півниківів ге-*

рманських, бораго лікарський, живокосту шорсткого, що проходять адаптацію у культурі.

Таким чином, навчальна польова практика з фармацевтичної ботаніки не тільки створює основу для подальшого вивчення курсу фармакогнозії, а й спонукає студентів до виконання науково-дослідницьких робіт по вивченню дикорослих та культивованих видів лікарських рослин України.

Література:

1. Ботаника. Учебно-полевая практика : учеб. пособие для студентов фармац. вузов и фак. / В. П. Руденко, А. Г. Сербин, Л. М. Городнянская и др.; под общ. ред. А.Г.Сербина и В.П. Руденко.– Х. : Изд-во НФАУ: Золотые страницы, 2001. – 338 с.

2. Дорошенко А. С. Дослідження представників роду *Dahlia*. У національному ботанічному саду ім. М.М. Гришка НАН України / А.С. Дорошенко, Н.І. Джуренко, О.П. Паламарчук, І.В. Коваль // Вісті Біосферного заповідника «Асканія-Нова». – Київ 2012. – вип. №14. – С. 504-507.

УДК: 615.014.2:615.12:37.091.33-027.22(575.2)

ПРОИЗВОДСТВЕННАЯ ПРАКТИКА ПО ДИСЦИПЛИНЕ «ПРОМЫШЛЕННАЯ ТЕХНОЛОГИЯ ЛЕКАРСТВЕННЫХ СРЕДСТВ» НА ОАО «АЙДАН-ФАРМА» (КЫРГЫЗСТАН)

Токсонбаева С., доц. Хохлова Л.Н.

Кафедра заводской технологии лекарств

Совместно кыргызско-пакистанское фармацевтическое предприятие «Айдан-Фарма», г. Бешкек (Кыргызстан) было основано в 1995 г. согласно Указу Президента Аскара Акаева. Деятельность предприятия была направлена на улучшение обеспечения населения Кыргызстана современными лекарственными препаратами.

В настоящее время ОАО «Айдан-Фарма» выпускает различные наименования таблеток (нисталан, анальгин, антигриппин, фуразолидон и др.), жидких лекарственных средств в виде водных и неводных растворов, суспензий (котрайзол, растворы спирта этилового, йода, бриллиантового

зеленого, перекиси водорода), фасованных лекарственных трав, а также сборов и чаев, полученных на их основе (желудочный, желчегонный, почечный и др.).

В последние годы с целью повышения эффективности производства предприятие оснащается новым оборудованием. Так, в производстве таблеток используются современные виды грануляторов и ротационных таблеточных машин; цех жидких лекарственных средств оснащен высокочастотными пропеллерными и турбинными мешалками, роторно-пульсационным аппаратом для получения суспензии, автоматическими линиями дозирования и упаковки.

При прохождении практики я посетила цех ГЛС, где непосредственно ознакомилась с работой таблеточных машин и линий упаковки; рассмотрела особенности технологического процесса получения суспензии «Котрайзол»; принимала участие в расфасовке лекарственных трав и сборов, предварительно изучив принцип работы оборудования по измельчению и просеиванию растительного сырья; ознакомилась с нормативной документацией производства лекарственных препаратов на данном предприятии.

Прохождение производственной практики на ОАО «Айдан-Фарма» позволило мне наглядно изучить устройство и принцип работы основного технологического оборудования по производству твердых и жидких лекарственных средств; закрепить теоретические знания по промышленной технологии лекарственных средств, полученные в Национальном фармацевтическом университете.

Література:

1. Технологія ліків промислового виробництва: підручник для студ. вищ. навч. закл.: в 2-х ч. Ч. 1 / Чуєшов В.І., Гладух Є.В., Сайко І.В. та ін. – 2-е вид., перероб. і доп. – Х.: НФаУ: Оригінал, 2012. – Ч. 1. – 694 с.

2. Практикум по промышленной технологии лекарственных средств для студентов специальности «Фармация» / Под ред. Рубан Е.А. – Х.: НФаУ, 2014. – 389 с.

3. Руководство 42-3.4:2004 Руководства по качеству. Лекарственные средства. Производство готовых лекарственных средств / Н. Ляпунов, В. Георгиевский, Е. Безуглая и др. – К.: Морион, 2004. – 32 с.

УДК: 615.014.2:615.12:37.091.33-027.22(574.4)

**ПРАКТИКА ПО ПРОМЫШЛЕННОЙ ТЕХНОЛОГИИ
ЛЕКАРСТВЕННЫХ СРЕДСТВ НА АШХАБАДСКОМ
ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОМ ПРЕДПРИЯТИИ «САГЛЫК»
(ТУРКМЕНИСТАН)**

Чарыева Г.Б., доц. Маслий Ю.С., асс. Гербина Н.А.

Кафедра заводской технологии лекарств

При прохождении производственной практики по «Промышленной технологии лекарственных средств» на старейшем и ведущем Ашхабадском фармацевтическом предприятии Туркменистана «Saglyk» («Саглык») мы ознакомились с его структурой, отделами и цехами, а также номенклатурой выпускаемой продукции.

Фармацевтическое предприятие было основано в 1967 г. на базе галеновой лаборатории и первоначально называлось галеново-фармацевтической фабрикой. В 1970 г. были введены в строй производственные участки: галеновый, таблеточный, комплектация аптек первой помощи, участок по расфасовке трав.

В 1983 г. в связи со значительным ростом объема промышленного производства Ашхабадская фармацевтическая фабрика была преобразована в Ашхабадский фармацевтический завод «Саглык».

На сегодняшний день структура фармацевтического предприятия представлена йодным цехом, цехом по изготовлению мазей, настоек, твердых лекарственных форм, участком комплектации аптек и расфасовки лекарственных трав. В связи с реорганизацией с 1 июня 2003 года в состав Фармацевтического завода «Саглык» вошел цех по производству ваты медицинской гигроскопической, ранее именуемый предприятием «Мед Вата».

В последнее десятилетие деятельность коллектива направлена на решение задач, поставленных Государственной программой «Здоровье» по обеспечению удовлетворения потребностей населения и лечебных учреждений в лекарственных средствах отечественного производства с использованием отечественной сырьевой базы.

«Саглык» выпускает десятки наименований различных препаратов, лекарственных трав и их сборов. Ассортимент выпускаемой продукции из года в год расширяется, за последние 10 лет ассортимент увеличился в 3 раза: выпускается более 70 видов лекарственных средств, из них 30 видов – входящие в перечень страховой медицины. На сегодняшний день предприятие выпускает препараты в разнообразных лекарственных формах, из которых таблетки составляют около 30 наименований, капсулы – 10, мази – 17, спиртовые растворы для наружного и внутреннего применения – 15, масла – 5, сиропы – 2.

В рамках реализации «Государственной программы развития медицинской промышленности Туркменистана на 2011-2015 годы» с целью более полного удовлетворения потребности населения в лекарственных средствах отечественного производства на фармацевтическом предприятии Туркменистана «Саглык» полным ходом идет реконструкция. Помимо модернизации производственных мощностей завода, по заказу Министерства здравоохранения и медицинской промышленности Туркменистана возводятся новые производственные сооружения. Также предусмотрено оснащение предприятия передовым оборудованием и подготовка квалифицированных специалистов для работы на новых технологических линиях.

При прохождении практики мы посетили цех твердых лекарственных форм, где ознакомились с промышленным производством таблеток и капсул. Наглядно изучили принцип работы ротационных таблеточных машин, автоматических линий упаковки таблеток в блистеры и наполнения капсул. Кроме этого, рассмотрели нормативную документацию, контролирующую технологический процесс получения и стандартизации готовой продукции. Это позволило закрепить теоретические знания, полученные на кафедре заводской технологии лекарств Национального фармацевтического университета (Украина), а также приобрести некоторые практические навыки работы в условиях промышленного производства. Полученный опыт поможет мне определиться с дальнейшим выбором будущей профессиональной деятельности, которая и будет связана с фармацевтической отраслью Туркменистана.

Литература:

1. Технологія ліків промислового виробництва: підручник для студ. вищ. навч. закл.: в 2-х ч. Ч. 1 / Чуєшов В.І., Гладух Є.В., Сайко І.В. та ін. – 2-е вид., перероб. і доп. – Х.: НФаУ: Оригінал, 2012. – Ч. 1. – 694 с.

2. Практикум по промышленной технологии лекарственных средств для студентов специальности «Фармация» / Под ред. Рубан Е.А. – Х.: НФаУ, 2014. – 389 с.

3. Руководство 42-3.4:2004 Руководства по качеству. Лекарственные средства. Производство готовых лекарственных средств / Н. Ляпунов, В. Георгиевский, Е. Безуглая и др. – К.: Морион, 2004. – 32 с.

УДК: 378.147.091.33-027.22

ПРАКТИЧНІ НАВИЧКИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Сливна М.В., проф. Крижна С.І., доц. Фоміна Г.П., доц. Карабут Л.В.

Кафедра клінічна лабораторна діагностика

Клінічна лабораторна діагностика є одним з найважливіших розділів клінічної медицини і основною дисципліною в загальній програмі підготовки студентів спеціальності «Лабораторна діагностика» у Національному Фармацевтичному університеті. Зростаючий рівень медицини і лабораторної служби вимагає відповідної якісної практичної підготовки фахівців для самостійного і впевненого використання набутих знань з клінічної лабораторної діагностики в конкретних професійних ситуаціях.

Навчальна практика – частина навчального процесу, під час якої студенти набувають реальної обізнаності щодо втілення тих знань, які вони отримали протягом вивчення дисципліни та удосконалюють свої практичні навички.

У процесі проходження практики, яка відбувається у лікувальних закладах м. Харкова, студенти спеціальностей «Лабораторна діагностика», «Фармація», «Клінічна фармація» знайомляться із структурою та організацією роботи в клінічній та біохімічній лабораторіях лікувального закладу; знайомляться з методиками роботи з сучасним діагностичним облад-

нанням, яке використовується в клініці, отримують практичні навички у проведенні загальноклінічних лабораторних досліджень, досліджують динаміку лабораторних показників стаціонарних хворих до початку лікування та після його проведення.

Виконана студентом робота під час навчальної практики щоденно відображається у щоденнику практики, який є офіційним документом, і по закінченні практики надається на кафедру клінічної лабораторної діагностики. У щоденнику відображається вся робота практиканта та її обсяг. Кожен із студентів робить висновок, що практичні навички дуже важливі для нього, як для майбутнього фахівця.

UDC 615.03:615.1:616.414:616.155.1-007.1:616.155.3-007.1

**«GSP – GOOD SUMMER PRACTICE» IN CLINICAL
PHARMACY IN HOSPITAL IN LEBANON**

Abdul Sater Lina, ass. Zimin S.M.

Department of Clinical pharmacy and clinical pharmacology

According to WHO's recommendations, modern medicine should be focused on the needs of the patient to improve quality and enlarge quantity of his life with help of the managing healthy lifestyle, proper medical procedures, observation and, of course, medicines. It is well known, that sometimes, especially in case of chronic or severe diseases, patients can intake 3-5 p to 8-10 different medicines at the same time. It is very hard to use them in the best way, with maximum efficacy and safety, in other words – smart use or rational use of drugs. Clinical pharmacy is science about smart use of drug, first of all. Thus our summer practice in this subject should give us a chance to check and improve our skills in smart use of drugs and the best chance for us to do this – is practice in the pharmacy of large hospital.

Our practice was conducted in the Al rayan hospital in Lebanon. It has many different units, such as surgery unit, emergency unit, intensive care unit, pediatrics, oncology, dialysis, internal medicine and pharmacy. All this units get their pharmaceutical supply from the one pharmacy. Our tasks in the pharmacy were, if in two words – dispense drugs to the all units of the hospital.

But this task include big amount of other related jobs, such as: after obtaining lists of doctors' orders to check it for proper indication, route of administration, dose regimen, very important job of pharmacist is to check drug-drug and drug-food interactions, after all this check pharmacist prepare separate individual blisters with drug for each patient with proper individual labeling with full needed for patient information and of course to dispense those blisters to the units of hospital. After patient starts to intake those drugs the pharmacists task is also control of adverse effects together with physician and patient himself.

We personally perform all this tasks and jobs. Additionally dispense drugs directly from pharmacy for the outpatients both under the prescription and OTC drug. This summer practice allowed to us to use in practical situations knowledge of clinical pharmacy and pharmaceutical care.

References:

1. Clinical pharmacy (educational and methodological manual): manual for students of higher schools / I.A. Zupanets, I.S. Chekman, S.B. Popov et al., edited by I.A. Zupanets, I.S. Chekman. – Kharkiv:NUPh: Golden Pages, 2010.-184 p.

2. Clinical Pharmacy: manual for manufacturing practice of the students of foreign faculty of NUPh / I.A. Zupanets, S.V. Misureva, S.M. Zimin, edited by I.A. Zupanets – Kharkiv:NUPh, 2013. – 18 p.

3. Tests in Clinical Pharmacy and Pharmaceutical Care for license examination training «KROK-2» / Andreeva O.O., Bezuglaya N.P., Gerasymenko O.V. et al. – Kharkiv:NUPh: Golden Pages, 2012.-62 p.

УДК 615.1:615.03:615.06

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА «ФАРМІНФОРМАЦІЯ І ФАРМАЦЕВТИЧНА ОПІКА» ЯК СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РЕФОРМУВАННЯ МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Мещерякова І.В., Федірко В.О., доц. Семенов А.М.

Кафедра клінічної фармакології та клінічної фармації

Кінець 2014 – початок 2015 року в сфері медицини та фармації були ознаменовані ініціацією розробки Національної стратегії реформування системи охорони здоров'я в Україні. У главу кута зазначеної реформи було

покладено нові стратегічні підходи спрямовані на підвищення якості та доступності допомоги. Враховуючи відмінні риси сьогодення, незаперечним фактором успіху будь-якої новації є її підґрунтя – напрацювання, що складають базис реформи. В нормативній базі що регламентує надання медичної допомоги громадянам України, до теперішнього часу було сформовано своєрідний континуум, складовими якого є клінічні настанови (КН), клінічні протоколи різних рівнів (уніфіковані та локальні), гармонізація стандартів медичної допомоги (СМД) з міжнародною системою стандартизації тощо. Фармація невід’ємно пов’язана з практичною медициною, а отже, повинна враховувати її досягнення та новації, розвиватися разом з нею. Відповідно до міжнародних принципів забезпечення якості продукції та послуг і згідно з Концепцією розвитку фармацевтичного сектора галузі охорони здоров’я України (2010), перспективним завданням і водночас критерієм результативності роботи фармацевтичної галузі визначено необхідність формування стандартів щодо кожної ланки у системі обігу лікарських засобів. Незважаючи на те, що правила організації Належної аптечної практики (GPP) в Україні перебувають на стадії обговорення, затвердження протоколів провізора (фармацевта) наказом МОЗ України № 284 від 16.05.2011 є своєчасним кроком у напрямку створення національних правил і стандартів аптечної справи. Певне значення в розвитку реформування галузі медицини і фармації має реформування системи підготовки клінічного провізора, як фахівця якісно іншого – європейського рівня. Знання та навички, що були набуті при проходженні навчальної практики «Фармінформація і фармацевтична опіка» формують у клінічного провізора якість, яки ми асоціюємо з формуванням професійного світогляду, а саме: орієнтованість на людей (увага до потреб пацієнтів, якість та безпека послуг, здатність адаптуватися до вимог системи в умовах її змін); орієнтованість на результат (підвищення якості надання послуг); орієнтованість на втілення (втілення у життя та здійснення моніторингу новацій, котрі мають зменшувати ризики погіршення здоров’я).

Втілення в життя основної концепції розвитку навчальної практики «Фармінформація та фармацевтична опіка» – участь клінічного провізора

сумісно з лікарем у лікувальному процесі, не обмежується лише первинною консультацією хворого при продажу ліків, він бере на себе частку відповідальності за якість і оптимальність застосування лікарських засобів – високу їх ефективність та переносимість в кожному конкретному випадку [1]. Інтегративність результату вимагає багатовекторного підходу в підготовці відповідного фахівця – на сьогодні в програму практичної підготовки клінічного провізора введено вивчення протоколів фармацевтичної опіки хворих в умовах аптечного закладу та деяких протоколів надання лікарської допомоги, що були прийняті в Україні останніми роками [2, 3].

Певний обсяг годин практики присвячено навчання використовувати національний формуляр як складову системи стандартизації медичної допомоги, що дозволяє клінічному провізору обґрунтовувати обсяги фінансування лікарського забезпечення з держбюджетних фондів, а це є важливим для розвитку реформування галузі охорони здоров'я України.

Література:

1. Клінічна фармація: підруч. для студ. вищ. закл. / за ред. В.П. Черних, І.А. Зупанця, І.Г.Купновицької. – Х.: НФаУ: Золоті сторінки, 2013. – 912 с.
2. Протоколи провізора (фармацевта) / розроб.: В.П. Черних, І.А. Зупанец, О.О. Нагорна та ін.; за ред. В.П. Черних, І.А. Зупанця, О.М. Ліщишиної. – Харків: Золоті сторінки, 2014. – 232 с.
3. http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20070319_128.html

УДК: 615.03:615.036.08:616.03

ВИРОБНИЧА ПІДГОТОВКА – ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ЄДНОСТІ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ КЛІНІЧНОЇ ФАРМАКОЛОГІЇ

***Федірко В.О., проф. Зупанець І.А., доц. Отрішко І.А.,
доц. Місюрьова С.В.***

Кафедра клінічної фармакології та клінічної фармації

На сьогоднішній день лікарська терапія є однією з найбільш динамічних складових сучасної клінічної медицини. Досить вагомий арсенал лікарських препаратів, наявних на фармацевтичному ринку, дозволяє нада-

вати ефективну лікарську допомогу при більшості відомих захворювань. Проте, водночас, це може істотно ускладнювати прийняття оптимального рішення при виборі препарату в кожному конкретному випадку для забезпечення клінічно та економічно ефективного і безпечного лікування.

Саме виробнича практика з клінічної фармакології ставить за мету закріпити теоретичні знання з клінічної фармакології та набути практичні навички, тим самим, адаптувавши сучасного спеціаліста з клінічної фармації до умов сьогоденних реалій в практичній медицині та фармації.

У відповідності до навчального плану 2013-2014 навчального року 13 студентів спеціальності „Клінічна фармація» проходили виробничу практику у термін з 09.06. 2014 по 22.06. 2014 р. на базах провідних медичних установ м. Харкова: ДУ «Інститут патології хребта та суглобів ім. проф. М. І. Ситенка НАМН України»; ДУ «Інститут медичної радіології ім. С. П. Григор'єва НАМН України»; ДУ «Харківський інститут загальної та невідкладної хірургії ім. В.Т. Зайцева НАМН України»; ДУ «Інститут терапії ім. Л.Т. Малої НАМН України».

Керівниками практики були викладачі кафедри клінічної фармакології та клінічної фармації – докт. мед. наук, професор Попов С.Б., канд. фарм. наук, доцент Отрішко І.А., канд. мед. наук, доцент Безугла Н.П.

Участь клінічного провізора в проведенні лікарської терапії сприяє значному поліпшенню якості лікарської допомоги, забезпечує хворому вибір оптимальних ліків у кожному конкретному випадку, раціональних шляхів та режимів їх введення, попередженню призначення несумісних лікарських препаратів, зведенню до мінімуму побічної дії ліків, зменшенню поліпрагмазії, а також суттєвому зниженню вартості лікування.

Під час проходження практики студенти ознайомилися зі структурою та принципами роботи лікувально-профілактичних закладів, організацією роботи клінічного провізора у ЛПЗ, основними принципами медичної деонтології, етичними нормами поведінки клінічного провізора в клініці, моделями взаємин клінічного провізора та лікаря, клінічного провізора та хворого; ознайомилися з основними видами медичної документації та методами клінічного обстеження хворих; засвоїли загальні принципи інтер-

претації результатів обстеження хворого; закріпили знання з особливостей перебігу різноманітних захворювань, придбали навички збору лікарського анамнезу, аналізу листів лікарських призначень, здобули навички консультивання лікаря щодо оптимізації лікарської терапії з позицій доказової медицини.

Студенти-практиканти разом з кураторами від медичних установ здійснювали вибір оптимальних ліків для конкретного хворого, раціональних шляхів та режимів їх введення, навчилися методології порівняльної оцінки окремих лікарських препаратів, здійснення їх раціональної заміни.

За відгуками студентів з бази практики ДУ «Інститут терапії ім. Л.Т. Малої НАМН України»: «разом з лікарями ми аналізували листи призначень, особливу увагу приділяючи елементам раціоналізації схем терапії кожного конкретного хворого, оцінки критеріїв ефективності та безпеки лікарської терапії, питанням сумісності та взаємозаміни ліків. Переконані, що виробнича практика з клінічної фармакології є необхідною, корисною і, водночас, дуже цікавою для студентів».

Щодо атестації студентів, всі студенти за результатами проходження практики та наступною співбесідою на заліковому модулі, є атестованими з дисципліни, що свідчить про успішне засвоєння даного виду підготовки.

Література:

1. Гринхальх Т. Основы доказательной медицины: пер. с англ. / Т. Гринхальх. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2006. – 240 с.
2. Клінічна фармакологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. У 2 т. / С.В. Нальотов, І.А. Зупанець, Т.Д. Бахтєєва та ін.; за ред. І.А. Зупанця. – Х.: Вид-во НФаУ: Золоті сторінки, 2007. – Т.1. – 348 с.; Т.2. – 312 с.
3. Клінічна фармакологія: підручник / за ред. О.Я. Бабака, О.М. Біловола, І.С. Чекмана. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Медицина, 2010. – 774 с.

УДК 616.1/4:615.03

**СТАЖИРОВКА МАГИСТРОВ ПО КЛИНИЧЕСКОЙ ФАРМАЦИИ –
НЕОТЪЕМЛЕМАЯ ЧАСТЬ ПОДГОТОВКИ СОВРЕМЕННОГО
СПЕЦИАЛИСТА ФАРМАЦИИ**

Диасамидзе Н., доц. Мисюрёва С.В., доц. Отришко И.А.

Кафедра клинической фармакологии и клинической фармации

Стажировка является неотъемлемой частью образования специалистов образовательно-квалификационного уровня «магистр». Клинический провизор – магистр проходит стажировку после окончания обучения и перед подачей магистерской работы к защите.

В соответствии с учебным планом магистров специальности 8.110206 «Клиническая фармация» для стажировки предоставляется 2 недели (108 учебных часов).

Стажировка магистров проводится на базах ведущих научно-исследовательских учреждений, занимающихся проблемами создания и изучения новых лекарственных препаратов м. Харькова и г. Киева, на базе научных лабораторий Национального фармацевтического университета (НФаУ). Педагогическая подготовка осуществляется путем привлечения магистров к учебному процессу выпускающей кафедры.

Основной целью стажировки магистров клинической фармации является: закрепление теоретических знаний и приобретение практических навыков их использования в процессе выполнения научно-исследовательской работы (по экспериментальной фармакологии, клинической апробации лекарственных препаратов (ЛП) и др.), консультативной работы в лечебно-профилактическом учреждении и педагогической работы в учебном заведении.

В 2014-2015 учебном году стажировку по клинической фармации проходила магистрант Диасамидзе Натия (Грузия). Базами для проведения стажировки являлись: Научно-практический медицинский центр Харьковского национального медицинского университета, Клинико-диагностический центр НФаУ, Центральная научно-исследовательская лаборатория

НФаУ. Педагогическая подготовка проводилась путем привлечения магистранта к проведению лабораторных занятий и подготовке лекций на кафедре клинической фармакологии и клинической фармации.

Во время стажировки магистрант Диасамидзе Натия овладела основными навыками по проведению клинического изучения ЛП и изучению биоэквивалентности ЛП (исследования фармацевтической эквивалентности ЛП, определение объектов для исследования биоэквивалентности, анализ фармакокинетических данных и рандомизации пациентов), также принимала участие в создании стандартных операционных процедур (СОПов). Также магистрант принимал участие в сборе информации о зарегистрированных случаях проявлений побочного действия ЛП, обработке статистическими методами данных, приведенных в картах-отчетах о побочном действии лекарств в лечебном заведении, анализировал собранную информацию о частоте и выраженности проявления побочного действия лекарств. Учитывая специфику лечебного учреждения и особенности фармацевтического рынка, магистрантом была проведена оценка ассортимента лекарственных средств, которые используются в Научно-практическом медицинском центре Харьковского национального медицинского университета для создания формуляра лечебного учреждения и, используя статистические данные, проведен мониторинг правильности применения лекарственных средств. Также магистрант принял участие в работе по изучению соответствия проводимого лечения принятым в мире стандартам.

Магистрант Диасамидзе Натия прошла в полном объеме стажировку по клинической фармации, показала способность к овладению методами педагогического мастерства, проведению учебно-методической работы, соблюдению принципов этики и деонтологии в работе клинического провизора. По результатам стажировки Диасамидзе Натия атестована на «отлично».

Литература:

1. Клинические рекомендации, основанные на доказательной медицине: пер. с англ. / под ред. Ю.Л. Шевченко, И.Н. Денисова, В.И. Кулакова, Р.М. Хаитова. – 2-е изд., испр. – м.: ГЭОТАР-МЕД, 2013. – 1248 с.

2. Лицензирование в Европейском Союзе: фармацевтический сектор / Ред.-сост. В.А. Усенко, А.Л. Спасокукоцкий. – К.: Морион ЛТД, 1998. – С.61-66.

3. Рудакова А.В., Хвещук П.Ф. Современная фармакотерапия: доказательства эффективности.- СПб: ВМЕДА, 2012.- 256с.

УДК 615.12:613.98(575.2)

ОСОБЕННОСТИ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ОПЕКИ ЛИЦ ПОЖИЛОГО ВОЗРАСТА В АПТЕКАХ КЫРГЫЗСТАНА

Токсонбаева С. Ж., проф. Сахарова Т. С., доц. Мисюрева С.В.

Кафедра клинической фармакологии и клинической фармации

Общемировая тенденция старения населения Земли находит свое отражение в общей структуре населения Кыргызстана. Так, на сегодняшний день количество пожилых людей старше 60 лет составляет 6,4 %, а пожилых людей старше 80 лет – 0,9 % всего населения страны [1, 2]. По заключению экспертов ВОЗ одним из факторов, влияющим на продолжительность жизни, является рациональная фармакотерапия, направленная на лечение, так называемых, болезней старости, а также мероприятия по предупреждению их возникновения и развития. На провизора-первостольника, как непосредственного участника лекарственной терапии, возлагается особая ответственность при оказании помощи этой категории посетителей аптеки, к тому же, лица пожилого и старческого возраста – основные потребители лекарств, особенно ОТС группы.

Целью нашей работы стало изучение структуры покупателей аптек «ЧП Джабаева», г. Бишкек (Кыргызстан) с ранжированием по возрасту и предъявляемым жалобам, а также разработка основных подходов к проведению фармацевтической опеки лиц пожилого возраста. Полученные данные свидетельствуют о том, что среди покупателей аптек, в которых проводилось исследование, лица предпенсионного и пенсионного возраста (от 51 года и старше) составляют 26 %, от 31 года до 40 лет – 25%, покупатели до 30 лет – 31%. Люди зрелого возраста (41-50 лет), как правило, посе-

щают аптеку реже остальных – в среднем они составляют 18% от общей доли покупателей.

Среди основных жалоб, предъявляемых посетителями пожилого и старческого возраста, первое место занимает ухудшение самочувствия, обусловленное повышением артериального давления, на 2-м месте – боль в суставах, далее (по частоте встречаемости) – бессонница, запор, быстрая утомляемость, частая заболеваемость ОРВИ, ухудшение зрения. При проведении фармацевтической опеки лиц пожилого и старческого возраста следует помнить, что эти посетители требуют к себе особого внимания и отношения в силу ряда обстоятельств – наличия хронических заболеваний и, неизбежных в таком возрасте, соматических и психофизиологических изменений. Отдельную проблему для данной категории потребителей лекарств составляет полипрагмазия. Полиморбидность у людей старших возрастных групп вызывает необходимость применения нескольких лекарственных препаратов (ЛП), что, в свою очередь, повышает риск развития побочных реакций. Кроме того, различные виды антагонизма между ЛП снижают терапевтический эффект. В эмоциональном отношении заболевшие пожилые люди часто испытывают страх, беспокойство, тревогу, часто паникуют, некоторые впадают в депрессию [4]. У них наблюдается снижение остроты зрения и слуха, понижение уровня интеллекта, ухудшение памяти, замедление скорости реакций, ослабление внимания. Учитывая все это, при отпуске ЛП пожилому человеку, следует говорить короткими фразами, отчетливо, ясно, внятно, несколько медленнее, но не утрируя. При необходимости нужно повторить название ЛП и порядок его применения. Не менее важно помнить, что у пожилых людей происходит нарушение рефракции, часто развивается катаракта и снижается острота зрения. Поэтому необходимо крупно и четко писать на упаковке назначение ЛП и режим приема. Пожилые посетители аптеки с трудом помнят название лекарств, дозы, в связи с чем целесообразно попросить их принести упаковку лекарства или написанное на листочке название. Не следует кардинально менять установившийся порядок расположения товаров на витрине в аптеках, где большинство посетителей – пожилые люди. [5]

Выбор и назначение пожилому человеку ОТС препаратов заслуживает особого внимания и относится к профессиональной обязанности провизора в рамках проведения фармацевтической опеки.

Литература:

1. <http://countrymeters.info/ru/Kyrgyzstan>
2. <http://pkk.kg/2511-v-kyrgyzstane-yunoshi-sostavlyayut-504-ot-obschey-chislennosti-molodezhi-devushki-496.html>
3. http://www.knews.kg/society/22238_oon_v_kyrgyzstane_k_2050_godu_v_neskolko_raz_uvelichitsya_chislo_pojilyih_lyudej/
4. http://www.ecopharmacia.ru/publ/farmaceuticheskij_marketing/tekhnika_prodazh_v_apteke/osobennosti_obshheniya_pervostolnika_s_pozhilymi_pokupateljami/13-1-0-68
5. <http://clinic-virtus.com/samye-rasprostranennye-zabolevaniya-pozhilyx-lyudej/>

УДК 615.15:37.091.33-027.22

**ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА З МЕДИЧНОЇ ХІМІЇ
ЯК ОДИН З ЕТАПІВ ПІДГОТОВКИ КЛІНІЧНИХ ПРОВІЗОРІВ**

проф. Л.О. Перехода, доц. Н.Л. Березнякова

Кафедра медичної хімії

Сучасний етап розвитку фармацевтичної галузі обумовив необхідність залучення кваліфікованих фахівців у виробничу сферу з метою підвищення рівня допомоги населенню та підвищення конкурентоспроможності продукції вітчизняного виробництва. Виробнича практика – один із важливих етапів підготовки кваліфікованих фахівців до самостійної практичної діяльності в галузі фармації, під час проходження якої студенти мають можливість закріплення теоретичних знань та набуття практичної орієнтації їх використання в майбутній професійній діяльності. Медична хімія є однією з найважливіших дисциплін для студентів спеціальності «Клінічна фармація». Вивчення медичної хімії закінчується виробничою практикою, яку студенти спеціальності «Клінічна фармація» відповідно до посадових обов'язків провизора клінічного, передбачених кваліфікаційною

характеристикою, можуть проходити в аптечних, лікарняних, лікувально-профілактичних та науково-дослідних закладах фармацевтичного та медичного профілю.

Однією з баз для проходження виробничої практики з медичної хімії Національного фармацевтичного університету є науково-дослідна лабораторія кафедри «Клінічної біохімії і судово-медичної токсикології» Харківської медичної академії післядипломної освіти.

Основним напрямком наукової роботи дослідної лабораторії кафедри «Клінічної біохімії і судово-медичної токсикології» є розробка методів визначення наркотичних і лікарських речовин у біологічному матеріалі. Дослідження проводяться згідно з завданням Міністерства у справах науки і технологій України. Другий напрямок наукових досліджень – вивчення хімії та фармакології оксамінових кислот. Робота проводиться сумісно з іноземними університетами. Співробітники кафедри також проводять роботу по науковому обґрунтуванню створення системи гарантування якості клінічних лабораторних досліджень та лабораторних послуг. Під час проходження практики тринадцять студентів 5-го курсу ознайомилися зі структурою лабораторних та навчальних приміщень кафедри «Клінічної біохімії і судово-медичної токсикології», набули практичних знань з визначення лікарських речовин та їх метаболітів в біологічних рідинах за допомогою фізичних та фізико-хімічних методів аналізу (високоефективна рідинна хроматографія (ВЕРХ), газова хроматографія (ГХ)).

На наш погляд, проходження практики на базі ХМАПО дозволяє студентам зорієнтуватися у сучасних тенденціях розвитку лабораторної та фармацевтичної служб, дає справжнє розуміння широти своєї професії, та вибір напрямку діяльності з метою побудови успішної кар'єри в майбутньому.

Таким чином, виробнича практика як завершальний етап в формуванні дипломованого фахівця зі спеціальності «Клінічна фармація» з дисципліни «Медична хімія» є важливою та необхідною формою навчального процесу. Щодо атестації, всі студенти за результатами проходження практики та наступною співбесідою на заліковому модулі, є атестованими з дисципліни, що свідчить про успішне засвоєння даного виду підготовки.

УДК: 615.1:371

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОХОДЖЕННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ
ПРАКТИКИ СТУДЕНТАМИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
«МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙ І АДМІНІСТРУВАННЯ»
ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ**

доц. Васильєв С.В., доц. Гончаров А.Б., доц. Носик О.М.

Кафедра менеджменту і адміністрування

Студенти спеціальності «Менеджмент організацій і адміністрування» заочної форми навчання проходять переддипломну практику на 6 курсі навчання. Це єдина практика, яку повинні проходити студенти заочної форми навчання, які опановують науку менеджменту. Метою такої практики є закріплення теоретичних знань, отриманих за попередні роки.

Під час переддипломної практики виконується індивідуальне завдання, зміст та порядок якого затверджується керівником дипломного проекту. Ефективність виконання індивідуального завдання значною мірою залежить від того, наскільки правильно орієнтований студент на зміст практичного завдання, на його пріоритетні питання, а також на раціональний розподіл часу, відведеного на проходження практики. Завдання можуть бути пов'язані не тільки з написанням магістерської роботи, а й з науково-дослідною роботою кафедри з держбюджетної та господарської тематики, підготовкою доповідей на студентську наукову конференцію та написанням наукових статей. Науково-дослідна робота в період практики має бути спрямована на підвищення фахового рівня підготовки студентів.

Після закінчення переддипломної практики студент має підготувати пропозиції науковому керівникові щодо змісту першого варіанту теоретичного та аналітичного розділів дипломного проекту, комплексу завдань для дослідження з використанням комп'ютерних технологій. Пропозиції щодо змісту теоретичного та аналітичного розділів дипломного проекту (роботи) повинні мати логічний, доказовий, аргументований характер і відповідати таким вимогам:

- містити поглиблений всебічний аналіз досліджуваної проблеми;
- містити елементи самостійного дослідження;

- містити розрахунки, виконані на ПЕОМ;
- містити достатній для обґрунтування пропозицій аналіз досліджуваної проблеми у межах базового підприємства.

По закінченню переддипломної практики студент подає на кафедру менеджменту і адміністрування, науковому керівнику ґрунтовні пропозиції щодо вдосконалення діяльності підприємства, запропонований для подальшого дослідження комплекс розробок з використанням комп'ютерних технологій та інших видів виконаних робіт.

Об'єктами переддипломної практики повинні виступати державні установи та організації, підприємства різних форм власності та організаційно-правових форм, які є юридичними особами та здійснюють один чи декілька видів економічної діяльності за Державним класифікатором видів економічної діяльності. Це повинні бути підприємства, які застосовують передові форми та методи ведення господарства та управління. Високий рівень професіоналізму фахівців базових підприємств повинен забезпечувати можливість сприяння студентам у набутті професійних умінь та навичок. З такими підприємствами університет повинен укласти відповідні договори на проведення переддипломної практики. Крім того, студенти можуть самостійно вибрати для себе відповідне місце проходження переддипломної практики, але при цьому повинні дотримуватися вимог, які висуває університет до підприємств, що є базами практики.

Підприємство, де студент проходить переддипломну практику, стає об'єктом проведення самостійного прикладного дослідження та виконання магістерської роботи на матеріалах реального підприємства. Співпраця навчального закладу, студента та підприємства, що є базою практики, дозволяє сформулювати тему реального дипломного проекту, яка повинна бути корисною для підприємства і виконуватись на його замовлення відповідно до вимог проведення державної атестації випускника.

За результатами практики студенти готують звіт, який подається на захист керівнику практики від кафедри менеджменту і адміністрування. Переддипломна практика для студентів заочної форми навчання повинна відігравати головну роль у підготовці дипломної роботи.

Література:

1. Онищенко В. О. Організація виробництва : [навч. пос]. / В. О. Онищенко, О. В. Редькін, А. С. Старовірець, В. Я. Чезганова. – К. : Лібра, 2005. – 336 с.
2. Посилкіна О. В. Інноваційно-інвестиційний розвиток фармацевтичного виробництва: проблеми фінансового забезпечення : [монографія] / О. В. Посилкіна. – Х. : Вид-во НФаУ; Золоті сторінки, 2002. – 528 с.
3. Посилкіна О. В. Фінансова діяльність хіміко-фармацевтичних підприємств : [підр. для студ. вищ. навч. закл.] / О. В. Посилкіна, В. М. Толочко. – Х. : Вид-во НФаУ; Золоті сторінки, 2001. – 536 с.
4. Федонін О. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : [навч. пос] / О. С. Федонін, І. М. Репіна, О. І. Олексик. – К. : КНЕУ, 2003. – 316 с.
5. Румянцева З. П. Менеджмент організацій : [уч. пос.] / З. П. Румянцева, Н. А. Соломатин, Р. З. Акбердин. – М. : ИНФРА . – М., 1996. – 432 с.

УДК: 615.1:371

ОСОБЛИВОСТІ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ СТУДЕНТАМИ НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ «МЕНЕДЖМЕНТ» НА ПІДПРИЄМСТВІ «ДЗДНЦЛЗ»

Шишкіна А.О., Хачатрян А.А., доц. Васильєв С.В.

Кафедра менеджменту і адміністрування

У минулому році студенти 4 курсу напряму підготовки «Менеджмент» проходили навчальну виробничу практику на підприємстві «Дослідний завод державного наукового центру лікарських засобів». На сьогоднішній день «ДЗДНЦЛЗ» – фармацевтичне підприємство, що спеціалізується на розробці промислових технологій готових лікарських засобів високої якості, а також виробництві серійної продукції для реалізації на внутрішньому ринку України і в країнах СНД. Номенклатура заводу включає в себе близько 70 найменувань лікарських препаратів наступних фармако-терапевтичних груп: серцево-судинні засоби, засоби, що впливають на

центральну нервову систему, засоби, що діють на периферичні медіаторні процеси, засоби, що регулюють метаболічні процеси, протимікробні, протівірусні та протипаразитарні засоби, засоби, що посилюють видільні функції нирок, гепатотропні засоби, засоби, що діють на чутливі нервові закінчення.

Форма випуску різноманітна: таблетки, очні краплі, ін'єкційні розчини в ампулах, рідкі лікарські форми для внутрішнього застосування, аерозолі. У своєму виробництві завод використовує як заготовлені субстанції, так і виробляє свої з лікарської рослинної сировини для подальшої переробки в готові лікарські форми.

Асортимент продукції постійно розширюється та оновлюється за рахунок впровадження у виробництво оригінальних вітчизняних, а також широко відомих імпортованих аналогів, вироблених провідними фармацевтичними фірмами світу.

Беручи до уваги вимоги часу до виробництва лікарських препаратів, а також необхідність переходу до правил GMP, адміністрація заводу проводить певні заходи за трьома основоположними напрямками:

- модернізація матеріальної бази;
- поліпшення системи якості;
- відповідна підготовка кадрів.

Відповідно до цього за останній час придбано, виготовлено та встановлено нове обладнання.

Враховуючи розвиток концепції національної системи стандартизації та підвищення якості, керівництвом заводу приділяється увага модернізації та переоснащення лабораторії відділу контролю якості.

Служба стандартизації розробляє і переглядає застарілі фармакопейні статті на субстанції, готові лікарські форми та допоміжні речовини, приводячи їх у відповідність з вимогами Європейської Фармакопеї і Фармакопеї провідних країн світу.

Величезна увага адміністрація заводу приділяє відповідній кадровій підготовці. Методом вирішення цього питання служить постійне відвідування курсів підвищення кваліфікації, прослуховування лекцій, відвіду-

вання споріднених підприємств. Слід зазначити, що всі перераховані вище заходи фінансуються заводом з власного прибутку.

У своєму розвитку на найближчий час «ДЗДНЦЛЗ» виходив і буде виходити з вимог Міністерства охорони здоров'я з підвищення якості та культури фармацевтичного виробництва, спирався і буде спиратися на сучасні досягнення фармацевтичної науки, докладав і докладатиме максимальних зусиль для насичення вітчизняного фармацевтичного ринку доброякісними і високоефективними лікарськими препаратами.

Завод «ДЗДНЦЛЗ» традиційно поставляє продукцію в цілий ряд країн СНД: Росію, Узбекистан, Молдову, Туркменістан. В даний час до препаратів цього підприємства виявляють інтерес в державах Балтії, однак існуючі там обмеження на ввезення продукції, що не сертифікована на відповідність стандартам GMP, створюють певні складності і змушують завод на час відкласти плани з експорту продукції в ці країни.

На нашу думку, проходження практики на підприємстві «ДЗДНЦЛЗ» дозволило нам вдосконалити свої теоретичні знання отримані під час навчання. Для нас важливо знати, як насправді здійснюється система управління фармацевтичним підприємством.

Література:

1. Онищенко В. О. Організація виробництва : [навч. пос]. / В. О. Онищенко, О. В. Редькін, А. С. Старовірець, В. Я. Чезганова. – К. : Лібра, 2005. – 336 с.

2. Посилкіна О. В. Інноваційно-інвестиційний розвиток фармацевтичного виробництва: проблеми фінансового забезпечення : [монографія] / О. В. Посилкіна. – Х. : Вид-во НФаУ; Золоті сторінки, 2002. – 528 с.

3. Посилкіна О. В. Фінансова діяльність хіміко-фармацевтичних підприємств : [підр. для студ. вищ. навч. закл.] / О. В. Посилкіна, В. М. Толочко. – Х. : Вид-во НФаУ; Золоті сторінки, 2001. – 536 с.

4. Федонін О. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : [навч. пос] / О. С. Федонін, І. М. Репіна, О. І. Олексик. – К. : КНЕУ, 2003. – 316 с.

5. Румянцева З. П. Менеджмент організацій : [уч. пос.] / З. П. Румянцева, Н. А. Соломатин, Р. З. Акбердин. – М. : ИНФРА . – М., 1996. – 432 с.

УДК 373.1.02:579.6

**ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА З МІКРОБІОЛОГІЇ, ВІРУСОЛОГІЇ
ТА ІМУНОЛОГІЇ З МІКРОБІОЛОГІЧНОЮ ДІАГНОСТИКОЮ –
КРОК ДО ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО МАЙБУТНЬОГО**

Горобець К. П., Мотчана Ю.Ю., проф. Філімонова Н.І.

Кафедра мікробіології, вірусології та імунології

Виробнича практика з мікробіології, вірусології та імунології з мікробіологічною діагностикою передбачена для спеціальності 6.110100 «Лабораторна діагностика» відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики і освітньо-професійної програми підготовки фахівців, затвердженими наказом МОН України. Основною метою виробничої практики з дисципліни «Мікробіологія, вірусологія та імунологія з мікробіологічною діагностикою» є закріплення теоретичних та практичних навичок проведення мікробіологічних досліджень, аналізу отриманих результатів та їх інтерпретації, а також вміння приймати самостійні рішення в ситуаціях професійного характеру.

Актуальність проведення виробничої практики не викликає сумнівів хоча б тому, що у студента є можливість розширити рамки учбового процесу, використати отримані знання та вміння на практиці, познайомитися з основами професійної діяльності в реальному житті

Тому, одним з важливих аспектів організації виробничої практики є мотивація студента, в тому числі і можливості працевлаштування. Тому при організації виробничої практики кафедра мікробіології, вірусології та імунології приділяє особливу увагу вибору бази практики як професійно відповідної структури згідно спеціальності «Лабораторна діагностика».

Виробнича практика з дисципліни «Мікробіологія, вірусологія та імунологія з мікробіологічною діагностикою» проводиться в 8 семестрі 4 курсу навчання та в 4 семестрі 2 курсу навчання студентів спеціальності «Лабораторна діагностика» кваліфікаційного рівня бакалавр.

Основним місцем проходження практики є науково-дослідна лабораторія кафедри мікробіології, вірусології та імунології, що забезпечує максимальну адекватність виконання програми виробничої практики.

З метою оптимізації професійної підготовки та розширення можливостей працевлаштування, реалізація програми виробничої практики відбувається також на базі ДП «Інститут мікробіології та імунології ім. І.І. Мечнікова», лабораторії імуноферментного аналізу та імунофлюорисценції, ДУ АМНУ «Інститут загальної та невідкладної хірургії», ДП «Інститут дерматології та венерології НАМН України», КЗОЗ «Обласний протитуберкульозний диспансер №1», з якими щорічно укладаються відповідні угоди, узгоджуються календарні та робочі плани згідно програми виробничої практики.

В останні роки вивчається та впроваджується досвід проведення виробничої практики в приватних діагностичних лабораторіях «In vitro», «Синево», « Вірола», «Екомед», що сприяє адаптації студента на професійному ринку вакансій та підвищує можливості працевлаштування.

За останні роки, важливим здобутком результатів проведення виробничої практики є працевлаштування випускників в структурах, де вони проходили практику.

Таким чином, виробнича практика як завершальний етап в формуванні дипломованого фахівця зі спеціальності «Лабораторна діагностика» з дисципліни «Мікробіологія, вірусологія та імунологія з мікробіологічною діагностикою» є важливою та необхідною формою навчального процесу.

Література:

1. Черних В.П. та співавт. Положення про практику в Національному Фармацевтичному Університеті. – Х.: Видавництво НФаУ, 2004.

УДК 615.12:37.091.33–027.22

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ З ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЕКОНОМІКИ ФАРМАЦІЇ СТУДЕНТАМИ НФаУ

проф. Немченко А.С., доц. Калайчева С.Г., ас. Сімонян Л.С.

Кафедра організації та економіки фармації

Практика студентів Національного фармацевтичного університету (НФаУ) є невід’ємною складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців. Вона спрямована на закріплення теоретичних знань, отри-

маних студентами за час навчання, набуття і удосконалення практичних навичок і умінь за відповідною спеціальністю.

Метою практики є оволодіння студентами сучасними методами та формами організації їх майбутньої професії, формування у них на базі одержаних теоретичних знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час виконання конкретної роботи в реальних виробничих і ринкових умовах, виховання потреби системного поновлення своїх знань та творчого їх застосовування в практичній діяльності.

Основними завданнями проведення практики є підвищення рівня практичної підготовки студентів різних курсів, спеціалізацій та визначення їхньої професійної готовності до самостійної провізорської діяльності. Проходження виробничої практики з дисципліни організації та економіки фармації відбувається на базах аптек будь-якої форми власності у очній формі.

Для ефективної організації та проходження практики на кафедрі організації та економіки фармації (ОЕФ) своєчасно проводяться інструктажі зі студентами та керівниками баз практик. Крім цього, кафедрою ОЕФ розроблені методичні рекомендації, які містять програму практики, організаційні заходи та графік проходження практики в аптеці.

Результати проходження практики студентами 5-го курсу зі спеціальності «Фармація» свідчать про достатній рівень оволодіння студентами практичними навичками та вміннями.

Література:

1. Черних В. П. Положення про практику в Національному фармацевтичному університеті / В. П. Черних, В. М. Толочко, С. В. Огарь та ін. – Х : Вид-во НФаУ, 2004. – 16 с.

2. Барковська О. Я. Методологічні засади організації виробничої практики студентів галузі знань «Фармація» / О. Я. Барковська, С. В. Огарь // Фармацевтичний часопис. – 2013. – Вип. 4. – С. 116 – 120.

УДК: 378.147.001.85:17.022.1

**ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ
ПЕДАГОГІЧНИХ ЦІННОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ**

доц. Лутаєва Т.В., ас. Мосенцева С.М.

Кафедра педагогіки та психології

У період сьогодення зусилля освітян концентруються на пошуку найбільш ефективних шляхів формування та розвитку професійної культури викладача. Виникла потреба у вивченні особливостей формування педагогічних цінностей майбутнього працівника вищого навчального закладу.

Метою даних матеріалів є висвітлення сутності педагогічних цінностей та окреслення шляхів їх формування у майбутніх фахівців вищої медичної та фармацевтичної школи.

Діяльність майбутніх фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю 8.12010007 «Лабораторна діагностика» у період педагогічної практики є аналогом професійної діяльності педагога, тому що адекватно її змісту й структурі організується в реальних умовах вищого навчального закладу (ВНЗ) й дозволяє усвідомити відповідальність і різнобічність роботи викладача, формувати педагогічні цінності.

Професійна діяльність викладача залежить від його вибіркового ставлення до цінностей. Цінність – це те, що є найбільш бажаним, важливим для людини; те, що людина цінує; все те, що має значущий характер. У науковій літературі, крім поняття «цінності», зустрічаємо поняття «ціннісні орієнтації». Ціннісні орієнтації – це вибіркоче ставлення до сукупності матеріальних, соціальних і духовних благ та ідеалів, що розглядаються як об'єкти мети й засоби для задоволення потреб особи чи соціальної групи.

Однією з найважливіших проблем педагогічної науки є визначення сутності педагогічних (освітніх) цінностей. В.О.Сластьонін називає педагогічними цінностями «норми, які регламентують педагогічну діяльність і виступають як пізнавально-діюча система...» [2, с. 165]. Н.О.Ткачова пропонує таке визначення поняття «освітні цінності»: «це система соціальних норм, концептуальних ідей, значень, смислів, ідеалів, що відображає про-

відні гуманістичні пріоритети суспільства та виступає головним орієнтиром для розвитку освітньої системи в цілому» [3, с. 406].

Зміст педагогічної практики, організованої на базі кафедри педагогіки та психології НФаУ, передбачає формування педагогічних цінностей майбутніх фахівців вищої медичної та фармацевтичної школи шляхом роботи з нормативно-правовою документацією з організації навчально-виховного процесу у ВНЗ (законодавчою документацією, галузевими стандартами вищої освіти, навчальними планами, робочими програмами, методичними матеріалами, посадовими інструкціями); проведення «круглого столу» на тему «Сучасний освітній простір: проблеми та перспективи»; відвідування бібліотек, музеїв, лабораторій, що діють на базі ВНЗ та за його межами; ознайомлення з педагогічним досвідом конкретного ВНЗ та ін.

Організація педагогічної практики дозволяє майбутнім фахівцям усвідомити, що у період сьогодення місія ВНЗ не вичерпується освітою у вузькому, повсякденному її розумінні. Перед вищою школою стоять широкі суспільні завдання. Крім спеціалізації, що прокладає випускникові вузький шлях у професійному розвитку, ВНЗ покликаний сформувати та зростити особистість.

Студенти звертають увагу на те, що серед основних завдань ВНЗ, визначених Законом України «Про вищу освіту», є: формування особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя, вміння вільно мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах; поширення знань серед населення, підвищення освітнього і культурного рівня громадян; налагодження міжнародних зв'язків та провадження міжнародної діяльності в галузі освіти, науки, спорту, мистецтва і культури та ін. [1].

Корисним для ознайомлення студентів з інформацією про ціннісні орієнтації видатних учених-медиків (фармацевтів), які створювали та розвивали освітні й наукові традиції у ВНЗ м. Харкова, зокрема в НФаУ, є відвідування Музею фармації. Проведення музейної екскурсії та її обговорення дозволяє студентам ознайомитися та проаналізувати історико-педа-

гогічні джерела, де висвітлено та відбито ціннісне ставлення до дійсності кращих представників вищої медичної й фармацевтичної школи Харкова.

Ефективним є формування ціннісних орієнтацій майбутнього освітянина завдяки вивченню та аналізу студентами педагогічного досвіду вітчизняних науково-педагогічних працівників. Студенти переконуються, що справжній педагог повинен бути обізнаним з провідними тенденціями оновлення світового освітнього простору; уміти на належному рівні виконувати свою професійну діяльність; мати самостійне критичне мислення; мати здатність генерувати ідеї, адаптуватися у мінливих професійних та життєвих ситуаціях; бути комунікабельним, контактним у різних соціальних групах; самостійно працювати над розвитком власної моральності, інтелекту, культурного рівня та ін.

Таким чином, досвід організації практичної підготовки студентів НФаУ свідчить, що педагогічна практика є засобом підготовки майбутніх фахівців до різносторонньої педагогічної діяльності у ВНЗ, є підґрунтям професійної культури майбутнього викладача та обумовлює інноваційний розвиток ВНЗ України, зокрема медико-фармацевтичного спрямування.

Педагогічна практика сприяє розвитку світоглядної концепції майбутнього працівника вищої медичної та фармацевтичної школи, що базується на принципах гуманізму, загальнолюдської моралі, поваги до людей; передбачає поєднання ціннісної орієнтації людини відкритого суспільства з патріотизмом; націлює на формування та удосконалення педагогічної майстерності.

Література:

1. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 [Електронний ресурс] // Режим доступу :<http://zakon2.rada.gov.ua/laws>
2. Слостенин В.А. Психология и педагогика: учеб. пособие для студ. / В. А. Слостенин, В. П. Каширин. – М. : «Академія», 2003. – 477 с.
3. Ткачова Н.О. Історія розвитку цінностей в освіті / Н.О.Ткачова. – Харків : Видавничий центр ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2004. – 423 с.

УДК 159.9: 615.15

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ В ПЕРІОД НАВЧАЛЬНО-ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

доц. Пляка Л.В.

Кафедра педагогіки та психології

Формування і професійний розвиток майбутніх фахівців фармацевтичної галузі здійснюється впродовж навчання у вищому навчальному закладі та суспільних відносин. Важливою умовою успішності цього процесу є особистісна спрямованість фахівця на ефективне вирішення завдань професійної діяльності.

Висвітленню різних аспектів проблеми формування професійної спрямованості особистості присвячено праці багатьох дослідників, зокрема Л. Божович, Н. Волянюк, М. Гур'янова, Н. Кузьміної, Н. Коломінського, Б. Ломова, С. Максименка, В. Тюріної, Б. Федоришина та інших. Аналіз наукової літератури свідчить, що в цілому під *спрямованістю особистості* розуміють систему домінуючих потреб і мотивів, які зумовлюють її діяльність.

Професійна спрямованість – складне психологічне явище, що визначає ставлення та потребу індивіда в професійній діяльності, характеризує його готовність до здійснення цієї діяльності й задоволення її результатами.

Формування професійної спрямованості в майбутніх фахівців фармацевтичної галузі потребує залучення студентів до такої діяльності, яка б сприяла становленню професійного інтересу, потреби в професійному самовдосконаленні, а також формуванню у них дієвої установки на професійне самоствердження. Цей процес зумовлює необхідність дотримання певних умов, а саме:

- забезпечення чіткої орієнтації навчального процесу на професійну діяльність;
- використання активних форм і методів навчально-пізнавальної діяльності;

– організацію психологічного супроводу професійного становлення майбутніх фахівців;

– залучення студентів до дослідницької та активної практичної діяльності з метою набуття професійного досвіду.

В період проходження навчально-виробничої практики створюються умови для формування професійної спрямованості в майбутніх фахівців фармацевтичної галузі. В умовах фахової діяльності студенти стверджуються у виборі професійного шляху, задовольняють власну потребу в професійному самовдосконаленні. Вони якомога ширше застосовують отримані теоретичні знання, набуті професійні вміння та навички, розвивають професійні якості (комунікабельність, стресостійкість, емпатія, рефлексія тощо).

Зважаючи на вищесказане, можна стверджувати, що реалізація програм навчально-виробничої практики сприяє формуванню професійної спрямованості в майбутніх фахівців фармацевтичної галузі.

Література:

1. Волянчук Н.Ю. Психологічні засади професійного становлення тренера-викладача : дис... д-ра психол. наук: 19.00.01 / Інститут психології ім. Г.С.Костюка АПН України. – К., 2006. – 411 арк. – Бібліогр.: арк. 379-411.

2. Коломінський Н.Л. Соціально-психологічні проблеми підготовки фахівців до професійної діяльності / Н.Л. Коломінський // Наука і освіта. – 2004. – №3. – С. 14 – 16.

3. Максименко С. Д. Психологія в соціальній та педагогічній практиці. – К.: Наукова думка.- 1998 – 226 с.

УДК: 378.4

РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ «УНІВЕРСИТЕТСЬКА ОСВІТА» В ПРОЦЕСІ АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКУРСНИКІВ

доц. Сабатовська І.С., доц. Щокіна Н.Б.

Кафедра педагогіки та психології

Реформування системи вищої освіти та процесу навчання майбутніх фахівців на основі упровадження освітніх інновацій зумовлюють поси-

лення вимог щодо якості їх підготовки, яка залежить від успішної адаптації студентів до навчання та професійної діяльності.

У контексті вищезазначеного основною метою навчальної практики «Університетська освіта» є забезпечення ефективної адаптації студентів до навчання у вищому навчальному закладі, формування у них готовності до особливостей навчально-виховного процесу та організації самостійної навчально-пізнавальної діяльності в умовах вищого навчального закладу відповідно до сучасних інтеграційних процесів в контексті Болонської декларації.

Оскільки зі вступом до вищого навчального закладу студент проходить соціальну адаптацію до процесу навчання та перебування в освітньому закладі, зазначимо, що під соціально-педагогічною адаптацією розуміється засвоєння молодою людиною норм студентського життя, включення в систему міжособистісних стосунків групи.

Адаптацію студентів вищих навчальних закладів слід розглядати як комплексну проблему, виділяючи в ній різні окремі рівні та ланки, кожна з яких має специфічні механізми, зумовлені рівнем розвитку студента, групи і колективу. Процес адаптації студентів проходить на декількох рівнях «пристосування»: до нової системи навчання; до зміни режиму праці і відпочинку; до входження в новий колектив. Саме тому, відповідно до вимог галузевого стандарту вищої освіти на базі освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки бакалавра для студентів спеціальностей 6.030504 «Економіка підприємства» та 6.030507 «Маркетинг» першого курсу денної форми навчання, організовано навчальну практику «Університетська освіта».

Протягом першого курсу навчання складається студентський колектив, формуються навички й уміння раціональної розумової праці, усвідомлюється покликання до обраної праці, дозвілля, побуту, встановлюється система роботи щодо самоосвіти і самовиховання професійно-значущих якостей.

На жаль, при зарахуванні абітурієнта у вищий заклад освіти в основному враховується лише його успішність. Відсутність іншої інформації у викладача приводить до того, що процес пристосування студентів до ву-

зівського життя затягується. Тому програмою навчальної практики «Університетська освіта» окрім традиційних методів навчання передбачається низка заходів адаптаційного характеру:

1. Проведення занять з використанням тренінгових вправ, спрямованих на розвиток комунікативних якостей та взаємодію із суб'єктами навчального процесу. Оскільки комунікативні зв'язки з професорсько-викладацьким складом займають важливе місце в системі особистісно-середовищних стосунків студента, вважаємо, що більш доцільною є суб'єкт-суб'єктна взаємодія, яка має на меті: розвиток творчого потенціалу студентів на базі співробітництва; прагнення до самореалізації і самовираження обох суб'єктів у навчальному процесі; удосконалення техніки спілкування.

2. Проведення заняття у форматі «Круглий стіл» із визначенням та обговоренням проблем університетської освіти, зокрема розгляду питань актуалізації роботи органів студентського самоврядування, яке у ВНЗ функціонує з метою забезпечення виконання студентами своїх обов'язків та захисту їх прав і сприяє гармонійному розвитку особистості студента, формуванню у нього навичок майбутнього організатора, керівника.

3. Проведення заняття-екскурсії до музею НФаУ, бібліотек м.Харкова та ін.

Запропоновані заходи сприятимуть успішній адаптації студентів до специфіки навчання у вищому навчальному закладі, усвідомлення значущості самостійної роботи студентів тощо.

Отже, студенти-першокурсники – це особлива соціально група, яка має свої психологічні особливості, етапи розвитку соціальної адаптації у вищому навчальному закладі. Отримані в рамках навчальної практики «Університетська освіта» навички розуміння основ навчального процесу, форм та методів організації навчального процесу у вищому навчальному закладі є запорукою ефективної роботи з навчальними матеріалами, джерелами інформації та фундаментом інтенсифікації процесу самоосвіти та самовдосконалення майбутніх фахівців.

Література:

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи / С.С. Вітвицька. – Київ : Центр навчальної літератури. – 2003. – 316 с.

2. Вища освіта в Україні. Нормативно-правове регулювання : Нормат. зб. / За заг.ред. М.Ф. Степка, Л.М. Горбунової. – К. : Форум, 2007. – Т. 1. – 798 с.

3. Товканець Г.В. Університетська освіта. Навчально-методичний посібник / Г.В. Товканець. – К., – 2011. 182 с.

УДК 373.1.02:51-2

**О ПРОХОЖДЕНИИ НАУЧНОЙ СТАЖИРОВКИ
МАГИСТРАНТОВ И ДОКТОРАНТОВ КазНМУ**

Алимова У.С., проф. Гладух Е.В., доц. Юдина Ю.В.

Кафедра промышленной фармации

Согласно Государственному общеобязательному стандарту послевузовского образования, разработанного в соответствии с Законом Республики Казахстан «Об образовании», каждый магистрант обязан пройти стажировку в зарубежных вузах, имеющих соглашения о сотрудничестве в области образования и науки и реализующих аккредитованные образовательные программы докторантуры и магистратуры.

Научная стажировка магистранта проводится с целью изучения новейших теоретических, методологических и технологических достижений отечественной и зарубежной науки, а также закрепления практических навыков, применения современных методов научных исследований, обработки и интерпретации экспериментальных данных в диссертационном исследовании.

Программы стажировок включают как теоретическую подготовку (семинары, лекции, работа с научно-технической документацией), так и практическую часть (участие в научных экспериментах, работе научно-исследовательской лаборатории и т.д.).

В рамках данной программы на базе кафедры промышленной фармации НФаУ регулярно проходят стажировку магистранты 2-го года обучения и докторанты модуля «Фармацевт-технолог» КазНМУ.

Во время стажировки магистранты и докторанты имеют возможность в соответствии с утвержденной темой проводить научно-исследо-

вательскую работу согласно индивидуального плана, а так же принимать активное участие в научно-педагогической работе кафедры: посещать лекционные, практические и семинарские занятия ведущих специалистов, получать доступ ко всем научно методическим разработкам кафедры, получать квалифицированную консультацию. Кроме того, магистранты и докторанты участвуют в общественной и социальной жизни кафедры.

Результаты прохождения такой практики оформляются в виде отчета.

УДК 615.12/.15

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ВИМОГ РОБОТОДАВЦІВ ДО КОМПЕТЕНТНІСНОЇ МОДЕЛІ ПРОВІЗОРА

Сурікова І.А., ас. Городецька В.І., проф. Котвіцька А.А.

Кафедра соціальної фармації

Сфера охорони здоров'я України в цілому, та фармацевтичний сектор зокрема особливо гостро потребують кваліфікованих спеціалістів, що не лише володіють певними знаннями, а й можуть швидко адаптуватися до мінливих умов зовнішнього середовища та швидко вирішувати завдання, що виникають. Висока специфічність фармацевтичної діяльності, яка суттєво впливає на характер і коло обов'язків спеціалістів фармації, зумовлює результати та ефективність їх роботи, тому вивчення компетенцій спеціалістів фармації представляє значний інтерес.

Виходячи з аналізу даних літературних джерел, нами визначено, що фармацевтична компетенція – це система базових якостей спеціаліста фармації, що дозволяє йому ефективно вирішувати завдання та виконувати обов'язки з належного фармацевтичного забезпечення. Спеціалісти фармації виявляють компетенції лише в ситуативних умовах професійної діяльності, кожна з компетенцій інтегрує в єдине ціле окремі знання, вміння, навички, цінності, установки, психофізіологічні здібності та мотиви здійснення фармацевтичної діяльності і виявляється через певні зразки поведінки [1].

Для забезпечення повної імплементації компетенцій до системи вищої фармацевтичної освіти необхідно встановити їх відповідність сучасним

потребам ринку праці. Оскільки згідно діючого галузевого стандарту вищої освіти України за спеціальністю «Фармація», до узагальнених об'єктів діяльності випускника, у першу чергу, віднесено такі фармацевтичні заклади, як аптека, фармацевтична фірма, аптечний склад (база) та аптечний пункт, для проведення дослідження нами були обрані саме ці підприємства, вимоги вакансій на посади до яких були детально вивчені [2].

Аналіз вакансій роботодавців було здійснено на кадрових порталах work.ua та rabota.ua у обсязі 300 вакансій на посаду «Провізор». У ході дослідження були вивчені функціональні обов'язки, перелік вмінь та навичок, якими повинен оволодіти провізор у процесі підготовки у ВНЗ. З метою визначення обсягів територіального охоплення проведеним аналізом нами проведено розподіл представлених вакансій за областями України (рис. 1.). Варто зазначити, що найбільша кількість вакансій була розміщена у м. Києві – 70,23%, що свідчить про значне розширення столичної аптечної мережі. З огляду на представлені дані, можна зробити висновок, що дослідженням було охоплено 11 областей України, територіально розташованих в різних регіонах.

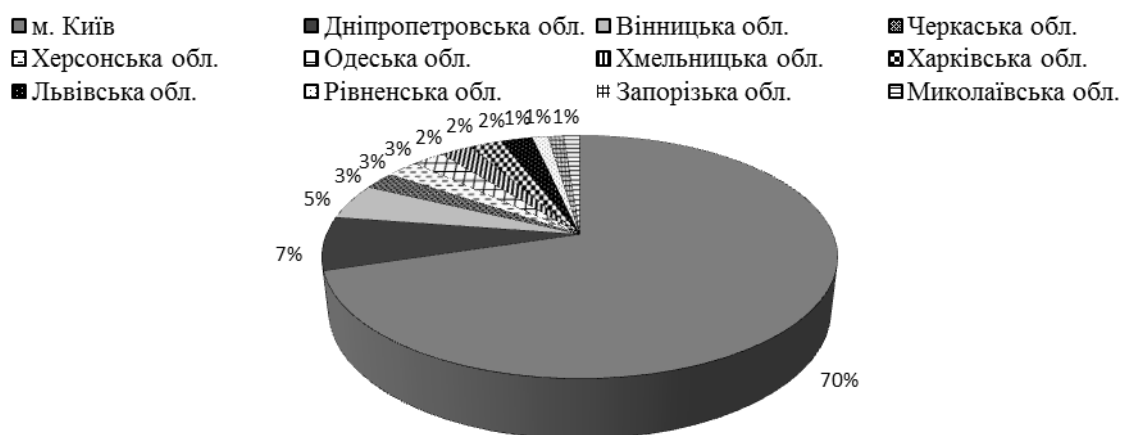

Рис. 1. Розподіл вакансій за регіонами України

Основними завданнями у ході дослідження було визначення обов'язків, які передбачає посада «Провізор», та встановлення обсягу вимог роботодавців щодо знань та вмінь зазначеної категорії фахівців. Результати аналізу вимог щодо функціональних обов'язків провізора представлено на рис. 2.

Так, до I рангу було віднесено вимоги, заявлені більш, ніж 50% роботодавців, а саме: якісне консультування покупців, реалізація лікарських

препаратів, контроль термінів придатності, ведення касової документації, робота з касовим апаратом, дотримання фармацевтичного порядку.

Рис. 2. Вимоги роботодавців до обов'язків провізора

Для виконання визначених у вакансіях посадових обов'язків роботодавцями також був визначений певний перелік вмінь та навичок, якими повною мірою повинен володіти претендент на посаду провізора. Систематизацію зазначених вимог та їх ранжування представлено на рис. 3.

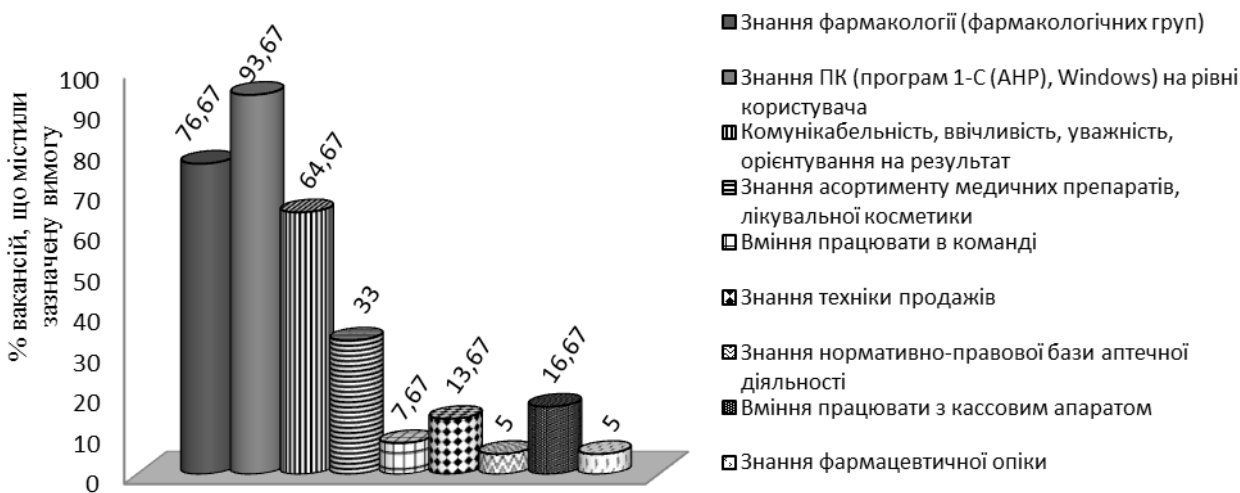

Рис. 3. Вимоги роботодавців щодо знань та вмінь провізора

Згідно представлених даних, першочерговими для роботодавців є наступні знання та вміння: знання ПК на рівні користувача, знання фармакології; комунікабельність, ввічливість, уважність, орієнтування на результат.

У результаті дослідження нами було виділено 8 функціональних обов'язків та перелік з 9 базових знань та вмінь, якими повинні оволодіти претенденти на посаду провізора з позиції роботодавців. Результати про-

ведених досліджень під час проходження виробничої практики було апробовано на базі аптечних установ Харківської області, де доведено їх практичну значущість. Таким чином, отримані дані можуть представляти собою практичну основу для формування моделі компетенцій провізора у відповідності до вимог сучасного ринку праці.

Література:

1. Галій Л. В. Теоретичне обґрунтування поняття фармацевтичної компетенції / Л. В. Галій // Вісник фармації. – 2009. – № 3 (59). – С. 49–51.
2. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика спеціаліста за спеціальністю 7.110201 «Фармація» напряму підготовки 1102 «Фармація» : Наказ МОН України № 629 від 29.07.2004 р. – К. : МОЗУ, 2004. – 64 с.
3. Котвіцька А. А. Теоретичні та практичні засади реалізації компетентнісного підходу при підготовці провізорів / А. А. Котвіцька, В. І. Городецька, К. Л. Салтиш // Формування Національної лікарської політики за умов впровадження медичного страхування: питання освіти, теорії та практики: матер. III Всеукр. наук.-практ. конф., м. Харків, 12 березня 2015 р. / ред. кол.: А.С. Немченко та ін. – Х.: Вид-во НФаУ, 2015. – С. 240.
4. Горяча Л. О. Аналіз сучасних тенденцій підготовки фармацевтичних кадрів у країнах світу / Л. О. Горяча, Т. С. Прокопенко, А. А. Котвіцька – Український журнал клінічної та лабораторної медицини. – 2011. – Т. 6. – № 4. – С. 10-14.

УДК: 615.12

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Селевіна А.О., Свєточева І.І., проф. Котвіцька А.А.

Кафедра соціальної фармації

Наукові дослідження, головними об'єктами яких є людина в процесі роботи, виробниче середовище, організація праці та виробництва набувають великого значення на сучасному етапі. На підставі цих досліджень розробляють заходи з охорони праці щодо підвищення рівня на виробництві.

Створення безпечних умов роботи в приміщеннях фармацевтичних підприємств сприяє профілактиці професійних та виробничо-обумовлених захворювань працівників. Безпека праці в лабораторіях по отриманню лікарських засобів залежить від чіткого дотримання працівниками встановлених правил охорони праці, технічних стандартів і дисципліни.

Враховуючи розвиток фармацевтичної індустрії, метою нашого дослідження стало проведення комплексного аналізу проблеми щодо створення ефективної системи організації роботи аптечного закладу (аптеки); принципу роботи фармацевтичного заводу та роботи контрольно-аналітичної лабораторії.

Теоретичною та методологічною основою досліджень були наукові праці вітчизняних та зарубіжних авторів з проблем організації роботи фармацевтичного підприємства. У процесі дослідження використано методи системного аналізу, моніторингу, логічного узагальнення та ін.

При проведенні аналізу організації роботи фармацевтичного підприємства було встановлено, що для роботодавців найважливішим є персонал їх компаній, тому у його розвиток вкладають значні кошти. Однак, як показує вітчизняна практика, в українських компаніях залишається ще багато проблем, які заважають ефективно реалізовувати іноземний досвід розвитку персоналу на наших підприємствах, також на ньому спостерігається дефіцит кваліфікованої робочої сили, вимоги до якої дуже високі.

На підставі набутого досвіду з вивчення іноземного досвіду нами були знайдені та запропоновані шляхи до вирішення проблеми та дотримання ефективної організації роботи фармацевтичного підприємства, зокрема, розробка програм щодо підвищення кваліфікації і додаткової освіти для спеціалістів різного рівня. Одним з ключових напрямів діяльності працівників служби персоналу фармацевтичних компаній є оцінка та навчання персоналу; розробка концепції пошуку фармацевтичними фірмами ділових партнерів та моделювання багатоетапного мотиваційного комплексу двохсторонньої поведінки, використання якого дає змогу забезпечити результативність співпраці.

Таким чином, лише у разі наявності та виконання фармацевтичним підприємством системи організації своєї роботи, існує можливість форму-

вання ефективних стратегій їх розвитку та підвищенню прибутків, обсягів реалізації, та їх соціальної ролі.

Література:

1. Герасимчук В.Г. Стратегічне управління підприємства. – К.: КНЕУ, 2003. – 360с.
2. Гриньова В.М., Салун М.М. Організація виробництва: Підручник. – К.: Знання, 2009. – 582 с.

УДК: 615.12:339.138

**РАЗРАБОТКА БИЗНЕС-ПЛАНА ДЛЯ СОЗДАНИЯ
НОВОЙ АПТЕКИ**

Аврамишина Е.Б., Светочева И.И., проф. Котвицкая А.А.,

Кафедра социальной фармации

Разработка бизнес-плана – важное условие для начала организации фармацевтического бизнеса и его функционирования. На сегодня разработка бизнес-плана для открытия аптеки является актуальной проблемой, одним из инструментов повышения доходности фармацевтического предприятия и защищает от неоправданных рисков.

Целью нашего исследование стало разработка бизнес-плана для планирования деятельности фармацевтической фирмы на ближайший и долгосрочные периоды, в соответствии с потребностями рынка и возможностями получения необходимых ресурсов.

Использованы методы системного анализа, мониторинга, логического обобщения.

Бизнес-план помогает предпринимателю решить такие основные задачи как: определение конкретных направлений деятельности фирмы, целевые рынки и место фирмы на этих рынках; формирование долгосрочных и краткосрочных целей фирмы, стратегию и тактику их достижения, определение лиц ответственных за реализацию каждой стратегии; выбор состава и определения показателей лекарственных препаратов и услуг; определение состава маркетинговых мероприятий фирмы по изучению фарма-

цветического рынка, рекламе, стимулированию продаж, ценообразованию, каналам сбыта.

Формирование маркетинговой программы бизнес-плана заключается в организации маркетинга в аптеке, которая предусматривает выполнения в нескольких этапов и направлений: планирование (стратегическое и тактическое); определение целевой аудитории и мониторинг потребностей, мотиваций и предпочтений этой целевой аудитории данной аптеки; позиционирование аптеки – управление товарными запасами, управление спросом посредством проведения взвешенной ценовой политики; формирование имиджа аптеки.

Таким образом, разработка бизнес-плана для создания новой аптеки достаточно трудоемкий и сложный процесс. Одним из основных условий достижения эффективности и реального воплощения в жизнь бизнес-плана является четкое соблюдение этапов и определение целей его составляющих.

Литература:

1. Siropolis N.C. Small Business Management. HoughtonMifflinCompany. Boston, 1999.
2. Герчикова И.Н. Менеджмент: Учебник. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, – 2002. – 462-464с.
3. Самоукин А.И., Шишов А.П. Теория и практика бизнеса: Учебно-практическое пособие. М.: РДЛ, 2007.
4. Черняк В.З., Чараев Г.Г. Бизнес-планирование. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2010. – 20-26 с.

УДК: 615.2:658.567(477)

ПРОБЛЕМА ФАЛЬСИФИКАЦИИ ЛЕКАРСТВЕННЫХ СРЕДСТВ В УКРАИНЕ

Анищенко В.С., Светочева И.И., проф. Котвицкая А.А

Кафедра социальной фармации

Вопрос о фальсификации лекарственных препаратов является глобальной проблемой в мире, касающейся как развитых стран, так и стран с развивающейся экономикой. Впервые на проблему фальсификации лекар-

ственных средств медицинское сообщество в лице Всемирной организации здравоохранения обратило внимание в 1987 году. По мнению экспертов, мировой оборот поддельных лекарств стоит на третьем месте после продажи наркотиков и оружия. Также проблема фальсификации лекарственных средств актуальна и для Украины. Об этом свидетельствуют данные Всемирной организации здравоохранения, по которым около 50% всех лекарственных средств в Украине являются фальсифицированными.

Целью данного исследования стало проведение анализа проблемы фальсификации лекарственных средств в Украине.

В работе использовались методы анализа, библиографический метод и метод логического обобщения.

Применение некачественных препаратов может стать причиной серьезных негативных последствий для здоровья людей, что неминуемо затрагивает репутацию и усложняет работу производителей качественных лекарственных препаратов. Специалисты фармацевтической отрасли, прилагая значительные усилия для предотвращения этого явления в Украине, отмечают, что наблюдается устойчивая тенденция к росту количества фальсифицированных лекарственных средств. Статистика показывает, что чаще всего подделывают препараты, которые имеют ежедневный спрос, а именно обезболивающие, антибиотики, психотропные вещества, лечебную косметику и биологические добавки.

Распространению фальсифицированных лекарственных средств способствует множество факторов. Среди них: несовершенство нормативно-правовой базы; некомпетентные национальные уполномоченные органы или их отсутствие; невыполнение требований действующего законодательства; недостаточно жесткие штрафные санкции; коррупция и конфликт интересов; сделки, в которые вовлечено много посредников; спрос, превышающий предложение; высокие цены; совершенствование нелегального производства лекарств; неэффективное взаимодействие органов власти; неэффективное регулирование в экспортирующих странах и зонах свободной торговли.

Государственная инспекция по контролю качества лекарственных средств Министерства здравоохранения Украины разработала и предложила фармацевтическим предприятиям ряд мер по предупреждению фа-

льсифікації. Среди них – розробка виробителями системи (в частині, використання захисних етикеток) для попередження фальсифікації своєї продукції; посилення контролю зберігання і обліку сировини, матеріалів, технологічного обладнання, упаковки; регулярне обстеження своїх каналів розповсюдження і реалізації продукції з метою виявлення фальсифікації і др.

В допомогу інспекторам фармацевтичної продукції передбачені стандартні операційні процедури, які включають порядок і процедуру відбору, перевірки, обліку, припинення надходження, систему оповіщення про здійснені дії, спосіб знищення підозрілої продукції.

Таким чином, проблема фальсифікованих лікарських засобів є багаторівневою: міжнародною, державною, регіональною, кожного окремого підприємства і споживача, – і розв'язання її розглядається як складова якісної лікарської політики.

Література:

1. Про лікарські засоби: Закон України від 04.04.1996 № 123/96-ВР: станом на 15.01.2015 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 22. – Ст. 86.

2. Копытин Д. А. Борьба с фальсифицированными лекарственными препаратами в Европейском Союзе и в России / Д.А. Копытин // Ремедиум. – 2012 г. – № 9 – С. 8-13.

УДК:615.1:659.1.011.1

ПЛАНУВАННЯ РЕКЛАМИ ДЛЯ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ КОМПАНІЙ ТА ОЦІНКА ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

Булавина К.О., Свєточєва І.І., проф.Котвіцька А.А.

Кафедра соціальної фармації

Реклама фармацевтичних товарів є природним інструментом економіки і важливим регулятором ринкової системи. Одним з найважливіх завдань є організація комплексу ефективних рекламних заходів, для реаліза-

ції якої потрібно чітка і злагоджена робота кваліфікованих фахівців торговельно-збутових, маркетингових чи спеціальних рекламних підрозділів підприємств фармацевтичної галузі.

Основною метою нашого дослідження стало розкриття всіх аспектів, пов'язаних з плануванням рекламної діяльності фармацевтичного підприємства.

Методами дослідження є ефективна діяльність фармацевтичних підприємств та організація рекламних компаній.

При правильній організації реклама дуже ефективна і сприяє швидкій та безперебійній реалізації виробленої фармацевтичної продукції, а також надає можливість прискорення повернення оборотних коштів підприємств, встановленню ділових контактів виробників лікарських засобів з покупцями і споживачами продукції, забезпечує зростання попиту. Найбільш значимими факторами, що визначають збільшення чи зменшення збуту фармацевтичної продукції, є в першу чергу якість і споживчі властивості самих товарів, їхня ціна, загальне кон'юнктурне становище на ринку, дії конкурентів.

Протягом усієї рекламної кампанії на фармацевтичних підприємствах варто постійно стежити за ефективністю реклами, щоб вчасно відкоригувати стратегічний хід кампанії, з метою досягнення основної мети. Поняття ефективності реклами містить у собі одночасно такі неоднорідні за змістом поняття, як економічний ефект, психологічний ефект і соціальний ефект, що виражається у визначеному впливі на все суспільство в цілому (вплив на формування переваг людей, їхніх поглядів про різні цінності).

Отже, реклама має значний вплив на наше життя. Ця сфера маркетингу активно розвивається також і в нашій країні. Відкриваються різні установи, що навчають мистецтву реклами. Тому, саме підвищення рівня якості, надасть можливість бути надійним провідником споживача у світі величезної кількості фармацевтичної продукції і фармацевтичних послуг.

Література:

1. Джефкінс Ф. Реклама: Практ. посіб. / Пер. англ., доп. і ред. Д. Ядіна. – К.: Знання, 2001. – 456 с.

2. Павленко А. Ф., Войчак А.В., Примак Т.О. Маркетингові комунікації: сучасна теорія і практика: Монографія. – К.: КНЕУ, 2005. – 480 с.

3. Примак Т. О. Маркетингові комунікації: Навч. посіб. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2003. – 280 с

УДК:615.12:001.891.7:339.13.021

**SWOT-АНАЛИЗ ВНЕШНЕЙ СРЕДЫ
ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ**

Зорина Н.И., Светочева И.И., проф.Котвицкая А.А.,

Кафедра социальной фармации

Реформирование фармацевтической отрасли требует особого внимания ко всем сферам управления, которых касается отраслевая специфика деятельности. Сегодня принятие правильных решений в работе фармацевтической организации является важным аспектом и сможет помочь в достижении позитивных результатов. Необходимость провести своевременную оценку текущей ситуации в работе руководителя фармацевтической организации и разработать стратегический план предприятия поможет SWOT-анализ, что указывает на актуальность исследования.

Целью работы стало разработка SWOT-анализа для формулирования основных направлений развития фармацевтического предприятия через систематизацию имеющейся информации о сильных и слабых сторонах фирмы, а также о потенциальных возможностях и угрозах.

В исследовании использовались методы: системного анализа, логического обобщения, мониторинга.

SWOT-анализ нужно как можно больше сфокусировать, поэтому для каждого нового рынка, продукта, основного конкурента или группы покупателей формируется отдельная таблица. В результате руководитель фармацевтического предприятия обдумывает и принимает решения. После проведения SWOT-анализа у руководителя фармацевтическим предприятием появляется более четкое представление о преимуществах и недостатках работы предприятия.

Таким образом, фармацевтической организации необходимо опираться на достоверный прогноз при планировании своих расходов и будущего финансового результата на год вперед, а иногда и на более длительные сроки. Менеджеры и маркетологи широко используют в своей практике методику SWOT-анализа при стратегическом планировании. Данная технология позволяет систематизировать и тщательно рассмотреть деятельность предприятия с разных сторон, вскрыть противоречия и диспропорции, выявляя при этом резервы для улучшений и повышения эффективности фармацевтического производства.

Литература:

1. Вагнер І. М. SWOT-аналіз як інструмент стратегічного аналізу / І. М. Вагнер // Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ. – КНЕУ, 2009. – №4 (20). – С.81-84
2. Каніщенко О., Лилик І., Романюк Т. Бізнес-планування. – Київ, Миколаїв, – 2000. – 80 с.
3. Тарасюк Г.М. Бізнес-план: розробка, обґрунтування та аналіз : [навч. посібник] / Г.М. Тарасюк. К. : Каравела, 2006. – 280 с.

УДК 378.147.88

НАПРЯМКИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-МАГІСТІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ЛОГІСТИКА» У НАЦІОНАЛЬНОМУ ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

проф. Посилкіна О. В., доц. Братішко Ю. С., викл. Кубасова Г. В.

Кафедра управління та економіки підприємства

В умовах загострення соціально-політичних та соціально-економічних проблем сучасного суспільства більш актуальним постають питання підвищення конкурентоспроможності майбутніх фахівців під час працевлаштування. Сучасний ринок праці вимагає високого рівня професіоналізму та компетенції фахівців, досягнення якого можливе лише за умови вдосконалення професійно-практичної підготовки студентів.

Логістика – це бізнес, який сьогодні швидко розвивається, та в якому задіяна велика кількість різнопрофільних компаній: транспортні, інфор-

маційні, виробничі, дистрибуторські та інші. Посада логіста у будь-якій з цих компаній є затребуваною, але при цьому відповідальною, оскільки логіст – це фахівець, який організовує та координує управління всіма поточними процесами. Тому, підвищення вимог до кваліфікації фахівців з логістики є цілком природним, бо від їхньої діяльності значною мірою залежить ефективність функціонування підприємств, які здійснюють логістичну діяльність.

В наш час відбувається активне втілення у навчальний процес підготовки студентів-логістів компетентнісного підходу, ефективність впровадження якого, головним чином, залежить від якості практичної підготовки майбутніх фахівців з логістики.

Компетентнісний підхід полягає в зміщенні акценту із накопичування нормативно визначених знань, умінь і навичок до формування та розвитку у студентів здатності практично діяти, творчо застосовувати набуті знання, індивідуальні техніки і досвід успішних дій у ситуаціях професійної діяльності. Він вимагає зміни моделі поведінки студента: від пасивного засвоєння знань до дослідницько-активної, самостійної та самоосвітньої діяльності. Компетентнісний підхід припускає пріоритетну орієнтацію на цілі навчання, самовизначення, самоактуалізацію, соціалізацію і розвиток індивідуальності, які реалізуються у майбутній професійній діяльності фахівців з логістики.

Набуті знання, практичні вміння та навички виступають для фахівця-логіста як засоби майбутньої професійної діяльності, тому головною для студента повинна стати спрямованість на підготовку до обраної професії, вироблення відношення до професійної діяльності як способу самореалізації.

Основними питаннями, які вивчаються в процесі підготовки студентів-логістів, є: управління матеріальними, інформаційними та фінансовими потоками; управління постанням та регулювання рівня запасів; виробнича логістика; логістика складування та зберігання товарів; управління процесами транспортування та кадрова логістика.

Базами практик для студентів спеціальності «Логістика» НФаУ є провідні фармацевтичні та логістичні фірми Харківського та інших регіонів України, які розвивають власну логістичну діяльність.

Випускаючою кафедрою управління та економіки підприємства спільно з базами практик опрацьовано нову модель практичної підготовки студентів зі спеціальності «Логістика» під час проходження студентами-логістами переддипломної практики. Ця модель підготовки втілюється у форматі проведення наукових досліджень за тематикою магістерських робіт на підприємствах, які виступали базами практики.

Для кожного студента були обрані підрозділи, які задіяні у логістичній діяльності компаній (відділи логістики, відділи матеріально-технічного забезпечення, збуту, склади та інші), по яких студенти досліджували всю сукупність логістичних підпроцесів та операцій, досліджували структуру логістичних під процесів, проводили хронометраж за логістичними операціями, діагностували вузькі місця в управлінні логістичною діяльністю, робили візуалізацію логістичних підпроцесів, досліджували відповідність документального супроводу логістичних операцій, визначали відповідальних осіб за кожним логістичним підпроцесом та інше.

Під час виконання науково-практичних досліджень студентами використовували методи спостереження, експертного опитування, синтезу, аналізу, метод «мозкової атаки» та інші. В ході практичної підготовки студенти-логісти оволодівали прийомами побудови та візуалізації бізнес-процесів з використанням прикладних програм MS Visio та BPwin. Розрахунки параметрів бізнес-процесів здійснюються з використанням прийомів статистичного аналізу та економіко-математичного моделювання.

Практична цінність проведених досліджень підтверджена захистом наукових робіт за участю представників баз практик, яка відбулася у грудні 2014 року, та отриманням відповідних актів впровадження. Результати наукових розробок були доведені до керівництва підприємств, які виступали об'єктами досліджень, а методики виявлення існуючих резервів удосконалення логістичних процесів були використані їхніми структурними підрозділами для удосконалення логістичної діяльності.

Таким чином, використовуючи різноманітні прийоми та методи практичної підготовки студентів-логістів НФаУ, досягається головна мета навчального процесу – випуск компетентних конкурентоспроможних фахів з

логістики. Запропонована модель практичної підготовки студентів опрацьована на фармацевтичних підприємствах ТОВ «ФК «Здоров'я» та ПрАТ «Лекхім-Харків». У майбутньому впровадження даної моделі планується і на інших підприємствах – базах практики студентів-логістів.

Література:

1. Васирина, М. Актуальні проблеми практично підготовки студентів вищої школи України / М. Васирина, В. Майборода // Проблеми підготовки сучасного вчителя – 2010. – № 2. – С. 233–237.

2. Майборода, В. Проблеми розвитку праксеологічних умінь майбутніх компетентних фахівців вищої школи України / В. Майборода // Вища освіта України – 2012. – №4. – С. 31-36.

3. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів в Україні: Наказ Міністерства освіти і науки України.

4. Посилкіна О. В., Сагайдак-Нікітюк Р. В., Доровський О. В., Кубасова Г. В. Виробнича логістика : навч. посіб. – Х. : НФаУ, 2009. – 364 с.

5. Посилкіна О. В., Сагайдак-Нікітюк Р. В. Фармацевтична логістика : навч. посіб. – Х. : НФаУ, 2007. – 232 с.

6. Посилкіна О. В., Сагайдак-Нікітюк Р. В., Доровський О. В., Хромих А. Г. Логістика : навч. посіб. – Х. : НФаУ, 2014. – 208 с.

УДК: 371.388:687.55

ПРАКТИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА ПРОВИЗОРОВ- КОСМЕТОЛОГОВ ПО ДИСЦИПЛИНАМ КОСМЕТОЛОГИЧЕСКОГО БЛОКА

Клименок В.Н., асс. Никитина М.В.

Кафедра технологии парфюмерно-косметических средств

Поскольку приобретенные в процессе обучения практические навыки являются одним из основных критериев конкурентоспособности специалиста при трудоустройстве, именно практическая подготовка является важным элементом образования провизора-косметолога. Для этого необходимо наличие в косметологическом учреждении, на базе которого осуществляется практика, всего перечня современного косметологического обо-

рудования. Косметологическое оборудование должно быть сертифицировано и располагаться в помещениях, удовлетворяющих санитарным нормам и правилам, предъявляемым к помещениям соответствующего профиля.

Важной компонентой проведения качественной подготовки провизора-косметолога является материально-техническое оснащение и кадровое обеспечение баз практик, осуществляющих профессиональную подготовку специальности «Технология парфюмерно-косметических средств». Практическая подготовка провизоров-косметологов проводится на базах практик (косметологические кабинеты, салоны, клиники) организации которых соответствует требованиям нормативной документации Украины к учреждениям данного профиля.

При прохождении производственной практики планом было предусмотрено ознакомление со структурой предприятия, его историей, ассортиментом продукции и т.д. Студенты имели возможность посетить цеха по производству кремов косметических, дезодорантов и атиперспирантов, скрабов и масок.

Для отработки практических навыков должны быть выделены отдельные помещения: для проведения мануальных процедур (массажи и др.); для работы с косметологическим оборудованием (электрофизиотерапевтическим, ультразвуковым, лазерным, баротерапевтическим и др.); манипуляционная для отработки практических навыков по инъекционным технологиям.

Практическая подготовка провизоров-косметологов по дисциплинам косметологического блока состоит из учебной практики по практической косметологии (3 недели) и производственной практики по клинической и аппаратной косметологии (2 недели). На сегодняшний день основной базой практики является косметологический кабинет при кафедре ТПКС НФаУ, который соответствует всем нормам и требованиям, предъявляемым к учреждениям данного профиля. Кабинет укомплектован всем необходимым современным оборудованием, мебелью и вспомогательными средствами для проведения полноценной практической подготовки и сос-

тоит из 4 рабочих мест. Практическая подготовка проходит в 2 смены, одновременно в косметологическом кабинете занимаются 10 студентов. Поскольку, практическая косметология относится к постоянно развивающимся сферам, существует потребность в привлечении к проведению практики ведущих специалистов как отечественных, так и зарубежных компаний. Таким образом, за период прохождения практики студенты осваивают как классические методики косметологического ухода, так и новейшие методы и техники.

После прохождения практической подготовки по дисциплинам косметологического блока студенты в полной мере готовы к практической деятельности в функционирующих косметологических учреждениях. Приобретенные навыки позволяют им успешно трудоустроиться, и выполнять весь спектр современных косметологических методов и процедур.

УДК 687.5:37.091.33-027.22

УЧИТЬСЯ У ЛУЧШИХ – ДЕВИЗ СПЕЦИАЛЬНОСТИ «ТПКС»

Фархутдинова К., Титова А., доц. Петровская Л.С.

Кафедра технологии парфюмерно-косметических средств

Безусловно, для того чтобы стать квалифицированным специалистом, востребованным на рынке труда недостаточно иметь богатый теоретический багаж знаний. Для работы на промышленных предприятиях на должности технолога необходимо уметь разрабатывать новые составы косметических препаратов или усовершенствовать уже выпускающиеся. Будущему профессионалу необходимо уметь ориентироваться в ассортименте современных биологически активных субстанций, новых вспомогательных веществ, и на их основе создавать опытные образцы. Только после проведения многосторонних физико-химических, микробиологических и исследований на безопасность косметической формы работа технолога считается завершённой. Далее новый препарат может запускаться в производство.

Отечественный покупатель, к сожалению, отдает свое предпочтение косметическим препаратам импортного производства. Такой выбор можно

обосновать влиянием очень многих факторов: рекламы, отзывов подруг, советам дерматолога и косметолога и др. Это не всегда правильное решение и выбор.

Неоспоримым фактом современной жизни является резкий рост цен на косметические препараты импортного производства. Потребитель не всегда может позволить себе и далее пользоваться той косметикой, о которой слышит с экранов телевизора, видит на рекламных баннерах в метро и на улицах города. Поэтому развитие именно в данный момент отечественной парфюмерно-косметической отрасли является актуальным.

В этом году мы, студенты-практиканты, имели возможность пройти производственную практику по «Технологии парфюмерно-косметических препаратов промышленного производства» на предприятиях «Аромат» и «Слобожанский мыловар».

ООО «Аромат» осуществляет производство не только косметической, но что немаловажно и парфюмерной продукции. С 1998 года предприятие «Аромат» и кафедра «ТПКС» поддерживают добрые и плодотворные отношения. За долгие годы продукция ООО «Аромат» заслужила признание специалистов и потребителей, как в Украине, так и за рубежом.

Продукция ООО «Слобожанский мыловар» представлена во всех регионах Украины, получила широкое распространение во всех странах СНГ, Румынии, Польши и стран Балтии, а также всей территории европейской части РФ. Качество и безопасность готовой продукции ООО «Слобожанский мыловар» подтверждены сертификатами соответствия УкрСЕПРО, свидетельствами о государственной регистрации таможенного союза ЕВРАЗЭС республик Беларусь, Казахстан и РФ. ООО «Слобожанский мыловар» на сегодня это:

- широкий ассортимент товара в различных ценовых сегментах;
- качество, подтвержденное международным сертификатом ISO 9001:2008;
- креатив-бюро по разработке дизайна новой продукции;
- научно-производственная лаборатория по разработке и внедрению новых видов продукции;

- розвита дистрибуторська мережа в Україні та країнах СНГ;
- контрактне виробництво (Private label).

Ми побачили на практиці, що виробництво такого широкого асортименту продукції здійснюється завдяки найновішим технологіям та сучасному обладнанню з Швеції, Італії та Німеччини.

Висновок, хотілося б відзначити, що для нас, майбутніх провізорів-косметологів було б корисним та важливим мати можливість проходити практику за даною дисципліною та на підприємствах країн Європи. Зважаючи на шлях євроінтеграції, нашої кафедри «ТПКС» необхідно стати учасником міжнародних освітніх програм, що дозволяють проходити практику або стажування на провідних парфюмерно-косметичних підприємствах країн Європейського Союзу.

УДК 615.12:615:19

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА В АПТЕЦІ м. ЮЖНОУКРАЇНСЬКА

доц. Панченко С.С., доц. Чушенко В.М.

Кафедра технології ліків

Для проходження виробничої практики з аптечної технології ліків обрано підприємство Державна акціонерна компанія «Ліки України», аптека № 6, яка знаходиться за адресою: Миколаївська обл., м. Южноукраїнськ, проспект Леніна, 8. Ця аптека є базовою для проходження аптечної практики. Аптека розташована у вбудованому ізольованому приміщенні на першому поверсі, з окремим самостійним виходом назовні. Площа аптеки складає – 1528,6 м². Аптека обслуговує СМСЧ № 2 та міську дитячу поліклініку м. Южноукраїнська.

На даний час аптекою завідує провізор вищої категорії Воловик Олена Миколаївна, випускниця Національного фармацевтичного університету. В аптеці забезпечується виконання положень належної аптечної практики (НАП).

У перші дні практики мене ознайомили: з технікою безпеки в аптеці, вимогами дотримання санітарно-протиепідемічного режиму у виробничих

приміщеннях аптеки, методами отримання води очищеної, умовами зберігання лікарських препаратів і субстанцій.

Аптека готує нестерильні лікарські засоби за індивідуальними рецептами так за вимогами лікарень, закріплених за нею. Для виготовлення лікарських засобів дотримуються вимог НАП. Також в аптеці є асептична асистентська (асептичний блок), але на жаль на виготовлення стерильних лікарських засобів на сьогоднішній день відсутня ліцензія.

За період проходження мною практики до аптеки поступило 128 рецептів замовлень на виготовлення різних лікарських форм: порошоків, мазей, суспензій, розчинів, мікстур, супозиторіїв та інші.

Під час проходження практики безпосередньо особисто я приймала участь у виготовленні таких лікарських форм як мікстура Кватера, порошки, мазі та розчини для внутрішнього та зовнішнього застосування.

Звичайно виготовлення екстемпоральних лікарських засобів потребує кваліфікації персоналу, також це велика відповідальність, бо виготовлений лікарський препарат (обов'язково під наглядом фармацевта) безпосередньо буде вживати хвора людина. Але вже після приготування декількох лікарських форм прийшла впевненість у своїх знаннях, які отримала на заняттях з аптечної технології ліків на кафедрі технології ліків НФаУ.

Проходження виробничої практики дало змогу закріпити знання та практичні навички по приготуванню простих та складних порошоків, мікстур, розчинів з різними концентраціями, засвоїти технологію виготовлення вищеназваних лікарських форм в умовах аптеки.

Крім участі у виготовленні екстемпоральної рецептури я брала участь у виготовленні внутрішньоаптечних заготовок (концентратів та напівфабрикатів): розчинів кальцію хлориду, протарголу, фурациліну, калію перманганату, порошоків кислоти аскорбінової з глюкозою.

Згідно положень Державної фармакопеї України 2.0 та наказу МОЗ України № 812 від 17.10.2012 р. при виготовленні екстемпоральних лікарських засобів для внутрішнього та зовнішнього використання можливим є використання готових лікарських засобів (ГЛЗ). Провізори аптеки готують деякі екстемпоральні прописи з використанням ГЛЗ. Використання лікар-

ських засобів промислового виробництва дозволяє і лікарям, і провізорам в аптеці вирішити проблему доступності ліків для населення бо закупка та доставка в аптеку імпортованих субстанцій створює проблеми фінансового характеру та труднощі при звітності.

Важливо відмітити, що знання отримані на кафедрі технології ліків допомогли мені покращити рівень теоретичних знань та закріпити практичні навички, а це в майбутньому буде запорукою стати спеціалістом своєї справи.

Література:

1. Державна Фармакопея України /Державне підприємство «Науково-експертний фармакопейний центр» – 1-е вид. – Харків. : РІРЕГ, 2001. – Доповнення 1. -2004.- 520 с.

2. Виробництво лікарських засобів в аптеках. Проекти документів РІС/С // Щотижневик АПТЕКА. – 2003.-№ 11 (382).- С.81-84.

3. Надлежащая производственная практика лекарственных средств / Под ред.Н.А. Ляпунова, В.А. Загория, В.П. Георгиевского и др. – К.:МОРИОН, 1999.- 896 с.

4. Наказ МОЗ України № 812 від 17.10.2012 «Про затвердження Правил виробництва (виготовлення) та контролю якості лікарських засобів в аптеках».

УДК : 615.12:371.388

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА З АПТЕЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ЛІКІВ – ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ЕТАП У ПІДГОТОВЦІ ПРОВІЗОРА

Герман А.О., Хуторнюк Є.С., доц. Азаренко Ю.М.

Кафедра технології ліків

Практика з аптечної технології ліків передбачає закріплення і розширення отриманих у вищому навчальному закладі теоретичних знань та практичних вмінь, набуття практичних навичок у питаннях прийому рецептів, виготовлення лікарських препаратів, контролю їх якості та відпуску, необхідних для вирішення конкретних завдань у практичній діяльності провізора-технолога.

Студенти, перебуваючи в аптеці, працюють на робочому місці провізора-технолога, виконуючи вимоги по прийому рецептів в аптеці, з виготовлення лікарських форм, внутрішньоаптечних заготовок, внутрішньоаптечного контролю виготовлених лікарських препаратів та їх відпуску хворому. Порядок чергування видів виконуваної роботи студентом передбачається графіком відповідно до програми виробничої практики.

Однією з баз проходження виробничої практики з аптечної технології ліків являється Аптека № 533. Аптека готує різноманітний асортимент нестерильних лікарських засобів. За час проходження практики студенти безпосередньо брали участь у приготуванні екстемпоральних лікарських засобів, таких як порошки, мазі, мікстури і розчини для зовнішнього застосування.

Приготування екстемпоральних лікарських засобів – це велика відповідальність, так як вживати виготовлений лікарський препарат буде хвора людина, яка очікує на швидке одужання. Вже після приготування декількох лікарських форм прийшла впевненість у своїх знаннях і правильності приготування. На практиці були закріплені практичні навички, які студенти отримали на кафедрі технології ліків Національного фармацевтичного університету під час вивчення дисципліни «Аптечна технологія ліків», завідувачкою якої є доктор фармацевтичних наук, професор Ярних Т.Г.

Практична підготовка студентів спеціальності «Фармація» є необхідною: не тільки закріплює теоретичні знання і вміння, а також надає можливість придбати професійні навички, необхідні для успішної здачі практично-орієнтованого державного іспиту з технології ліків та майбутнього працевлаштування.

Література:

1. Наказ МОЗ України № 360 від 19.07.2006 р. «Про затвердження Правил виписування рецептів та вимог-замовлень на лікарські засоби і виробу медичного призначення, порядку відпуску лікарських засобів і виробів медичного призначення з аптек та їх структурних підрозділів, інструкції про порядок зберігання, обліку та знищення рецептурних бланків та вимог-замовлень».

2. Ярних Т.Г., Данькевич О.С., Гиценко С.В. Робочий зошит виробничої практики з аптечної технології ліків з методичними рекомендаціями для студентів спеціальності «Фармація» : навч. посіб. для студ. 4 курсу фармацевтичних вузів і факультетів. – Х. : Вид-во НФаУ, 2015. – 36 с.

УДК : 615.12:371.388

МІСЦЕ ПРОПЕДЕВТИЧНОЇ ТА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИК У ВИВЧЕННІ АПТЕЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ЛІКІВ

*Андрюшкова Л.О., Ковінька А.Ю., доц. Азаренко Ю.М.,
доц. Данькевич О.С.*

Кафедра технології ліків

З кінця минулого століття кількість екстемпоральної рецептури зменшилася, що пов'язано із стрімким розвитком фармацевтичних підприємств, застосуванням ними новітніх технологій у своєму виробництві та впровадження стандартів GMP, які покращують якість готових лікарських форм та дають можливість розширити їх асортимент. Але промислове виробництво не може враховувати особливості кожної людини при виготовленні лікарських форм, розробляти для кожного свою рецептуру. Вирішити цю проблему можуть саме препарати аптечного виробництва, які враховують індивідуальні особливості організму кожного хворого, не вимагаючи великих матеріальних витрат та витрат часу.

Аптечна технологія ліків – це одна із основних дисциплін, яку повинен засвоїти студент при отриманні фармацевтичної освіти, і яка вивчає теоретичні основи та виробничі процеси переробки лікарських речовин в лікарські препарати шляхом надання їм певної лікарської форми на підставі встановлених фізичних, хімічних, механічних та інших закономірностей.

Практичні навички студенти отримують на практичних заняттях та під час пропедевтичної та виробничої практик з аптечної технології ліків. Ці практики зовсім різні, але одна не може існувати без іншої. Пропедевтична практика, яка проходить на першому курсі, є навчальною та підго-

товчою, вона служить початковим фундаментом при вивченні дисципліни «Аптечна технологія ліків». Тому що за період цієї практики відбувається знайомство із структурою аптеки, штатом та вимогами до аптечних приміщень, санітарно-протиепідемічним режимом аптеки та фармацевтичним порядком, що регламентується Наказом МОЗ України № 275 від 15.05.2006 р. Також засвоюються загальні вимоги до виготовлення нестерильних та стерильних лікарських засобів в умовах аптек; студенти знайомляться з такими технологічними операціями як дозування, фасування, пакування і оформлення до безрецептурного відпуску твердих, рідких, м'яких лікарських засобів. Важливим є знайомство з нормативно-правовою базою, яка регламентує усі норми та правила виготовлення ліків в аптечних умовах.

На базі засвоєних знань з пропедевтичної практики, студент на 3 курсі вивчає дисципліну «Аптечна технологія ліків» розглядаючи не тільки загальні поняття, але й ще багато важливих аспектів приготування ліків.

Для перевірки та закріплення отриманих знань потребується проходження виробничої практики, яка проходить на базі аптеки. У період цієї практики студент займається приготуванням лікарських форм таких наприклад як порошки, мазі, лініменти, внутрішньоаптечні заготовки. Ця практика демонструє рівень знань, які були отримані на практичних заняттях. Вона є завершальною ланкою у вивченні дисципліни «Аптечна технологія ліків».

Кожна практика має свою мету, обидві практики є необхідними, тому що у сукупності вони доповнюють одна одну знаннями, які були отримані при проходженні кожної з них.

Література:

1. Тихонов О.І. Аптечна технологія ліків: підручник для фармацевтичних вузів і факультетів / О. І. Тихонов, Т. Г. Яріних; за ред. О. І. Тихонова. – Вінниця : Вид-во «Нова книга», 2004. – 640 с.

2. Яріних Т.Г., Данькевич О.С., Хохленкова Н.В. Робочий зошит навчальної пропедевтичної практики з аптечної технології ліків : навч. посіб. для студ. 1 курсу фармацевтичних вузів і факультетів. – Х. : Вид-во НФаУ, 2013. – 35 с.

3. Ярних Т.Г., Данькевич О.С., Гиценко С.В. Робочий зошит виробничої практики з аптечної технології ліків з методичними рекомендаціями для студентів спеціальності «Фармація» : навч. посіб. для студ. 4 курсу фармацевтичних вузів і факультетів. – Х. : Вид-во НФаУ, 2015. – 36 с.

УДК 658.562.6.012

**УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТЮ 8.18010010 «ЯКІСТЬ, СТАНДАРТИЗАЦІЯ
ТА СЕРТИФІКАЦІЯ»**

доц. Лебединець В. О.

Кафедра управління якістю

Студенти спеціальності 8.18010010 «Якість, стандартизація та сертифікація» («ЯСС») наприкінці навчання проходять заключний і дуже важливий етап підготовки – виробниче стажування (ВС). Протягом трьох тижнів магістранти мають проаналізувати діяльність обраної організації і виконати всі положення відповідної програми. Метою проведення ВС є закріплення і розширення знань та навичок, отриманих протягом теоретичного навчання. Ця мета досягається за рахунок порівняльного аналізу теоретичних положень з фактично застосовуваними на базі стажування підходами, методами й засобами, пов'язаними, перш за все, з проектуванням, розробкою, впровадженням, підтримкою та постійним удосконаленням системи управління якістю (СУЯ). Крім того, ВС дає можливість опрацювати на конкретному підприємстві певні ідеї, які обґрунтовуються студентом у практичному розділі своєї магістерської роботи.

Базою ВС для студентів спеціальності «ЯСС» має бути виробниче підприємство (або організація, що надає послуги), яке впроваджує або вже впровадило СУЯ відповідно до вимог міжнародного стандарту ISO 9001 або систему екологічного управління (СЕУ) відповідно до стандарту ISO 14001. На таких підприємствах студенти можуть отримати цінну практичну інформацію щодо методів та підходів до створення таких систем управління на конкретних прикладах. Крім того, студенти матимуть можливість ознайомитися із застосуванням методів уніфікації, стандартизації,

підтвердження відповідності, сертифікації, ліцензування і акредитації на всіх етапах розробки і виробництва товарів / надання послуг, включаючи діяльність з контролю і забезпечення якості протягом усього виробничого ланцюга. При цьому розмір, сфера діяльності, форма власності організації для проходження стажування істотного значення не мають.

Кафедрою управління якістю протягом останніх 12 років ведуться спостереження за виконанням студентами програм стажування, за відгуками керівників стажування від підприємств і від кафедри, а згодом – і від роботодавців, які взяли на роботу наших випускників. Остання інформація, на наш погляд, є найбільш важливою, адже дозволяє оцінити реальний рівень підготовки студентів НФаУ для роботи за фахом, а отже – рівень сприйняття якості підготовки студентів на ринку кадрів. На основі одержуваної інформації співробітники кафедри робили численні коригування як мети і задач, так і складових програм теоретичної і практичної підготовки студентів спеціальності «ЯСС» для підвищення її результативності і збільшення частки працевлаштованих за спеціальністю.

Стажування передбачає захист звіту, який проводиться у формі співбесіди, у процесі якої керівник оцінює ступінь підготовки студента до самостійної роботи, рівень засвоєних ним фахових теоретичних знань і практичних навичок, володіння інформацією з питань, пов'язаних з обраною темою випускової роботи, оцінюється виконання поставлених завдань. Однак, ми вважаємо, що головною метою проведення ВС є опрацювання практично цінних ідей студентів щодо удосконалення діяльності підприємства, яке є базою стажування. Всі висунуті рекомендації, пропозиції, розрахунки, які можуть позитивно вплинути на відтворюваність виробничих процесів, зменшення ризиків для якості продукції протягом її виготовлення, або збільшити точність і надійність результатів контролю тощо – все це є головними завданнями фахівця з управління якістю. Тому особливо уважно слід відноситись до саме цих аспектів стажування. На захисті студенту потрібно продемонструвати та обґрунтувати ті творчі рішення, які він вважає необхідним прийняти для поліпшення у певній сфері. Це можуть бути прикладні пропозиції щодо:

- удосконалення застосованих чи впровадження нових методів контролю якості продукції (сировини, матеріалів, напівпродуктів), що може

підвищити надійність / точність результатів контролю чи зменшити вартість/час їх проведення;

- встановлення нових (чи удосконалення існуючих) показників якості товарів / послуг та відповідних критеріїв прийнятності, що може давати більш повну картину щодо якості продукції;

- встановлення нових (чи коригування існуючих) показників результативності процесів СУЯ/СЕУ, методів їх визначення й моніторингу, відповідних критеріїв прийнятності, що дасть більш повну інформацію щодо функціонування систем(и) управління;

- удосконалення алгоритмів виконання процесів (стадій, операцій), охоплених СУЯ/СЕУ, що може поліпшити показники продукції та/або підвищити задоволеність замовників/споживачів;

- удосконалення заходів з контролю процесів, переданих організацією на аутсорсинг (виконання процесів сторонніми організаціями), що може підвищити надійність постачання замовленого на стороні матеріального чи інформаційного ресурсу;

- удосконалення документів, які регламентують процеси СУЯ/СЕУ, а також форм реєстраційних записів, що може спростити систему документообігу чи поліпшити користування документами, зробити їх більш конкретизованими, зручними і зрозумілими;

- удосконалення організаційної схеми підприємства в умовах формування / розвитку впровадженої СУЯ/СЕУ, що може посилити горизонтальні зв'язки в організації, усунути чи мінімізувати бюрократичні бар'єри, прискорити виконання важливих процедур;

- поліпшення процесу підготовки персоналу з питань якості, що може підвищити свідомість і вмотивованість робітників, зменшити ризики неправильного виконання відповідальних процедур;

- удосконалення процедур проведення внутрішніх аудитів, що може підвищити результативність аудиторської роботи, та інше.

Для подальшого удосконалення практичної підготовки студентів спеціальності «ЯСС» кафедрою управління якістю розробляються нові форми проведення стажування та розширюється перелік відповідних баз.

Література:

1. Лебединець, В. О. Особливості проведення переддипломної практики і виробничого стажування за спеціальністю «Якість, стандартизація та сертифікація» / В. О. Лебединець // «Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном» : матеріали науково-практичної конференції (10 квітня 2014 р., м. Харків) – Х. : Вид-во НФаУ, 2014. – С. 95-98.

2. Системи управління якістю. Вимоги : ДСТУ ISO 9001:2009 – [Чинний з 2009-09-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2009. – 28 с. – (Національний стандарт України).

УДК: 371.388

«АКТУАЛЬНІСТЬ СТАЖУВАННЯ СТУДЕНТІВ ЯСС НА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВАХ»

Мельник І.М., доц. Лебединець В.О.

Кафедра управління якістю

На сьогоднішній день сучасний ринок характеризується високою конкуренцією вітчизняних і імпорتنих виробників, та стрімкими змінами в політичній і економічній сферах зовнішнього середовища. Що в свою чергу стає складним завданням для підприємств зберігати свій сегмент та отримувати прибуток. Для вирішення цієї проблеми необхідно орієнтуватися на виготовлення тільки якісних товарів і послуг, та на потреби споживачів.

Робота кафедри управління якістю зосереджена на підготовці фахівців за спеціальністю «Якість, стандартизація та сертифікація», які необхідні на ринку праці, що було обумовлено вище. Представлена спеціальність дозволяє випускникам отримувати високу заробітну плату, кар'єрний зріст та обіймати наступні посади: директор з якості, менеджер з якості, інженер з якості, начальник відділу управління якістю, відділу валідації, відділу технічного контролю, фахівець з стандартизації та сертифікації, внутрішній аудитор.

Для закріплення знань з предметів та отримання практичних навичок кожен студент проходить виробниче стажування. Також студенти на базі стажування здійснюють опрацювання матеріалів, аналізують й узагальнюють інформацію, необхідну для підготовки випускової магістерської роботи. В пріоритеті, базою стажування обирають виробниче підприємство (або організація, що надає послуги), яке впровадило систему управління якістю (СУЯ) відповідно до вимог стандарту ISO 9001, та/або систему екологічного управління (СУЕ) відповідно до вимог стандарту ISO 14001. Структурна організація і масштаби підприємств теж грають суттєву роль в якості проходження стажування, та повноти засвоєних навичок.

На прикладі косметичного виробництва «ГрінФармКосметікс», яке знаходиться на останньому етапі впровадження СУЯ, можна продемонструвати переваги невеликих підприємств, при виборі бази стажування. В штаті компанії налічується всього 18 робітників, включаючи вищий керівний склад, а структура компанії забезпечує легкий зв'язок між всіма виконавцями, так як виробничий процес, офіси технологів та менеджерів знаходяться в межах одного поверху будівлі. Така організація дозволяє легко наладити взаємозв'язок всіх процесів виробництва, документообігу та більш ефективного функціонування СУЯ. Для студента, це дає можливість практично побачити роботу всієї компанії, розглянути всі процеси, визначити їхні зв'язки, методи аналізу та контролю за ними, подавати пропозиції про поліпшення роботи процесів, та функціонування СУЯ в цілому.

На основі представлених даних, базу практики студенту необхідно обирати орієнтуючись на максимум навичок, яких він може здобути, так як це важливий елемент практичної підготовки, та шанс зарекомендувати себе можливо перед майбутнім роботодавцем.

Література:

1. Коваленко С. М. Методичні рекомендації організації та проведення виробничого стажування студентів спеціальності ЯСС / С. М. Коваленко, В. О. Лебединець, О. С. Ромелашвілі, О. В. Сілін//Х.: Мадрид, 2012 – 15с.

2. Чуєшова В. І. Навчальна практика, Програма і вказівки для студентів / В. І. Чеєшова, І. В. Сайко, О.О. Сайкова//Х.: Вид-во НФаУ, 2004 – 15 с.

3. Артющина, И. Инструмент коммуникации между вузами и рынком труда / И. Артющина // Р.- 2006.- № 6.- С. 28-32.

4. Пономарев, С.В. Методика проведения практических занятий при подготовке специалистов по управлению качеством / С.В. Пономарев, А.Н. Жмаев, Е.Е.Чепуркова // Методы менеджмента качества.- 2006.- № 4.- С.42-46.

УДК:339.138:339.139

**ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА З МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ЯК СКЛАДОВА У ПІДГОТОВЦІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО
ФАХІВЦЯ З МАРКЕТИНГУ**

Лукашова М.М., Усенко М.В., проф. Малий В.В., доц. Ольховська А.Б

Кафедра фармацевтичного маркетингу та менеджменту

Сучасні освітні стандарти орієнтують освітній процес на реалізацію компетентнісного підходу з урахуванням інтеграції теоретичної і практичної підготовки майбутніх фахівців з маркетингу, яка здійснюється у ході виробничої практики. Виробнича практика підготовки студентів є логічним продовженням теоретичного навчання. При організації практичної підготовки студентів важливою умовою є дотримання комплексного підходу.

З метою формування професійної компетенції студентів напряму підготовки 6.030507 «Маркетинг» особлива роль приділяється виробничій практиці з маркетингових досліджень, яка згідно з навчальним планом підготовки бакалавра з маркетингу передбачена у восьмому семестрі протягом чотирьох тижнів.

Метою виробничої практики є забезпечити гармонізацію між теоретичними знаннями та практичними навичками щодо базових категорій маркетингових досліджень, аспектів організації та алгоритму аналізу внутрішнього і зовнішнього бізнес-середовища підприємства; адаптувати майбутніх фахівців до реалій сьогодення на ринку праці.

Базою виробничої практики з маркетингових досліджень було спеціалізоване консалтингове агентство «ФАРМА ПЕРСОНАЛ», яке є провід-

ною компанією у сфері пошуку та підбору персоналу вищої та середньої ланки за різними напрямками діяльності у сфері медичного і фармацевтичного бізнесу в Україні. «ФАРМА ПЕРСОНАЛ» надає такі послуги, як пошук і підбір персоналу для медичного і фармацевтичного ринку, оцінка персоналу, аутстафінг (залучення позаштатного персоналу), лізинг персоналу (оренда персоналу), аутсорсинг (оренда спеціалізованого персоналу), огляд заробітних плат і компенсаційних пакетів, дослідження ринку праці, робота з випускниками фармацевтичних і медичних вузів, аутплейсмент (працевлаштування працівників, що плануються на звільнення), оцінка компетенцій тощо.

Під час виробничої практики з маркетингових досліджень на базі агентства «ФАРМА ПЕРСОНАЛ» нами було проведено дослідження привабливості фармацевтичних компаній України як роботодавців серед студентської громадськості медичних та фармацевтичних вищих навчальних закладів; проаналізовано та порівняно заробітні платні і компенсаційні пакети різних суб'єктів господарювання; визначено найбільш значимі фактори привабливості бренда роботодавця на фармацевтичному ринку країни.

На основі анкетного опитування студентів було визначено компанії-лідери на вітчизняному фармацевтичному ринку, в яких хотіли б працювати в майбутньому опитані студенти. Серед них «Артеріум», «Байєр», «Фармак». Це говорить про досить високий імідж фармацевтичних компаній на ринку праці, який обумовлений внутрішніми та зовнішніми факторами привабливості: конкурентна заробітна платня та система бонусів, офіційне працевлаштування, прозорий і чіткий процес відбору фахівців в компанії та ін.

Нами були визначені джерела інформації, на підставі яких студенти-випускники формують своє ставлення до компанії-роботодавця. Серед них ключові позиції обіймають такі джерела інформації: ярмарки вакансій, рейтинги компаній як роботодавців в ЗМІ, рекомендації друзів і знайомих.

Також, у період проходження практики нами були проведені дослідження маркетингової PR-діяльності фармацевтичних компаній. Встанов-

лено, що найпопулярнішими джерелами пошуку роботи серед випускників є інформація в мережі Інтернет; поради та відгуки друзів, знайомих; іміджеві статті про підприємства у фахових періодичних виданнях. Також студенти відзначили, що найбільш привабливою формою PR-заходів фармацевтичних компанії є проведення майстер-класів, тренінгів потенційними роботодавцями для студентів та ярмарки вакансій.

Найбільш привабливою сферою фармацевтичної індустрії, на думку опитаних студентів, є представництва зарубіжних фармацевтичних компаній, крупні аптечні мережі.

В цілому, під час виробничої практики ми закріплювали знання про теоретичні аспекти маркетингових досліджень, принципи роботи з джерелами маркетингової інформації, опрацювали методи збору та аналізу даних у маркетингових дослідженнях.

У подальшому під час виробничої практики нами було визначено місткість ринку та його сегментів на прикладі окремих лікарських засобів різних фармакотерапевтичних груп; досліджено сучасну кон'юнктуру фармацевтичного ринку; проведено прогнозування збуту фармацевтичного товару та послуги; проаналізовано конкурентне середовища та поведінку конкурентів на ринку з урахуванням факторів зовнішнього та внутрішнього середовища; ознайомилися з сучасними програмними продуктами, які можуть стати у нагоді фахівців з маркетингу тощо.

За підсумками виробничої практики з маркетингових досліджень на кафедрі фармацевтичного маркетингу та менеджменту разом з відділом практики та сприяння працевлаштуванню вперше було проведено підсумкову конференцію із залученням студентів усіх курсів на пряму підготовки «Маркетинг», на якій ми виступили з доповіддю про результати виробничої практики з маркетингових досліджень на базі агентства «ФАРМА ПЕРСОНАЛ».

Виробнича практика з маркетингових досліджень є невід'ємною складовою освітнього процесу та формує професійні компетенції майбутніх фахівців з маркетингу з урахуванням інноваційного розвитку сучасного ринку.

Література:

1. Малий В.В. Виробнича практика студентів з маркетингових досліджень як фактор формування конкурентоспроможного фахівця з маркетингу / Малий В.В., Ольховська А.Б.// Матеріали ІХ Міжнар.наук.-практ. інтернет-конф. «Проблеми і перспективи працевлаштування випускників вищих навчальних закладів» (м. Донецьк, 25 листопада 2014 р). – Донецьк: ДонНУЕТ, 2014. – С. 107-109.

2. Малий В.В. Виробнича практика з маркетингових досліджень: методичні рекомендації для студентів напряму підготовки 6.030507 «Маркетинг» / В.В. Малий, А.Б. Ольховська. – Х.: НФаУ, 2014. – 40 с. – *електронний ресурс*.

3. Офіційний сайт спеціалізованого агентства «ФАРМА ПЕРСОНАЛ» // режим доступу: <http://pharma-personnel.com.ua>.

4. Офіційний сайт Національного фармацевтичного університету // режим доступу: <http://nuph.edu.ua>.

УДК 615.12:339.138:657.1:37.091.33-027.22

ОСОБЛИВОСТІ ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ З МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ У ФАРМАЦІЇ

Лянунов В.В., доц. Кобець Ю.М., доц. Кобець М.М.

Кафедра фармацевтичного маркетингу та менеджменту

Під час навчання в Національному фармацевтичному університеті студент має змогу пройти виробничу практику з різних дисциплін у відповідності з вимогами учбового плану, що сприяє закріпленню та поглибленню знань, навичок, необхідних для роботи за фахом і дозволяє сформувати уяву про особливості майбутньої професії. Практику з менеджменту та маркетингу у фармації студенти проходять на п'ятому курсі після завершення вивчення дисципліни.

За період проходження переддипломної практики студент має можливість вивчити загальні питання організації фармацевтичної діяльності [2]. Студент може ознайомитися з аптекою та її виробничими приміщеннями,

вивчає організацію робочих місць фармацевтичного персоналу. Студенту надається можливість вивчити організацію товарного забезпечення аптеки, організацію роботи аптеки з прийому амбулаторних рецептів та відпуску ліків, організацію праці завідувача аптеки та ін. [1, 4, 5].

Базою для проходження виробничої практики з менеджменту та маркетингу у фармації була аптека ТОВ «Аптека № 288».

У даній аптеці є всі необхідні ресурси для оволодіння практичними навичками в багатьох сферах фармацевтичної галузі, зокрема в економічній. Під час проходження практики було проведено аналіз діяльності аптеки. Вивчено економічне становище фірми, організаційна структура управління підприємства, асортиментна, цінова політики підприємства та ін. Завдяки лояльності керівництва і співробітників ТОВ «Аптека № 288» студент має доступ до всіх необхідних джерел інформації, доступним аптеці.

По завершенню виробничої практики з менеджменту та маркетингу у фармації керівник практики від підприємства надає характеристику про студента та підписує щоденник практики. Студент, в свою чергу, заповнює звіт з виробничої практики [3].

Виробнича практика з менеджменту та маркетингу у фармації дозволяє студентам усвідомити, що успішна діяльність аптечного закладу щодо забезпечення населення лікарськими препаратами більшою мірою залежить від коректної організації всіх перерахованих вище заходів, що представляють собою основу менеджменту і маркетингу. Виробнича практика забезпечує освоєння кваліфікації у відповідності з вимогами учбового плану, привчає до праці в умовах трудового колективу.

Література:

1. Галій Л.В., Толочко В.М. Посадові інструкції працівників організацій з роздрібною організацією лікарських засобів: Наук.-практ. рек. – Х.: Вид-во НФаУ, 2008. – 56 с.

2. Малий В.В. Методичні рекомендації з організації та проходження виробничої практики з менеджменту та маркетингу у фармації / В.В. Малий, І.В. Тіманюк, А.Б. Ольховська, О.Ю. Рогуля, Л.П. Дорохова. – Х.: Вид-во НФаУ, 2013. – 24 с.

3. Малий В.В. Звіт з виробничої практики з менеджменту та маркетингу у фармації / В.В. Малий, І.В. Тіманюк, О.Ю. Рогуля, Л.П. Дорохова, А.Б. Ольховська; за ред. В.В. Малого. – Х. : Вид-во НФаУ, 2014 – 60 с.

4. Мнушко, З.М. Менеджмент та маркетинг у фармації.: ч. І.І. Маркетинг у фармації: підруч. для студ. вищ. навч. закладів / З.М. Мнушко, Н.М. Діхтярьова; за ред. З.М. Мнушко. – Х.: Вид-во НФаУ : Золоті сторінки, 2010. – 512 с.

5. Навчальний посібник для самостійної роботи студентів з дисципліни менеджмент і маркетинг у фармації / В.В. Малий, Л.П. Дорохова, С.В. Жадько та ін. ; під ред. В.В. Малого. – Х. : НФаУ, 2015. – 505 с.

УДК: 615.1/2: 33 (075.8)

**ПРИДБАННЯ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК ПРОВЕДЕННЯ
ФАРМАКОЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ
ЛІКАРСЬКИХ ПРЕПАРАТІВ В ЗАКЛАДІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я**

***Юденко І.В., проф. Яковлєва Л.В., доц. Герасимова О.О.,
проф. Кузнецов І.Е.***

Кафедра фармакоекономіки

Одна з головних особливостей підготовки студентів у вищій школі – її зв'язок з конкретними особливостями майбутньої практичної діяльності. Наблизити теоретичну підготовку студентів до практичної під час навчання в ВУЗі дозволяє виробнича практика в можливих місцях їх майбутньої роботи. Заклади охорони здоров'я є одним з основних місць роботи клінічних провізорів. Тому організація на їх базі виробничої практики для студентів спеціальності «Клінічна фармація» є необхідною та доцільною. Протягом багатьох років студенти спеціальності «Клінічна фармація» Національного фармацевтичного університету України на базі закладів охорони здоров'я проходять виробничу практику з дисципліни «Фармакоекономіка». Вона дозволяє студентам придбати практичні навички проведення фармакоекономічного аналізу фармакотерапії захворювань: оцінки ефективності, безпечності та витратності певних схем фармакотерапії та вибору оптимальних серед них для лікування найбільш поширених захво-

рювань з позицій ефективності витрат; оцінки структури витрат на фармакотерапію певних захворювань в закладі охорони здоров'я, частоти та необхідності її призначень (за допомогою допоміжних фармакоекономічних методів – ABC-, VEN- та частотного аналізів). На ґрунті результатів проведених фармакоекономічних досліджень студенти складають рекомендації для лікарів щодо більш раціонального використання лікарських засобів та бюджетних коштів на їх закупівлю, щодо відбору лікарських препаратів до локального формуляру закладу охорони здоров'я. Інформацію для проведення фармакоекономічного аналізу студенти отримують з історій хвороб, листків лікарських призначень, амбулаторних карток хворих, з якими вони мають можливість працювати під час практики.

Досвід придбання практичних навичок проведення фармакоекономічного аналізу лікарських препаратів та використання його результатів в умовах закладу охорони здоров'я висвітлений за результатами практики студентки 5 курсу спеціальності «Клінічна фармація» Юденко І. В., яка проходила виробничу практику з фармакоекономіки в терапевтичному відділенні одного із закладів охорони здоров'я м. Харкова. Відповідно до індивідуального завдання, яке отримала для проходження практики студентка Юденко І.В., необхідно було проаналізувати фармакотерапію певного захворювання за допомогою ABC-, VEN- та частотного аналізів [1, 2]. За період виробничої практики студенткою проаналізовано 52 історії хвороби пацієнтів віком від 10 до 12 років, які проходили лікування в даному закладі охорони здоров'я в період – з вересня по грудень 2014 року. Основний діагноз – одностороння або двостороння позалікарняна пневмонія (ПП), підтверджена даними рентгенологічного обстеження. За результатами аналізу історій хвороб пацієнтів з ПП Юденко І.В. було визначено 46 лікарських препаратів (ЛП) (40 міжнародних непатентованих назв) 21 фармакологічної групи. З них 65% ЛП призначались для лікування основного захворювання (ПП), 35 % ЛП – для лікування супутніх захворювань, що були зареєстровані у досліджуваних пацієнтів. За результатами частотного аналізу визначено, що серед них найчастіше призначались ЛП, які використовувались у схемах комплексної терапії основного захворювання (ПП): розчини електролітів, препарати для місцевої анестезії, анальгетики-

антипіретики, антибактеріальні препарати різних груп, антигістамінні препарати, муколітичні засоби та пробіотики. На ґрунті результатів АВС-аналізу встановлено, що значна частка грошових коштів витрачалася на етіотропну терапію ПП (на антибактеріальні та противірусні препарати) – 66,37 %. Лідерами за витратами були також муколітичні засоби та препарати пробіотиків. За результатами «формального» VEN-аналізу визначено, що переважна більшість призначених ЛП (88,04 %) наявна в Державному формулярі України [3]. Студенткою встановлено, що зазначені препарати складають більшу частину лікарських призначень (82,78 %) і на них витрачена основна частина грошових коштів (92,37 %), пов'язаних з фармакотерапією досліджуваних пацієнтів. Результати АВС-, VEN- та частотно-го аналізів дозволили Юденко І.В. оцінити фармакотерапію ПП у дітей в даному відділенні в цілому як раціональну з клінічної та економічної точки зору.

По закінченні виробничої практики студентка Юденко І.В. виступила перед лікарями терапевтичного відділення даного закладу охорони здоров'я з інформаційним повідомленням щодо результатів проведеного дослідження і запропонувала підходи щодо оптимізації фармакотерапії ПП у дітей в даному відділенні: призначати тільки лікарські препарати, наявні в Державному формулярі України, та замінити найбільш витратні препарати на препарати-аналоги з меншою вартістю на курс лікування за умов їх доведеної однакової ефективності.

Проходження виробничої практики з фармакоекономіки на базі закладу охорони здоров'я дозволяє майбутньому клінічному провізору ознайомитись з особливостями виконання своїх професійних обов'язків в місці майбутньої роботи, отримати практичні навички проведення фармакоекономічних досліджень на робочому місці та досвід співпраці з лікарями щодо використання їх результатів в реальній практиці, а також підвищити професійну компетентність.

Література:

1. Яковлева Л.В. Фармакоекономіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Яковлева Л.В. – Вінниця; Нова книга, 2009. – 208 с.

2. Оцінка клінічної та економічної доцільності використання лікарських засобів у лікувально-профілактичному закладі (супровід формулярної системи): метод. рек. / А. М. Морозов, Л. В. Яковлева, Н. В. Бездітко та ін. – Х.: Стиль-Издат, 2013. – 36 с.

3. Державний формуляр лікарських засобів України (шостий випуск, 2014 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту – <http://www.dec.gov.ua>.

УДК 378.147

ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ОЗНАЙОМЧОЇ МЕДИЧНОЇ ПРАКТИКИ В УНІВЕРСИТЕТСЬКІЙ КЛІНІЦІ ВАРШАВСЬКОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАВДЯКИ УЧАСТІ У ПРОГРАМІ ЕРАЗМУС ПЛЮС

проф. Кіреєв І.В., доц. Рябова О.О.

Кафедра фармакоterapiї

На сьогоднішній день велика увага в формуванні майбутнього фахівця провізора приділяється практичній підготовці. Значну роль в практичній підготовці студентів НФаУ відіграє навчальна ознайомча медична практика (НОМП), яка надає можливість майбутнім провізорам ознайомитися зі структурою та організацією роботи різних за профілем лікувальних установ та їх структурних підрозділів, а також оволодіти практичними навичками з догляду за хворими. Останнім часом актуальним питанням практичної підготовки студентів є організація НОМП за кордоном.

В минулому навчальному році кафедрою фармакоterapiї під керівництвом завідувача кафедри професора Кіреєва І.В. було організовано проходження НОМП 10 студентами НФаУ в університетській клініці Варшавського медичного університету. Виконуючи програму НОМП, студенти НФаУ ознайомилися зі структурою та роботою університетської клініки та її підрозділів. Студенти відвідали отоларингологічне, гінекологічне, кардіологічне, онкологічне, хірургічне відділення, де мали можливість ознайомитися з використанням сучасного обладнання для діагностики та

лікування різних захворювань, спостерігали як здійснюється догляд за хворими різного профілю. Також студенти НФаУ ознайомилися з організацією навчального процесу у Варшавському медичному університеті, відвідали лекційні аудиторії, начальні лабораторії, які оснащені згідно сучасним вимогам, бібліотеку та музей. Щодня група студентів знайомилася з культурною спадщиною Польщі, зокрема відвідали Вілановський палац, музеї, філармонію тощо.

Таким чином, організація НОМП за кордоном в університетській клініці Варшавського медичного університету дала можливість студентам НФаУ ознайомитися зі структурою та організацією роботи лікувального закладу, який відповідає сучасним вимогам та європейським стандартам надання медичної допомоги. Враховуючи, що між Варшавським медичним університетом та НФаУ було укладено договір про міжнародну співпрацю, на нашу думку є доцільним використати можливості програми Еразмус плюс для організації НОМП за кордоном, що в подальшому буде сприяти підтримки тісних міжнародних зв'язків, євроінтеграції молоді, культурному розвитку студентів та надасть можливість більшій кількості студентів НФаУ глибше ознайомитися з європейськими стандартами надання медичної допомоги.

Література:

1. Типова навчальна програма з ознайомчої медичної практики для студентів вищого навчального закладу та фармацевтичних факультетів вищих навчальних закладів III-IV. – Х.: НФаУ, 2011. – 22 с.

2. Положення про практику в Національному фармацевтичному університеті / В.П. Черних, В.М. Толочко, С.В. Огарь та ін – Х.: Вид-во НФаУ, 2004. – 16 с.

3. <http://www.erasmusplus.org.ua/>

УДК 378.147

**РОЛЬ КУРСІВ З ПОГЛИБЛЕНОГО ВИВЧЕННЯ
ДИСЦИПЛІНИ «ПЕРША ДОЛІКАРСЬКА ДОПОМОГА»
РОЗДУЛУ «ФЛЕБОТОМІЯ» У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНЬОГО ПРОВІЗОРА**

*Свидло В.П., проф. Кіреєв І.В., доц. Рябова О.О.,
Кафедра фармакоterapiї*

Останнім часом велике значення для майбутнього провізора набуває оволодіння практичними навичками та умінями надання першої домеди-чної допомоги при різних невідкладних станах. Це обумовлено тим, що з 2013 р. набув чинності Закон України «Про екстрену медичну допомогу» та Постанова Кабінету Міністрів України № 1115 від 21 листопада 2012 р., в яких встановлюється, що фармацевтичні працівники є особами, які зобов'язані надавати домеди-чну допомогу людині у невідкладному стані та повинні володіти практичними навичками надання домеди-чної допомоги. Відпрацювати практичні навички та уміння надати першу домеди-чну до-помогу при різних невідкладних станах студенти можуть на практичних заняттях з дисципліни «Перша долікарська допомога», під час прохо-дження навчальної ознайомчої медичної практики, а також на курсах по-глибленого вивчення дисципліни «Перша долікарська допомога» розділу «Флеботомія».

На курсах поглибленого вивчення дисципліни «Перша долікарська допомога» розділу «Флеботомія» під керівництвом досвідчених виклада-чів кафедри фармакоterapiї, які мають вищу медичну освіту, студенти на-вчаються техніці виконання різних видів ін'єкцій, зокрема підшкірної, внутрішньом'язової ін'єкцій, внутрішньовенного краплинного та стру-минного введення лікарських засобів. Велика увага приділяється пита-нням стерилізації та дезінфекції виробів медичного призначення, інфекцій-ної безпеки та профілактиці інфікування медичного працівника ВІЧ інфе-кцією, вірусами гепатиту В, С та ін. у маніпуляційному кабінеті, особли-востям підшкірного, внутрішньом'язового та внутрішньовенного введення

різних лікарських засобів, а також можливим післяін'єкційним ускладненням, їх профілактиці. Студенти також навчаються оцінювати функціональний стан хворого (вимірювати артеріальний тиск різними видами тонометрів, визначати пульс на сонній та променевої артерії, підраховувати частоту дихальних рухів та вимірювати температура тіла ртутним, електронним та інфрачервоним вушним термометрами). Під час проходження курсів студенти відпрацьовують практичні навички проведення венепункції, забору крові з вени для різних видів досліджень вакуумними пробірками, внутрішньовенного краплинного та струминного введення лікарських засобів, підшкірної та внутрішньом'язової ін'єкцій на муляжах-фантомах. Для відпрацювання практичних навичок використовують фантоми: «сідничний», «рука для відпрацювання підшкірної, внутрішньошкірної та внутрішньовенної ін'єкції» тощо. Після теоретичної підготовки студенти відпрацьовують набуті знання, навички та вміння безпосередньо в лікувальних закладах біля ліжка хворого.

Таким чином, поглиблене вивчення дисципліни «Перша долікарська допомога» розділу «Флеботомія» надає можливість студентам повною мірою оволодіти навичками проведення різних видів ін'єкцій, у тому числі і внутрішньовенних ін'єкцій, що будуть в нагоді майбутнім фахівцям як при наданні невідкладної допомоги потерпілим, так і в догляді за хворими.

Література:

1. Закон України «Про екстрену медичну допомогу» №5081-VI від 05 липня 2012 року.
2. Постанова Кабінету міністрів України № 1115 від 21 листопада 2012 р. «Про порядок підготовки та підвищення кваліфікації осіб, які зобов'язані надавати домедичну допомогу».
3. Кіреєв І.В., Рябова О.О., Кашута В.Є. Використання новацій в практичній підготовці провізора // Актуальні питання практичної підготовки студентів НФаУ в Україні та за кордоном: матер. наук.-практ. конф. за підсумками практики студ. НФаУ (10 квітня 2014 р., м. Харків). – Х.: НФаУ, 2014. – С. 106-108.

UDC 615.011:615.281.8:371.388

**RESULTS OF THE PRACTICE IN PHARMACEUTICAL ANALYSIS
AT CIPLA QUALITY CHEMICALS INDUSTRIES LTD., UGANDA**

as. prof. Taran K.A., Wako Samuel Jordan

Pharmaceutical Chemistry Department

In the study of pharmaceutical chemistry, which is one of the major subjects for the specialty «Pharmacy», a great importance is given to industrial practice. During practical training students have the opportunity to apply the knowledge gained over 4 years of study, to meet potential employers, and to prove themselves as competent professionals [1].

I have had my practice in pharmaceutical chemistry on Cipla Quality Chemicals Industries Limited (QCIL) factory in Uganda. It is the only company in Sub-Saharan Africa that manufactures triple combination antiretroviral (ARV) drugs ie Duovir-N, Duomune and Nevimune. The company also manufactures the anti-malarial drug Lumartem.

The factory has received a stamp of approval of its processes and products from World Health Organisation. Cipla Quality Chemicals Industries Limited has its vision as «to become a center of excellence in manufacturing quality and affordable medicines for sub-saharan Africa». Its mission is to assist in the provision of sustainable, quality, affordable, regional solutions to regional health concerns.

The drugs produced on QCIL factory are tested in the modern chemical laboratory according to corresponding analytical documents. Pharmaceutical analysis includes identification of active components, tests for purity, and quantitative determination.

The main medicines produced by this pharmaceutical plant, are

1) the anti-malarial medication Lumartem, whose medicinal form are tablets with a dosage unit of 140mg (20mg of artemether and 120mg of lumefantrine) per every single tablet;

2) the anti-retroviral drugs Duomune (Lamivudine – 150 mg), Nevimune (Lamivudine-150mg and Nevirapine-200mg), and Duovir N (Lamivudine-

150mg, Zidovudine-300mg, and Nevirapine-200mg), which contain combinations of three antiretroviral drugs that are used to treat HIV infection.

Equipment for the work of the chemist-analyst includes the technical balance, analytical balance, polarimeter to carry out analysis of optically active substances, refractometer to measure the refractive index of solutions. Loss on drying in medicinal substances is measured with the help of the special automated appliance [2,3].

The main parts of analysis of antimalarial drugs are carried out by a high performance liquid chromatograph: Chromatography is an analytical technique based on the separation of molecules due to differences in their structure and/or composition. In general, chromatography involves moving a sample through the system over a stationary phase. This method was used to assay every single batch of Lumefantrine that was being produced during the day. If a batch didn't meet the required criteria, it would be subjected to the preliminary stages of production such as binder addition and other granulation processes. The identity determination of analyzed material was also carried out by Fourier transform IR spectrophotometer [2,3].

UV spectrophotometry is one of the most frequently employed techniques in pharmaceutical analysis. It involves measuring the amount of ultraviolet or visible radiation absorbed by a substance in solution, by a UV spectrophotometer [2, 3]. This was carried out in the assay of every batch of the anti-retroviral drugs produced. Standard parameters were put in place to be fulfilled by the analysis of the various batch-samples.

All data were processed by computers.

The period of practice allowed me to improve my knowledge in pharmaceutical chemistry and to gain new skills in pharmaceutical analysis.

References:

1. Practical training in pharmaceutical chemistry: methodical recommendations for students of the 5th year of foreign department / V.A. Georgiants, I.S. Grytsentko, P.O. Bezugly and oth. – Kharkiv: NUPh, 2013. – 17 p.

2. European Pharmacopoeia [Electronical resource]. – 5th ed. And suppl.-Strasbourg: Council of Europe, 2006. -1 electron optic. Disc (CD-ROM).

3. Pharmaceutical chemistry. Lectures for English-speaking students: the study guide for students of higher schools / V.A. Georgiyants, P.O. Bezugly, G.O. Burian, A.I. Abu Sharkh, K.A. Taran; edited by V.A. Georgiyants, P.O. Bezugly. – Kharkiv: NUPh; Original, 2013. – 576 p.

УДК 615.1:658.562:37.091.33 – 027.22

**РОЛЬ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ В ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ
СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «АНАЛІТИЧНИЙ КОНТРОЛЬ
ЯКОСТІ ХІМІЧНИХ ЛІКАРСЬКИХ СПОЛУК»**

Богданова Л.М., Борисенко Л.О.

Коледж Національного фармацевтичного університету

Циклова комісія спеціальних хімічних дисциплін

Відмінними особливостями хіміко-фармацевтичного виробництва є високі вимоги до контролю якості одержаної продукції – лікарських засобів.

Професійна підготовка студентів спеціальності «Аналітичний контроль якості хімічних лікарських сполук» передбачає оволодіння сучасними хімічними та фізико-хімічними методами, до яких висуваються високі вимоги, критеріями яких є: точність, специфічність, чутливість. Це викликає великою відповідальністю за результати аналізу, за якими стоїть життя людини, яка вживатиме ліки.

Виробнича практика – один з найважливіших складових частин навчального процесу і має мету забезпечити одержання фахової кваліфікації студентами у відповідності з навчальним планом, закріпити та поглибити знання, які вони отримали у процесі навчання, прилучити студентів до активної творчої, професійної та соціальної діяльності.

Базами виробничої практики є лабораторії хімічних та фармацевтичних підприємств, науково-дослідних інститутів, хімічні лабораторії санітарно-епідеміологічних станцій м. Харкова та інших регіонів України, які мають сучасне обладнання, потужну базу нормативної документації.

Доцільно розглянути, як набувають студенти професійних навичок в хімічних лабораторіях підприємств м. Харкова:

1. ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів»:

1. студенти приймали участь у атестації фармакопейних стандартних зразків (визначали кількісний вміст основної речовини методом потенціометричного титрування, проводили ідентифікацію субстанцій методом інфрачервоної спектрометрії, визначали вміст вологи за методом К. Фішера);

2. студенти, виконуючи контроль якості фармацевтичних субстанцій, працювали з використанням сучасних приладів:

- аналітичні терези фірми «SARTORIUS»;
- муфельна піч L5/LC «Naberhterm»;
- Фурье – спектрофотометр фірми «Avatar» 360FT – IR;
- титратор за методом К. Фішера 720 KFS «Metrohm»;
- рефрактометр ИРФ22

2. ДНУ НТК «Інститут монокристалів» НАН України:

- студенти приймали участь в:

1. одержанні сорбційних матеріалів;

2. приготуванні стандартних розчинів;

3. визначенні сорбційних властивостей дослідних твердих речовин екстрагентів;

4. побудові ізотерм адсорбції і в обробці одержаних результатів.

- студенти під час роботи набули практичних навичок з:

– рентгенфлуоресцентного аналізу;

– атомно-емісійного спектрального аналізу (атомно-емісійна спектроскопія та атомно-абсорбційна спектроскопія);

– вольтамперометрії;

– ядерного-магнітного резонансу (ЯМР).

3. ТОВ «Фармацевтична компанія «Здоров'я» та ПАТ «Хімфармзавод «Червона зірка»:

• студенти виконували аналізи з контролю якості лікарських засобів за такими фармако-технологічними показниками як:

- розкладання таблеток та капсул;

- розчинення;
- стираність таблеток;
- стійкість таблеток до роздавлювання;

• студенти ознайомились з основами метода вискоєфективної рідинної хроматографії і проводили пробопідготовку для виконання аналізів лікарських засобів методом ВЕРХ;

3. результати аналізів оброблялись з використанням методів математичної статистики.

Наведені приклади показують, що студенти під час виробничої практики ознайомлюються з сучасними методами аналізу і набувають професійних навичок за фахом.

За підсумками виробничої практики в комісії спеціальних хімічних дисциплін проводиться щорічно конференція «Роль хіміко-аналітичного контролю у фармацевтичному виробництві».

Література:

1. Положення про практику в Коледжі Національного фармацевтичного університету / Т.С. Прокопенко, Т.П. Зарудко, В.В. Гузева та ін., затверджено методичною радою Коледжу НФаУ, протокол № 1 від 29.08.2013 р.

2. Бази практики. Інформаційні матеріали щодо баз для проходження практики студентами спеціальності 5.12020102 «Аналітичний контроль якості хімічних лікарських сполук» / В.В. Гузева, Л.М. Богданова, Г.Ю. Сафронова, затверджено методичною радою Коледжу НФаУ, протокол №1 від 01.09.2014р.

3. Методичні рекомендації з виробничої практики для студентів 3 курсу денного відділення спеціальності 5.12020102 «Аналітичний контроль якості хімічних лікарських сполук», затверджено методичною радою Коледжу НФаУ, протокол №4 від 05.02.2015р.

УДК 615.1:331.105.2-057.15

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИГОТОВЛЕННЯ МАЗЕЙ ЗАВОДСЬКОГО ТА АПТЕЧНОГО ВИРОБНИЦТВА

Гапоненко М.К., Гаврилова Н.Б.

*Коледж Національного фармацевтичного університету
Циклова комісія технології ліків та організації і економіки фармації*

Історично, починаючи з найдавніших часів, ліки готували в аптеках. Найбільшого поширення екстемпоральна рецептура отримала в Середньовіччі в Європі. Тоді лікарі самі вивчали властивості рослин, мінералів, продуктів тваринного походження і самі були авторами прописів. З розвитком в Європі алхімії, зросла швидкість накопичення знань в області хімії, ботаніки і мінералогії, багато аптекарів займалися алхімією і разом з цим вивчали властивості продуктів, які використовують у приготуванні ліків.

Сьогодні аптечний бізнес розвивається в умовах ринку, і разом з іншими традиціями в минуле йде і саме аптечне виробництво.

Але досвід показує, що, незважаючи на зростаючий асортимент готових лікарських засобів, приготування лікарських препаратів в аптеках по рецептурним прописами не втрачає свого значення. Крім того серед рецептів для індивідуального приготування, що надходять в аптеки, багато дитячих лікарських форм, де індивідуальні комбінації медикаментів і доз вкрай необхідні.

Лікарські засоби, що готуються фармацевтичними підприємствами, здавалося б, повинні бути дешевими, ніж їх аналоги, приготовані в аптеці. Але порівняння їх вартості свідчать про зворотне. Наприклад, ін'єкційний розчин глюкози 5% – 400 мл, приготований в аптеці, коштує в 3 рази дешевше, ніж приготований на промисловому підприємстві. Така ситуація помітна по більшості лікарських форм.

Таким чином, лікарські засоби, приготовані в аптеці, значно дешевше приготованих фармацевтичною промисловістю. Це суперечить загально-

відомим економічним твердженнями, що масове виробництво менш витратне в порівнянні з індивідуальним і серійним.

Нами було проведено дослідження, яке змогло б підтвердити вищесказані доводи.

Так як осінь і зима – це часи року, коли наш організм послаблений і найбільше схильний до впливу негативних факторів навколишнього середовища. В цей час люди найбільш часто хворіють.

Тому Для порівняння ми взяли такий лікарський препарат як ЕВКАЛІПТОВІЙ БАЛЬЗАМ ВІД застудити др.Тайсс та екстемпорально виготовлену мазь за відповідним прописом.

МАЗІ (лат. *unguenta* – мазі) – м'яка лікарська форма, призначена для нанесення на шкіру, рани або слизові оболонки. Мазі складаються з основи та лікарських речовин, рівномірно розподілених у ній. До мазей також можуть входити консерванти, ПАР та інші допоміжні речовини, дозволені до медичного застосування.

ЕВКАЛІПТОВІЙ БАЛЬЗАМ ВІД застудити др.Тайсс До складу мазі входить евкаліптова олія, масло соснової хвої, камфора, а також твердий жир, масло кукурудзяних качанів, бджолиний віск. Евкаліпт Доктора Тайсса – це мазь для зовнішнього застосування і інгаляцій. Має протизапальну, місцево подразнюючу, відхаркувальну дію. Показання до застосування: запальні захворювання верхніх і нижніх дихальних шляхів.

Не залишається без уваги той факт, що мазі являють собою найбільш оптимальну лікарську форму, в якій можна поєднувати компоненти, різні за хімічною природою, агрегатним станом, призначеннями, біологічною активністю. Це пояснюється тим, що у в'язкому середовищі фізико-хімічні процеси протікають значно повільніше.

Аналіз мазей на сучасному ринку України показав, що асортимент їх, залежно від фармакологічної дії, досить обмежений. У зв'язку з цим проблема збільшення асортименту мазей вирішується за рахунок екстемпорального приготування їх в умовах аптек.

Ми приготували гомогенну мазь від кашлю за наступним аптечним прописом:

Rp.; Camphorae 2,5

Olei Eucalypti

Olei Pini

Olei Abietis ana 3,0

Cerae flavi 12,0

Vaselini 4,0

Misce, fiat unguentum

Da. Signa. Розтирання від кашлю

Дана мазь від кашлю містить масла евкаліпту та соснової хвої, які показані при захворюваннях дихальних шляхів. Мазь також показана при простуді. Відомо, що евкаліптова олія чинить жарознижувальну, проти-запальну та відхаркувальну дії, що сприяє швидшому розрідженню мокротиння. У свою чергу олія соснової хвої стимулює кровообіг і активізує імунітет, пригнічуючи симптоми запалення.

Мазь містить виключно високоякісні компоненти. Крім олії соснової хвої і евкаліптової олії, мазь містить камфору і бджолиний віск. Камфора має розігрівальні і дратівливі властивості. Бджолиний віск пом'якшує загальну клінічну картину, зменшуючи вираженість симптомів. Тому дана мазь є ефективним засобом при лікуванні кашлю.

Мазь можна використовувати від кашлю для дорослих та дітей, віком старше трьох років, зовнішньо і у вигляді інгаляцій. Засіб краще застосовувати в межах комплексного лікування при простудних захворюваннях. Мазь застосовують зовнішньо, натираючи шкіру області спини і грудей легкими масажними рухами.

Приготування мазі :

1. Підготовка робочого місця
2. Відважуємо віск у фарфорову чашку
3. Відважуємо вазелін
4. У фарфоровій чашці на водяній бані плавимо відважений віск
5. Додають вазелін до розплавленого воску

6. Сплавляють віск з вазеліном
7. Переносять сплав в підігріту ступку
8. Додають масло вазелінове
9. Відважують камфору
10. В теплому сплаві розчиняють камфору
11. Додають ефірні олії
12. Ретельно перемішують
13. Переносять у баночку для відпуску
14. Оформлюють до відпуску

Вартість заводської мазі. Ми дізналися вартість заводської мазі, яку продають в аптеках м. Харків, масою 20 г і 50г. Вартість естемпоральної мазі – 30,70 грн. Маса екстемпоральної мазі – 27,5г

Таким чином ми бачимо, що мазь приготовлена в аптеці коштує дешевше ніж мазь приготована на заводі.

Сьогодні практично всі аптеки перетворилися на торгові точки. Такого не повинно бути. Адже класична аптека – це, насамперед, виробництво екстемпоральних препаратів, а вже потім – реалізація готових лікарських форм. Незважаючи на значний розвиток промислової фармації та зменшення кількості аптек, які займаються приготуванням екстемпоральних препаратів, спостерігається зростання потреби в приготуванні всіх лікарських форм. Екстемпоральна рецептура вкрай важлива для фармацевтичної галузі.

Література:

1. Технологія ліків: Учеб. для фармац. вузів і фак.: Пер. з укр./ Под ред. А.І. Тіхонова. – Х.: Вид-во НФАУ; Золоті сторінки, 2002. – 704 с.
2. Технология и стандартизация лекарств. Сб. науч. трудов. ГНЦЛС, Госкоммедбиопрот. Под ред. академика ИА Украины В.П. Гергиевского и проф. Ф.А. Конева. – Харьков: ООО «Рирег», 1996.-784с.
3. Базисная и клиническая фармакология / под ред. Бертмана Г. Катцунга. – М. – СПб: Битом-Невский Диалект, 1998. – 670 с.

УДК 172.15:371.38

**НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ – СКЛАДОВИЙ
ЕЛЕМЕНТ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ ФАРМАЦІЇ**

Горбаньов В.В.

*Коледж Національного фармацевтичного університету
Циклова комісія суспільних та загальноосвітніх дисциплін*

Процеси глобалізації, побудова громадянського суспільства, інтеграція України у світове та європейське співтовариство передбачають орієнтацію на людину, її духовну культуру й визначають основні напрямки роботи з молоддю, практичної підготовки та модернізації навчально-виховного процесу Коледжу НФаУ.

Одним із найсуттєвіших показників моральності людини є патріотизм. Патріотизм (грец. *patris* – батьківщина) – любов до Батьківщини, відданість їй і своєму народу. Без любові до Батьківщини, готовності примножувати її багатство, оберігати честь і славу, а за необхідності – віддати життя за її свободу і незалежність, людина не може бути громадянином. Патріотизм охоплює емоційно – моральне, дієве ставлення до себе та інших людей, до рідної землі, своєї нації, матеріальних і духовних надбань суспільства.

Національно-патріотичне виховання є складовим елементом практичної підготовки сучасних фахівців фармації, воно формується на прикладах історії становлення Української держави, українського козацтва, героїки національно-визвольного руху, досягнень у галузі політики, освіти, науки, культури та спорту. Патріотизм як моральна якість має інтегрований зміст. З огляду на це в навчально-виховному процесі Коледжу НФаУ поєднано ознайомлення студентів з явищами суспільного життя, краєзнавство, засоби мистецтва, практична діяльність студентів, національні та державні свята.

До ефективних методів і форм організації національно-патріотичного виховання студентів належать: екскурсії вулицями рідного міста, до істо-

ричних пам'яток, музеїв, визначних місць, розповіді викладачів, зустрічі з цікавими людьми, розгляд ілюстративних та відеоматеріалів, читання історичних та художніх творів. Історичний гурток «Пошук» протягом I семестру 2014-2015 навчального року організував для студентів I-II курсів цикл екскурсій до Харківського історичного музею. Студенти відвідали виставкові зали присвячені історії Харківщини в 1917-1940 рр. та 1941-1945 рр. Виставка «Велич подвигу народного» розповідає про героїзм і трагедію українського народу в роки **Другої світої війни**. Червоною ниткою показана участь жителів Харкова та області в боях на фронтах, мужність і патріотизм харків'ян в період німецької **окупації**, самовіддана праця наших земляків в тилу. Завдяки презентації оригінальних музейних експонатів, справжніх «матеріальних свідків», документів епохи, виставки надають можливість відвідувачам поринути у атмосферу першої половини ХХ ст., відчутти свою причетність до українського державотворчого процесу, пройти крізь звитяги та втрати **Громадянської війни**, пережити пафос і оптимізм **індустріалізації** і водночас усвідомити трагедію **сталінських репресій**. Особливе враження екскурсія справила на студентів які приїхали навчатися до Коледжу НФаУ з інших регіонів України та вперше відвідали Харківський історичний музей.

Під час позааудиторної роботи студенти коледжу активно долучались до науково-дослідницької роботи, знайомства з сучасною науковою літературою, застосовували набуті знання на практиці. Сучасна молодь добре інформована щодо процесів в різних сферах мистецтва, літератури, науки, техніки, соціального життя та динамічно оволодіває сучасними інформаційними технологіями.

Свої творчі та художні здібності студенти проявили в ході проведення в рамках тижня національно-патріотичного та правового виховання відкритих виховних годин: «Доля моєї країни – моя доля!», «Ми – не забудемо!». Студентами було підготовлено доповіді-презентації та творчі номери: «Україна – моя країна», «Велич моєї країни», «Історія України – історія боротьби за незалежність», «Сучасна Україна – іспит на силу духу, єдність нації», також студенти активно залучалися до підготовки плакатів,

інформаційних матеріалів присвячених 70 річниці визволення України від загарбників. До річниці Голодомору 1932-1933 р.р. було організовано акцію «Свічка пам'яті», в якій прийняли участь студенти I, II, III курсів. У навчальних групах відбулися обговорення: «Мій край та Голодомор 1932-1933 років», «Голодомор в історії моєї родини».

У Коледжі НФаУ систематично відбуваються зустрічі випускників різних років та збори ветеранів, під час яких відбувається обмін практичним досвідом, проявляється єдність поколінь, виховання поваги до старших, людей похилого віку.

Усі ці заходи створюють сприятливі умови для розвитку національно-патріотичного виховання як пріоритетної сфери соціального життя, підвищення його статусу та розвитку потенціалу, досягнення якісно нових результатів у патріотичному, моральному, трудовому, художньо-естетичному, екологічному вихованні студентів та формуванні навичок та вмінь практичної роботи. Перш за все національно-патріотичне виховання сприяє формуванню наукового світогляду та навичок самостійного мислення, наукового уявлення про взаємозв'язок суспільних, природничих та спеціальних дисциплін, дозволяє підвищити загальнокультурний рівень сучасного фахівця, виховує гідність та відчуття необхідності фармацевтичної спеціальності.

Література:

1. Ігнатенко П. Р. Виховання громадянина: Психолого-педагогічний і народознавчий аспекти.-К., 1997.
2. Кононенко П.П., Усатенко Т.С. Концепція української національної школи – родини //Концептуальні засади демократизації та реформування освіти в Україні. Педагогічні концепції.-К., 1997.
3. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української держави //Педагогічна газета. – 2000. – № 6 (72), червень.
4. Мартинюк І.В. Національне виховання: теорія і методологія.-К.,1995.

ЗМІСТ

Вимоги практичної фармації до підготовки майбутнього фахівця <i>Гриценко С.В., Гриценко О.А., Губанова М.Є., Іваніщева І.С., Канівцова Я.С., Тимофєєва А.А.</i>	3
Особисті якості та професійні навички, які можна здобути під час роботи у рецептурно-виробничому відділі аптеки <i>Красуля О.І.</i>	4
Поглиблення зв'язків між освітою і практикою у фармацевтичній галузі <i>Рижова О.В.</i>	8
Профессиональные навыки и личностные качества провизора-первостольника сети аптек «9-1-1» <i>Севрюков А.В.</i>	11
Сучасні критерії відбору баз практики для студентів спеціальності «Фармація» <i>Барковська О.Я.</i>	12
Производственная практика по аптечной технологии лекарственных препаратов – шаг навстречу будущей профессии <i>Лазова К.Е., доц. Зубченко Т.Н., проф. Вишневская Л.И.</i>	14
Проблеми приготування екстемпоральних лікарських препаратів в Україні <i>Забара І. П., доц. Зуйкіна С. С., проф. Вишневська Л.І.</i>	16
Номенклатура екстемпоральних лікарських препаратів в аптеках м. Харкова <i>Марфутіна Т.О, проф. Вишневська Л.І., доц. Богуцька О.Є.</i>	17
Роль ознайомлювальної біотехнологічної практики у підготовці біотехнологів <i>проф. Стрельников Л.С., проф. Стрілець О.П., доц. Калюжная О.С., ас. Рибалкін М.В., ас. Івахненко О.Л.</i>	19
Роль навчально-польової практики з ботаніки у науковій роботі студентів <i>Шевченко Є.О., доц. Сіра Л.М., доц. Гапоненко В.П.</i>	20
Производственная практика по дисциплине «Промышленная технология лекарственных средств» на ОАО «Айдан-Фарма» (Кыргызстан) <i>Токсонбаева С., доц. Хохлова Л.М.</i>	22
Практика по промышленной технологии лекарственных средств на ашхабадском фармацевтическом предприятии «Саглык» (Туркменистан) <i>Чарыева Г.Б., доц. Маслий Ю.С., асс. Гербина Н.А.</i>	24
Практичні навички у професійній підготовці майбутніх фахівців <i>Сливна М.В., проф. Крижна С.І., доц. Фоміна Г.П., доц. Карабут Л.В.</i>	26
«GSP – good summer practice» in clinical pharmacy in hospital in Lebanon <i>Abdul Sater Lina, ass. Zimin S.M.</i>	27

Навчальна практика «фармінформація і фармацевтична опіка» як складова процесу реформування медико-фармацевтичної галузі <i>Мещерякова І.В., Федірко В.О., доц. Семенов А.М.</i>	28
Виробнича підготовка – важливий елемент єдності теорії та практики клінічної фармакології <i>Федірко В.О., проф. Зупанець І.А., доц. Отрішко І.А., доц. Місюрьова С.В.</i>	30
Стажировка магістрів по клінічeskой фармації – неотъемлемая часть підготовки сoвременного спеціаліста фармації <i>Диасамидзе Н., доц. Мисюрёва С.В., доц. Отришко И.А.</i>	33
Особенности фармацевтической опеки лиц пожилого возраста в аптеках Кыргызстана <i>Токсонбаева С. Ж., проф. Сахарова Т. С., доц. Мисюрева С.В.</i>	35
Виробнича практика з медичної хімії як один з етапів підготовки клінічних провізорів <i>проф. Л.О. Перехода, доц. Н.Л. Березняк</i>	37
Особенности проходження переддипломної практики студентами спеціальності «Менеджмент організацій і адміністрування» заочної форми навчання <i>доц. Васильєв С.В., доц. Гончаров А.Б., доц. Носик О.М.</i>	39
Особенности проходження практики студентами напряму підготовки «Менеджмент» на підприємстві «ДЗДНЦЛЗ» <i>Шишкіна А.О., Хачатрян А.А., доц. Васильєв С.В.</i>	41
Виробнича практика з мікробіології, вірусології та імунології з мікробіологічною діагностикою – крок до професійно орієнтованого майбутнього <i>Горобець К. П., Мотчана Ю.Ю., проф. Філімонова Н.І.</i>	44
Організаційні аспекти проходження виробничої практики з організації та економіки фармації студентами НФаУ <i>проф. Немченко А.С., доц. Калайчева С.Г., ас. Сімонян Л.С.</i>	45
Педагогічна практика як засіб формування педагогічних цінностей майбутнього фахівця <i>доц. Лутаєва Т.В., ас. Мосенцева С.М.</i>	47
Формування професійної спрямованості в період навчально-виробничої практики <i>доц. Пляка Л.В.</i>	50
Роль навчальної практики «Університетська Освіта» в процесі адаптації першокурсників <i>доц. Сабатовська І.С., доц. Щокіна Н.Б.</i>	51
О прохождении научной стажировки магистрантов и докторантов КазНМУ <i>Алимова У.С., проф. Гладух Е.В., доц. Юдина Ю.В.</i>	54

Аналіз сучасних вимог роботодавців до компетентнісної моделі провізора	
<i>Сурікова І.А., ас. Городецька В.І., проф. Котвицька А.А.</i>	55
Організація роботи фармацевтичного підприємства	
<i>Селевіна А.О., Светочева И.И, проф. Котвицкая А.А.</i>	58
Разработка бизнес-плана для создания новой аптеки	
<i>Аврамишина Е.Б., Светочева И.И, проф. Котвицкая А.А.</i>	60
Проблема фальсификации лекарственных средств в Украине	
<i>Анищенко В.С., Светочева И.И, проф. Котвицкая А.А.</i>	61
Планування реклами для фармацевтичних компаній та оцінка її ефективності	
<i>Булавина К.О., Светочева И.И, проф. Котвицкая А.А.</i>	63
SWOT-анализ внешней среды фармацевтической организации	
<i>Зорина Н.И., Светочева И.И, проф. Котвицкая А.А.</i>	65
Напрямки практичної підготовки студентів-магістрів зі спеціальності «Логістика» у Національному фармацевтичному університеті	
<i>проф. Посилкіна О.В., доц. Братішко Ю.С., викл. Кубасова Г.В.</i>	66
Практическая подготовка провизоров косметологов по дисциплинам косметологического блока	
<i>Клименок В.Н., асс. Никитина М.В.</i>	69
Учиться у кращих – девіз спеціальності «ТПКС»	
<i>Фархутдинова К., Титова А., доц. Петровская Л.С.</i>	71
Виробнича практика в аптеці м. Южноукраїнська	
<i>доц. Панченко С.С., доц. Чушенко В.М.</i>	73
Виробнича практика з аптечної технології ліків – відповідальний етап у підготовці провізора	
<i>Герман А.О., Хуторнюк Є.С., доц. Азаренко Ю.М.</i>	75
Місце пропедевтичної та виробничої практик у вивченні аптечної технології ліків	
<i>Андрюшкова Л.О., Ковінька А.Ю., доц. Азаренко Ю.М., доц. Данькевич О.С.</i>	77
Удосконалення практичної підготовки студентів спеціальністю 8.18010010 «Якість, стандартизація та сертифікація»	
<i>доц. Лебединець В.О.</i>	79
Актуальність стажування студентів ЯСС на малих підприємствах	
<i>Мельник І.М., доц. Лебидинець В.О.</i>	82
Виробнича практика з маркетингових досліджень як складова у підготовці конкурентоспроможного фахівця з маркетингу	
<i>Лукашова М.М., Усенко М.В., Рижова О.В., проф. Малий В.В., доц. Ольховська А.Б.</i>	84
Особливості проходження виробничої практики з менеджменту та маркетингу у фармації	
<i>Ляпунов В.В., доц. Кобець Ю.М., доц. Кобець М.М.</i>	87

Придбання практичних навичок проведення фармакоекономічного аналізу лікарських препаратів в закладі охорони здоров'я <i>Юденко І.В., проф. Яковлева Л.В., доц. Герасимова О.О., проф. Кузнецов І.Е.</i>	89
Досвід проведення навчальної ознайомчої медичної практики в університетській клініці Варшавського медичного університету та перспективи її організації завдяки участі у програмі Еразмус плюс <i>Проф. Кіреєв І.В., доц. Рябова О.О.</i>	92
Роль курсів з поглибленого вивчення дисципліни «Перша долікарська допомога» розділу «Флеботомія» у фаховій підготовці майбутнього провізора <i>Свидло В.П., проф. Кіреєв І.В., доц. Рябова О.О.</i>	94
Results of the practice in pharmaceutical analysis at Cipla Quality Chemicals Industries Ltd., Uganda <i>Wako Samuel Jordan, as. prof. Taran K.A.</i>	96
Роль виробничої практики в фаховій підготовці студентів спеціальності «Аналітичний контроль якості хімічних лікарських сполук» <i>Богданова Л.М., Борисенко Л.О.</i>	98
Порівняльна характеристика виготовлення мазей заводського та аптечного виробництва <i>Гапоненко М.К., Гаврилова Н.Б.</i>	101
Національно-патріотичне виховання – складовий елемент практичної підготовки сучасного фахівця фармації <i>Горбаньов В.В.</i>	105

Науково-виробниче видання

Серія «Наука»

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ НФаУ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

Матеріали науково-практичної конференції з практики
студентів НФаУ та коледжу НФаУ

16 квітня 2015 року

м. Харків

Відповідальний за випуск *О. М. Котенко*

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 7. Тираж 20 пр. Зам. № 0410-15.

Національний фармацевтичний університет
вул. Пушкінська, 53, м. Харків, 61002

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серії ДК № 3420 від 11.03.2009.

Надруковано з готових оригінал-макетів у друкарні ФОП Петров В.В.
Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

Запис № 24800000000106167 від 08.01.2009 р.

61144, м. Харків, вул. Гв. Широнінців, 79 в, к. 137, тел. (057) 778-60-34.

e-mail: bookfabrik@rambler.ru